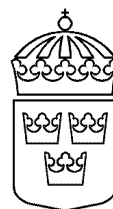

Riksdagens protokoll

2003/04:83

Tisdagen den 16 mars

Protokoll
2003/04:83

Kl. 14.00 – 16.19
18.00 – 20.05

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 9 och 10 mars.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2003/04:331

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:331 av Nina Lundström om lagen om allmänna bostadsföretag kommer att besvaras tisdagen den 30 mars.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 11 mars 2004

Finansdepartementet

Lars-Erik Lövdén

Interpellation 2003/04:337

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:337 av Holger Gustafsson (kd) om Djurskyddsmyndigheten

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 april 2004.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 11 mars 2004

Jorsbruksdepartementet

Ann-Christin Nykvist

Enligt uppdrag

Anders Perklev

Expeditions- och rättschef

3 § Svar på interpellation 2003/04:327 om strukturell diskriminering

Anf. 1 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Mariam Osman Sherifay har frågat mig om jag har någon plan för hur vi ska kunna undvika att strukturell diskriminering förekommer.

Det är en mycket viktig fråga som Mariam Osman Sherifay tar upp, och jag har ägnat stor uppmärksamhet åt problemet med strukturell diskriminering. För att uppnå lika rättigheter och möjligheter för alla i vårt samhälle oavsett etnisk eller religiös tillhörighet är det nödvändigt att alla former av etnisk eller religiös diskriminering, både individuella och strukturella, bekämpas.

Det rättsliga skyddet mot diskriminering på individnivå har stärkts så sent som förra året, och utredningar pågår också om möjligheterna att åstadkomma ytterligare förstärkningar av det skyddet genom bland annat en sammanhållen diskrimineringslagstiftning. Trots detta arbete finns det tecken på att strukturell diskriminering av etniska eller religiösa minoriteter kan förekomma inom flera samhällsområden. Det rör sig bland annat om regler eller normer inom olika institutioner och andra samhällsstrukturer som diskriminerar personer från dessa minoriteter. Dessa problem går det inte att komma till rätta med enbart genom ett individskydd mot diskriminering.

I oktober förra året gav regeringen därför en särskild utredare i uppdrag att redovisa den kunskap som finns om strukturell diskriminering på grund av etnisk eller religiös tillhörighet i Sverige. Utredaren ska även föreslå åtgärder mot sådan diskriminering i Sverige samt åtgärder för att fylla luckor i kunskapen om den. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2005.

Avsikten är även att under våren ge en särskild utredare i uppdrag att identifiera och analysera mekanismerna bakom strukturell diskriminering. Utredaren kommer även att analysera konsekvenserna av sådan diskriminering allmänt och särskilt beträffande makt och inflytande för de etniska och religiösa minoriteterna i Sverige i syfte att uppnå de integrationspolitiska målen. Utredaren ska föreslå åtgärder för att öka möjligheterna till inflytande och makt för alla i vårt land oavsett etnisk eller religiös tillhörighet samt för att effektivt motverka strukturell diskriminering.

Jag ser fram emot att ta del av resultaten från dessa utredningar och deras förslag till hur vi mest effektivt kan motverka strukturell diskriminering.

Anf. 2 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret.

Jag har interPELLERAT statsrådet efter att ha fått ett mejl från en kemist som har bott i Sverige i elva år. Han beskriver i sitt mejl sina egna upplevelser av den diskriminering han har drabbats av. Trots sina goda meriter som kemist och flera projektanställningar får han inget jobb. Han har till och med omskolat sig till kemilärare, men det har inte hjälpt.

Herr talman! Längre har många känt av den strukturella diskriminering som kemisten beskriver i sitt mejl. Det känns väldigt smärtsamt och

förödmjukande när man förnekas jobb gång på gång, oavsett vilket. Vi behöver nämligen inte bara prata om högutbildade; också många människor som är lågutbildade lider faktiskt av precis samma sak.

För mig är alla jobb bra jobb, och alla har rätt till ett jobb. Samtidigt känner jag att några tror att det kan vara problematiskt att anställa en person som på ytan är olik dem man är van att anställa.

Jag vill hävda att det har varit svårt att få andra att förstå det man har upplevt själv. Det är inte lätt att beskriva den osynliga diskriminering som bedrivs i vårt samhälle. Det har varit lättare att känna sig som ett offer, men så lätt ska det inte vara. Det är ju därför jag har engagerat mig politiskt.

Herr talman! Det är viktigt att motverka all sorts diskriminering, både synlig och osynlig, eftersom all diskriminering är av ondo. Människor med invandrabakgrund uppfattas ofta som en grupp vars beteende beror på deras kultur, tradition, hudfärg, tro och brist på det som är svenskt. Arbetsgivaren tror sig veta precis hur människor med invandrabakgrund är och ser dem inte som individer.

Jag möter många människor och hör olika berättelser om vad de utsätts för när de söker jobb. En del byter i ren desperation namn eller ändrar hårfärg. För afrikaner, som enligt Integrationsverkets senaste rapport har det svårast, återstår väl att byta hudfärg, vilket är omöjligt och absurt. Det finns också de som lämnar Sverige och får jobb i något annat europeiskt land. Sedan finns alltid de som är kvar och tvingas leva på bidrag.

Att byta namn eller ändra hårfärg hjälper nog inte heller, för brytningen finns alltså där. Som någon sade: Man måste kunna uttala svenska perfekt. Att bara kunna tala, skriva och göra sig förstådd räcker inte.

De som skyller enbart på invandrarnas språkbrister har fel. Folk får inte jobb i vårt land för att de anses vara mindre värda och mindre vettande – annorlunda, helt enkelt.

Anf. 3 JOE FRANS (s):

Herr talman! Anledningen till att jag begärde ordet är att det under senare tid har förts en diskussion om strukturell diskriminering i Sverige på ledarsidorna, och det finns en del kritiker som säger att statsrådet ägnar sig åt beställning av politiskt korrekt forskning.

Frågan är snarare vad som är det politiskt korrekta. Det har hittills knappt gått att diskutera frågan om etnisk diskriminering. Det som har varit och fortfarande är politiskt korrekt, anser jag, är att förneka eller acceptera att det finns etnisk diskriminering i Sverige.

Även om jag kan erkänna att läget till viss del har ändrats är det fortfarande till allra största delen så att frågan knappt diskuteras. Än mindre är viljan att få fram forskning om etnisk diskriminering. De allra flesta som diskuterar frågan vill fokusera på hur invandrarna ska inordnas och förbättras. Det är det som är det politiskt korrekta. Mycket av den forskning som länge har pågått har också anpassats just till detta ändamål. Nu riktas, helt i linje med denna skola, en kritik mot det statsråd som trots den gällande normen i det svenska samhället vågar ta sig an det egentliga problemet.

Mot bakgrund av detta välkomnar jag det svar som statsrådet har gett på Mariam Sherifays interpellation.

Anf. 4 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag vill kommentera det Mariam Osman Sherifay beskriver.

Det hon beskriver är en individ som har utsatts för diskriminering, som det finns alldeles för många exempel på och som jag tror att vi är många här som har stött på. Men det viktiga med interpellationen är att lyfta debatten om diskriminering från en diskussion om en individ som alldeles för länge har fått frågorna: Vad gör du för fel? Varför har du inte rätt utbildning? Varför talar inte du lite bättre svenska? Varför har inte du sökt dig till något annat jobb? I stället bör vi se de strukturer som faktiskt ligger bakom diskrimineringen.

Det är de strukturerna som ofta i något slags desperat vilja att behålla det som vi alla tror oss behöva känna igen trycker ut den som uppfattas som annorlunda. Det är precis detta som uppstår och som Mariam Osman Sherifay beskriver som en kollektivering. Man vill sätta en tillhörighet, en egenskap, på en hel grupp. Då blir det så mycket lättare att hitta felen, som man uppfattar det, i den gruppen.

Arbetet som vi försöker bedriva nu, som inte jag heller, precis som Joe Frans beskrev, har uppfattat som speciellt politiskt korrekt men just därför så oerhört viktigt, är att i stället synliggöra de mycket allvarigare, djupgående och ofta osynliggjorda strukturer som ligger bakom begreppet strukturell diskriminering.

Jag uppfattar det som att vi har ett oerhört behov av att lära oss mer om mekanismerna. Vi måste se dem för att kunna avslöja dem och för att också kunna förändra dem. Det är det som jag hoppas att de här utredningarna – en som jobbar och en som kommer att tillsättas, troligtvis under nästa månad – ska hjälpa oss med *mycket* kunskap om.

Det är också viktigt att se att när vi pratar om strukturer som trycker ut det som uppfattas som annorlunda är vi alla en del i de strukturerna. Det är viktigt att se att det här handlar om både oss som individer och om myndigheter, organisationer, näringsliv och arbetsmarknad. Alla måste tänka igenom hur man till exempel rekryterar, hur man sätter upp de rekryteringskrav som man har.

Vi har ett exempel som jag ofta använder, därför att jag tycker att det är så talande. När polishögskolan efter lång tids arbete bestämde sig för att verkligen försöka rekrytera människor med annan bakgrund formulerade man annonsen just så. Man sade: Vi söker dig som har en annan etnisk bakgrund, ett annat kön och en annan sexuell läggning. Men det var också ett exempel på att de som utformade detta uppfattade sig själva som tillhörande just någonting annat än det man sökte. Det är den formen av strukturer som det gäller att se och förstå mekanismerna bakom.

Jag hoppas att det arbete som både Mariam Osman Sherifay och Joe Frans driver i riksdagen kommer att få hjälp av de här utredningarnas resultat.

Anf. 5 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s):

Herr talman! Synliggöra är precis det vi måste göra för att kunna hitta en lösning. För mig som socialdemokrat är integration en fråga om de-

mokrati och delaktighet. Det är inte bara att vara delaktig när det gäller att öka representationen av olikheter utan också att ha ett jobb efter för- måga. Oftast diskuterar vi högutbildade människor, men jag hoppas att du förstår vad jag menar.

Arbetsgivarna måste också vilja inkludera den invandrades arbets- kraft, inom både offentlig och privat sektor. Att stänga ute en arbetsför människa är en mänsklig tragedi och en sorts förlust för samhället. Jag vill till och med säga att det hämmar tillväxten.

Jag vet att målet med vår integrationspolitik är lika möjligheter och skyldigheter för alla. Därför är det viktigt att vi synar allt som vi beslutar om, så att vår politik genomförs. Jag är nöjd med att vi just synliggör den strukturella diskrimineringen. Det kan ge oss verktygen för att verkligen kunna få med alla ut i arbetslivet. Ingen ska nekas jobb bara för att man är den man är.

Samtidigt känner jag också att organisationernas ledare och cheferna har ett stort ansvar för att motverka den strukturella diskrimineringen. Det har du nämnt själv. Jag tycker att det är viktigt att man med sitt bete- ende verkligen visar att man prioriterar frågan, att mångfald är viktig och inte något som man inte önskar ödsla någon energi på. Jag tycker att de har möjlighet att påverka, positivt eller negativt, personalens inställning till mångfald och hur de kan uttrycka sig. Men att ändra beteende ligger på det mentala planet, i företagskulturen liksom hos oss själva som indi- vider, hos oss alla.

Men jag vill tacka statsrådet för svaret. Jag ser verkligen fram mot re- sultatet av de pågående utredningarna och förslag som stärker och effek- tiviserar arbetet mot strukturell diskriminering. Särskilt uppskattar jag ambitionen att skapa en sammanhållen diskrimineringslagstiftning.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2003/04:289 om lärarbehörighet och lärartäthet

Anf. 6 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Torsten Lindström har frågat mig vilka åtgärder jag av- ser att vidta för att dels öka antalet behöriga lärare, dels öka lärartätheten i svenska skolor.

Låt mig inledningsvis betona att utbildade, kunniga och engagerade lärare är en förutsättning för en bra undervisning och verksamhet i skolan och för att utbildningsmålen ska kunna förverkligas. Lärarnas insatser är avgörande för kvaliteten i skolan och för skolans utveckling.

Svensk skola når i många avseenden mycket långt och är ett internat- ionellt föredöme. Den generella prestationsnivån är hög, och spridningen mellan elevers resultat är relativt begränsad. Jämfört med regeringens och riksdagens höga målsättningar om att alla elever ska ges en god utbildning finns dock brister. Den viktigaste faktorn för att förbättra resultaten är lärarkompetensen. Vi behöver därför öka andelen behöriga lärare.

Det är viktigt att påpeka att det stora flertalet så kallade obehöriga lä- rare i Sverige har både många akademiska poäng och tidigare erfarenhet

Prot. 2003/04:83
16 mars

*Svar på
interpellationer*

inom läraryrket. År 2001 hade 70 % av de obehöriga lärarna i gymnasieskolan en högskoleutbildning, varav hälften hade en examen med minst 120 poäng. Men självklart är det viktigt att kvalificerade lärare har full behörighet. Det ligger i både kommuners och enskilda lärares intresse att se till att de lärare som saknar föreskriven utbildning kompletterar sin utbildning för att bli behöriga.

Regeringen har under senare år kraftigt ökat examinationsmålen för lärarutbildningarna, framför allt för lärare med inriktning mot undervisning i årskurserna 4–9 och gymnasielärare. Den nya lärarutbildningen är populär. Intresset för läraryrket ökar tydligt. Antalet antagna ökade med nära 50 % mellan åren 1999 och 2002, från 10 600 till 15 300 personer. Antalet sökande ökade mellan åren 2002 och 2003 med 6 %. Senaste tillgängliga statistik visar att jämfört med föregående vårtermin har antalet förstahandssökande inför vårterminen 2004 ökat med 19 %.

Inte bara målen för antalet examina har ökat utan även det faktiska antalet examina. År 2002 låg antalet lärarexamina 10 % högre än under 2000 och 2001. Examensmål för lärarutbildningen har fastställts för perioden 2001–2004. Efter halva den perioden hade nära 50 % av målen uppnåtts.

Under senare år har även andra insatser gjorts för att öka tillgången på utbildade lärare. Ett exempel är SÅL-utbildningarna, som särskilt vänder sig till lärare som är obehöriga eller önskar vidga sin kompetens. SÅL beräknas ge 4 000 nya behöriga lärare fram till 2006.

Frågan om lärartätheten är i första hand en kommunal fråga. Under början av 1990-talet minskade resurserna till skolan, varvid antalet lärare och övriga anställda minskade. Detta innebar en ökad arbetsbelastning för skolans personal och svårigheter att nå målen i undervisningen. I syfte att öka personaltätheten föreslog regeringen i budgetpropositionen 2001 att ett riktat statsbidrag skulle tillföras skolektorn. Totalt beräknas 15 000 nya lärare och andra specialister kunna anställas. Bidraget är frivilligt för kommunerna att ansöka om, och det är kommunerna och skolorna som avgör vilken personal som behövs för att på bästa sätt öka målpuppfyllelsen. Detta stöd, tillsammans med andra åtgärder för att förbättra kommunernas ekonomi, har bidragit till att antalet lärare åter ökar i skolan. Under perioden 2000/01–2002/03 har totalt 8 500 heltidstjänster – lärare och andra specialister – tillkommit. Av dessa finansierades ca 5 500 heltidstjänster av det särskilda statsbidraget.

Anf. 7 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka utbildningsministern för svaret på min interpellation. Men det finns skäl att ta frågorna på betydligt större allvar än vad Thomas Östros gör.

För att uppnå bra studieresultat i skolan spelar läraren en central roll. Välutbildade lärare är A och O och den enskilt mest avgörande faktorn för att eleverna ska lyckas i skolan. Det är lärarna som förmedlar och levandegör kunskap, som vägleder i kunskap och i förmågan att söka, värdera och använda kunskap. Ett annat ord för lärare är pedagoger. Ordet pedagog betyder i sin mest grundläggande mening att leda till källan – en vacker och sann beskrivning av lärarens uppgift, att leda till källor av kunskap, erfarenhet och visdom. Få yrken har sådan betydelse för våra barns och ungdomars utveckling och välbefinnande.

Men ändå ligger Sverige enligt en färsk studie från OECD sämst till när det gäller utbildade lärare i gymnasieskolan. Då duger det inte att gömma sig bakom uppgifter om formellt utbildade lärares kompetens. Thomas Östros och jag kan vara fullkomligt överens om att många personer utan lärarutbildning gör goda insatser i skolan. Men problemet kvarstår att så länge det inte finns en kvalitetsgaranti, en lärarlegitimation eller åtminstone en lärarexamen kan inte elever och föräldrar vara säkra på att den de möter i klassrummet uppfyller samhällets krav på en kompetent lärare. I Sverige saknar 25 % av de heltidsanställda och hela 50 % av de deltidanställda gymnasielärarna behörighet. Sverige är faktiskt allra sämst bland de länder som OECD har undersökt. Inget annat land i undersökningen uppvisar sämre resultat. Danmark, Ungern, Italien, Korea, Mexiko, Portugal, Schweiz och de andra länderna ligger alla bättre till än Sverige.

Till detta kan vi lägga den undersökning som kom förra veckan från Lärarförbundet där över 2 000 lärare tillfrågats om sin situation. Resultatet kan bara skrämja envar som vill att våra elever ska få en högkvalitativ och trygg skolgång. Resultatet visar att mer än var tredje lärare inte får kompetensutveckling, att nio av tio inte hinner reflektera över sitt arbete, att bara två av hundra hinner ägna någon nämnvärd del av arbetstiden åt utveckling och forskning, att bara två av hundra får tid att lotsa in nyutbildade lärare i yrket. I undersökningen svarar mer än varannan lärare att de får utföra uppgifter som andra lika gärna kunde göra. Det handlar om att diska, duka, laga mat, ekonomi, vikarieanskaffning, data-teknik, städning och vaktmästeri, reparationer och tvätt. Bristen på utveckling och bristen på tid gör lärarna frustrerade. 29 % har ofta känt olust när de har gått till arbetet det senaste året. Klart är att dessa faktorer också spelar en väsentlig roll för lärarkårens höga andel långtidssjuk-skrivna.

Herr talman! Allt detta drabbar till syvende och sist eleverna. När det inte finns tillräckligt med utbildade lärare och när lärarna saknar tid är det inte särskilt förvånande att var fjärde elev lämnar skolan utan godkända betyg. Ansvarvilar tungt på skolpolitiken.

Vad gör då ministern? Thomas Östros pratar, men så mycket mer än så blir det inte. Mina frågor kvarstår alltjämt obesvarade. Vilka konkreta åtgärder tänker ministern ta till för att öka andelen utbildade lärare? Vad gör han för att öka lärartätheten?

Anf. 8 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Jag vet inte om Torsten Lindström läste eller lyssnade på svaret på interpellationen. När det frågas om vilka konkreta åtgärder förutom höga ambitioner från talarstolen som ska vidtas är svaret tydligt. Jag tror att Torsten Lindström inte kan hitta någon period i svensk utbildningspolitisk historia där antalet studenter på lärarutbildningar ökat så kraftigt under några få år. Det är en ökning av antalet nybörjare med 50 % sedan slutet av 1990-talet. Det är en ökning som kommer att innebära att vi fortsätter att öka antalet examinerade lärare mycket kraftigt de kommande åren. Det är viktigt.

Jag kan, liksom Torsten Lindström, känna en väldig frustration över att man inte förstod detta i början av 1990-talet. Varför ökade man inte lärarutbildningarnas omfattning då? De hade då blivit klara till slutet av

1990-talet och i dag varit erfarna lärare i bland annat gymnasieskolan. Att gråta över spilld mjölk hjälper inte mycket, men att handla och se till att expandera lärarutbildningarna i samband med att vi också kraftigt förändrat både kvaliteten, forskningskopplingen och attraktionskraften i lärarutbildningarna är att göra något reellt för att öka lärartätheten.

Torsten Lindström refererade till en undersökning som talar om att lärarna tvättar i stället för att undervisa. Jag skulle bli djupt oroad om det skulle vara så att gymnasielärarna i matematik och naturvetenskap ägnade en stor del av sin tid åt tvätt, annat än på fritiden – där får säkert de som vi andra ägna mycket tid åt tvätt. Så är det inte. Den undersökningen refererar till ett problem som finns i förskolan. Det är naturligtvis problematiskt för välutbildad personal i förskolan. Men det handlar inte om gymnasieskolans problem att det ägnas för mycket tid till tvätt under arbetstid.

Torsten Lindström är besviken över kompetensutvecklingen. Också jag har högre ambitioner där än vad vi når upp till i dag. Men notera att i den undersökning som Torsten Lindström refererar till kommer Sverige i topposition när det gäller kompetensutveckling. Det är en styrka att vi avsätter så pass stora resurser till kompetensutveckling, och där är vi ett ledande land inom OECD.

Vi behöver fler behöriga lärare. Då behövs det fler i lärarutbildningarna. Där har vi nu en kraftig ökning, och det kommer att visa mycket goda resultat de kommande åren. Men vi behöver också erbjuda obehöriga lärare den typ av vidareutbildning som gör att de blir behöriga lärare, det vill säga att de får den kompetens de behöver för att kunna utföra ett ännu bättre arbete. Då är den särskilda lärarutbildningen vi nu arbetar med, med de 4 000 som deltar, ett gott sådant exempel, som vi också kan använda framöver när vi har fått högskolor som är beredda att validera deras tidigare kunskaper och erbjuda deltidsstudier för att göra det möjligt att bli behörig lärare. Där har vi mycket goda erfarenheter.

Likaså har vi goda erfarenheter av att erbjuda andra yrkesgrupper möjligheten att komplettera för att bli behöriga lärare. När Ericsson har sagt upp mycket duktiga civilingenjörer har vi varit aktiva och har lyckats attrahera ett par hundra att välja lärarbanan. De utbildar sig nu till bland annat gymnasielärare inom oerhört viktiga tekniska områden. Också där kan vi fortsätta.

Det som är märkligt är att Kristdemokraterna som vanligt i talarstolen har väldigt stora ord och en svansföring som skulle göra vem som helst avundsjuk om man vill ägna sig åt detta. Men som vanligt finns det inga konkreta insatser. Man föreslår 4 miljarder mindre på vårt utgiftsområde 16 än vad regeringen presterar. I stället för att ge pengarna till gymnasieskolan och grundskolan säger man till kommunerna att satsa dem på andra angelägna områden som till exempel äldreomsorgen.

Hur blir det fler kompetenta lärare när ni inte satsar pengar på skolan? Hur blir det bättre skola när ni dessutom drar in hela utvecklingsanslaget till skolan i er budget?

Anf. 9 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Utbildningsministern låter det framstå som att allt är på rätt väg. Låt mig ge ett konkret exempel: Thomas Östros och jag kan vara överens om att enligt undersökningen från OECD satsar Sverige

mycket pengar på kompetensutveckling, men problemet, herr talman, är att var tredje lärare inte säger sig få ta del av den kompetensutvecklingen. Då kan det inte vara så illa att man slår sig till ro och lägger armarna i kors, utan då gäller det att sätta in åtgärder så att medlen kommer till dem som ska ha del av dem.

En nyckelfråga är tiden. Vi har under ett antal år – egentligen ända sedan Thomas Östros företrädare på skolministerposten hette Göran Persson – kunnat se en utveckling där läraryrket har reglerats och förminskats, där den professionella friheten har beskurits.

Frågan är om det inte vore läge, herr talman, att bryta den här trenden, att låta lärarna få ta del av större professionell frihet, att låta den kreativa friheten blomma, så att lärare i nästa undersökning kan säga att de har fått mer tid till det de egentligen ska göra, sitt pedagogiska arbete, till utveckling och till att bedriva det som de är utbildade för och vill göra. I så fall, herr talman, tror nämligen jag att fler lärare skulle välja att stanna i yrket, i stället för att som i dag söka sig till andra yrken, till andra branscher och till andra arbetsgivare.

Det här hänger också intimt ihop med status. Det hjälper inte, herr talman, om utbildningsministern pratar om volymer i lärarutbildningen, som han blåser upp, om inte lärarna efter lärarutbildningen väljer att stanna i yrket. Där har vi ett grundproblem. För att höja läraryrkets status krävs inte bara tid och professionell frihet, utan det krävs ett helt batteri av åtgärder för att fler ska välja att stanna och på så sätt kvalitetssäkra skolan.

Det handlar också ytterst om elevernas rättigheter, att eleverna ska kunna känna att den lärare de möter i skolan är kvalificerad och kvalitetssäkrad, både i det pedagogiska arbetet och i den betygssättning som förekommer, som ju är en myndighetsutövning.

Vi kristdemokrater har ett helt paket av åtgärder, och utbildningsministern får gärna ta del av det och låna ett och annat förslag så att det blir någonting gjort.

Det handlar om att inrätta en legitimation för lärare, så att läraryrket blir ordentligt kvalitetssäkrat utbildningsmässigt, yrkesetiskt och professionellt.

Det handlar om att öka möjligheterna för lärare att ägna sig åt undervisning.

Det handlar om att ge lärare bättre möjligheter att forska på hel- eller deltid.

Det handlar om att tillföra mer elevvårdande personal i skolan för att minska stressen.

Det handlar om att garantera nya lärare att få mentorer i skolan.

Det handlar om att stimulera fler vägar in i läraryrket, så att fler väljer att bli lärare och fler väljer att stanna kvar i skolan, så att våra barn och ungdomar får den högkvalitativa undervisning och den trygga skolmiljö som de har rätt till.

Allt detta, herr talman, får utbildningsministern väldigt gärna ta till sig, i stället för att bara tala om stora fluffiga visioner och pengar, som han är så bra på.

Herr talman! När det gäller pengar har Thomas Östros och jag diskuterat det så många gånger att han mycket väl vet att vi kristdemokrater

satsar mycket mer pengar på välfärden än vad den socialdemokratiska regeringen gör.

Anf. 10 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Ett paket har ni, säger Torsten Lindström. Jag skulle vilja kalla det en ballong, ett slags spärrballong, som alltmör lättar från verklighetens grå budgetvardag. Så är det med kristdemokratisk skolpolitik.

Det som Torsten Lindström beskriver här i talarstolen kan också kompletteras med det som står på Kristdemokraternas hemsida: rader av löften, rader av väldigt konkreta insatser, men 4 miljarder kronor mindre på utgiftsområdet. Hur går det ihop? Ja, det går inte ihop. Det är uppblåst, högravande och tomt.

Ta till exempel konkret anslaget 25:3 i budgeten, som handlar bland annat om rektorsutbildningar och lärarutvecklingsprojekt, vidareutbildning. Ni tar i princip hela det anslaget, och använder till något annat, gissar jag.

Det finns väldigt lite konkret att hämta om man ska ha något slags koppling till verkligheten.

Jag tror att en av de viktigaste insatser som vi kan göra är att fortsätta att stärka just lärarutbildningen. Vi ser ett ökat intresse. Vi har väldigt många fler sökande. Vi ser väldigt många fler förstahandssökande. Det är de första tecknen på att läraryrket blir alltmer attraktivt. Det är naturligtvis också kopplat till att vi har sett starka reallönelyft för lärarna de senaste åren. Inte minst ingångslönerna har stigit kraftigt i en stor del av landet. Det ska vi ta tag i genom att fortsätta att utveckla forskning kopplad till lärarutbildningen, se till att fler får möjlighet till forskarutbildning, se till att fler ute i skolorna också har den bakgrunden, för att på så vis komma i gång med en kvalitetsutveckling som stärker läraryrkets attraktivitet men också och framför allt stärker skolans kvalitet.

Då är det en väldig fördel att 50 % fler nu studerar till lärare. Det är ett väldigt gott kvitto på att det inte är så illa som Torsten Lindström beskriver det. Jag tror inte att det är förhoppningar om att kd:s politik ska realiseras som gör att vi nu ser så många fler sökande till lärarutbildningen.

Anf. 11 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Det kan inte vara lätt att vara utbildningsminister när det inte är Torsten Lindström som beskriver verkligheten. Det behöver han inte göra – det är OECD som har gjort det. Det är de siffrorna som vi har framför oss. Det är Lärarförbundets undersökning som vi har framför oss. Det är de undersökningarna som Thomas Östros borde ta på större allvar. Han borde verkligen visa att han har tagit till sig dem och att han vill komma med konkreta åtgärder för att häva den utveckling som skolan varit i så länge och som har spåtts på ordentligt under den tid som Thomas Östros varit skolminister.

Det är inte heller lätt att få smäll på fingrarna, som Thomas Östros har fått av Riksdagens revisorer när det gäller regeringens så kallade satsningar på skolan. Vi vet från revisionsrapporterna att de ofta har ställt till med mer besvär än nytta. Det kanske är därför Thomas Östros förefaller lite irriterad på den punkten.

Thomas Östros får gärna fortsätta att läsa på Kristdemokraternas hemsida. Om han läser tillräckligt länge lär han upptäcka att vi kristdemokrater satsar betydligt mer på välfärdssektorn än vad hans egen regering klarar av.

Herr talman! Låt mig ställa frågan väldigt konkret, så att lyssnarna och läsarna av protokollet från denna debatt får konkreta svar någon gång av Thomas Östros. Enligt de undersökningar som jag har relaterat svarar hälften av de kvinnliga lärarna att de sällan eller aldrig hinner med jobbet inom arbetstiden, att nästan ingen tid blir över till skolans utvecklingsarbete och att de i stället för att jobba med sin lärarprofession får sköta andra uppgifter inom skolans ram. Vad säger Thomas Östros till de här lärarna? Vilka konkreta besked har han att komma med?

Sedan kan Thomas Östros inte komma undan att detta är intimt förknippat med lärarnas status, med lärarnas professionaliseringsgrad. Det vore tacknämligt med lite fler initiativ. Varför inte införa en kvalitetsgaranti, en lärarlegitimation, så att var och en av oss vet att detta är en etiskt och professionellt korrekt utbildad lärare?

Anf. 12 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Vi har en bra lärarutbildning, och examen från en sådan lärarutbildning är den legitimation som vi menar att en lärare ska ha. Det är därför det är så viktigt att öka antalet lärare med lärarexamen, att få fler behöriga lärare. Därför är kopplingen till lärarutbildningen så viktig.

Det stöd vi ger till kommunerna – ett riktat stöd för att anställa fler lärare – säger Torsten Lindström har orsakat mer besvär än nytta. Det har anställts 8 500 fler lärare sedan vi inledde det programmet för ett par år sedan. Det innebär att lärartätheten ökar i Sverige för första gången på mycket länge. Det innebär att de lärare som har funnits länge i skolan börjar upptäcka att det går att se en annan utveckling. Man kan få en bättre arbetssituation och fler kolleger som bidrar till att eleverna når målen i skolan.

Allt det här hade vi varit utan om Torsten Lindströms politik hade gällt, för man satsar inte på skolan i den budget som man lägger fram. Man tar till och med undan de utvecklingsresurser som finns.

Att skapa möjlighet för kommunerna att anställa lärare men att se till att bidra med nya lärare är centralt.

Sedan får vi inte glömma att det i vår gymnasieskola, som den här debatten gäller, finns väldigt många yrkeslärare, som finns inom yrkesutbildningarna, som har mycket god erfarenhet från sitt yrke ute i arbetslivet under lång tid och som sedan har arbetat länge i vår gymnasieskola. Det är lärare som är ytterst kompetenta och mycket uppskattade. De bör erbjudas kompetensutveckling och vidareutbildning.

Att påstå att de skulle vara inkompetenta är en allvarlig förseelse. Det är klart att dessa lärare bär upp mycket av vår yrkesutbildning. Ska man vara en god yrkeslärare behöver man också ha en god tid ute i yrkeslivet för att kunna bidra till att eleverna når målen på ett bra sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2003/04:83
16 mars

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 2003/04:290 om åtgärder för integration på högskola och universitet

Anf. 13 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Ana Maria Narti har frågat mig om jag avser att inom regeringen ta upp problemet med aspirantutbildningen för att garantera en lyckad fortsättning på detta viktiga initiativ som kan bli förebild för många högskolor och universitet i framtiden. Ana Maria Narti har även frågat vad jag avser att göra för att samverkan mellan Utbildningsdepartementet, Näringsdepartementet och Justitiedepartementet intensifieras och effektiviseras så att onödiga hinder för integrationen en gång för alla undanröjs.

Den potential som invandrade akademiker för med sig måste tas till vara bättre än vad som sker i dag. Att personer med utbildning och arbetslivserfarenhet fastnar i långtidsarbetslöshet är ett enormt slöseri med såväl mänskliga som ekonomiska resurser. Ett sätt att bidra till att komma till rätta med detta problem är att erbjuda kompletterande utbildningar inom högskolan.

Den utbildning som Ana Maria Narti syftar på är en särskild utbildning, så kallad aspirantutbildning, vars syfte är att ge invandrare med utländsk högskoleutbildning möjlighet att komplettera sin utbildning och få bättre inblick i det svenska arbetslivet och därmed underlätta möjligheterna att få arbete i Sverige. Utbildningen regleras genom en särskild förordning och bedrivs för närvarande på Linköpings universitet och Malmö högskola på uppdrag av regeringen. Lärosätena innehåller 50 000 kr per helårsstudent och en utvecklingsresurs om ca 5 miljoner kronor per år för att bedriva utbildningen under perioden 2002–2004.

Själva aspirantutbildningen är begränsad till 40 poäng. Denna begränsning kan medföra att studenter kan tvingas avbryta studier utan fullgjord komplettering. Särskilt för studenter som kompletterar tidigare utbildning för att erhålla svensk behörighet för ett yrke som är reglerat i Sverige kan en längre utbildning vara avgörande för framtida arbetsmöjligheter. Satsningen vid Linköpings universitet och Malmö högskola ger erfarenheter av kompletteringsutbildning som kommer att tas till vara. Utifrån dessa erfarenheter kan det finnas anledning att pröva hur aspirantförordningen ska vara utformad.

De studenter som läser vid en aspirantutbildning kan finansiera sina studier på olika sätt. Det kan till exempel ske med studiemedel eller med aktivitetsstöd. Inom ramen för arbetsmarknadsutbildning med aktivitetsstöd får den studerande läsa högst 40 veckor på högskolenivå inom det reguljära utbildningssystemet. Syftet med denna begränsning är att inte skapa alltför stora skillnader mellan studenter när det gäller former för studiefinansiering.

För en lyckad integration krävs, precis som Ana Maria Narti säger, samarbete mellan många olika aktörer. Inom regeringen vilar tunga delar av ansvaret för integrationsfrågorna på olika statsråd, och arbetet med dessa frågor är prioriterade. Jag kan försäkra Ana Maria Narti om att det gemensamma arbetet för en förbättrad integration är en mycket viktig fråga där samverkan och samråd mellan olika områden är en väsentlig del. Som exempel kan nämnas den arbetsgrupp med företrädare från flera departement som har till uppgift att se över hur genomförandet och upp-

följningen av integrationspolitiken kan förtydligas i syfte att förbättra de integrationspolitiska resultaten. Aspirantutbildningen är ett annat tydligt exempel på hur högskoleväsendet och arbetsmarknadsmyndigheterna kan samarbeta för att möjliggöra ett inträde på den svenska arbetsmarknaden för personer med utländsk utbildning.

Prot. 2003/04:83

16 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 14 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Tack, utbildningsministern!

I går kom integrationsrapporten för 2003. 30 000 akademiker med utbildning från andra länder står utanför yrkesfältet i Sverige. Det är en lång historia och en plågsam historia. Det är väl kända fakta. Vi står här och pratar om det år efter år.

När man äntligen tar ett litet initiativ gäller det några tiotal personer, jämfört med de 30 000. Och när olika skolor försöker, såsom Högskolan i Borås, hänger hela verksamheten alltid på en mycket skör tråd, därför att den så kallade samverkan som utbildningsministern talade om inte existerar.

AMS sätter sig på besluten och beslutar mycket godtyckligt. I vissa fall, till exempel när det gäller Lärarhögskolan i Stockholm, finns det plötsligt möjlighet till 63 veckors AMS-finansiering. Men gäller det Linköping och Borås är det bara 40 veckor. Det är godtyckligt. Det är omotiverat, och det är omänskligt. Det är omänskligt därför att man äntligen har väckt hopp hos människor som under en lång tid har betraktat sin situation som hopplös och att det sedan plötsligt inte finns möjligheter för dem att gå vidare därför att de inte har någonting att leva på under den tid de studerar.

Det går inte att jämföra de här studenterna med andra vanliga studenter, helt enkelt därför att vi inte kräver att människor som har en utbildning från Sverige ska göra om sin utbildning. De här människorna är från början diskriminerade av systemet. Det är den strukturella diskrimineringen, som trevliga socialdemokratiska riksdagsledamöter diskuterade mycket snällt med statsrådet Mona Sahlin för några minuter sedan. När man kräver att en människa som har lång erfarenhet av sitt yrke och mycket goda kunskaper ska göra om sin utbildning, då diskriminerar man den människan.

Det finns sätt att snabbt komplettera utbildningarna, och det finns sätt att ta itu med problematiken. Då får man inte fastna i att det kallas för aspirantutbildning, att det bara ska vara så och så många veckor och att AMS sedan får bestämma hur människorna ska leva eller inte leva under den tid de studerar.

Är AMS en statlig stat i Sverige? Varför kan de på detta helt omotiverade sätt diktera villkoren för människors vardag? Om utbildningsministern vill göra någonting åt saken måste man inom de grupper som sitter i sammanträde och pratar med varandra hitta flexibla system, system som är anpassade till de riktiga behoven i vardagen.

Anf. 15 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! Som Ana Maria Narti sade nyss har man igen konstaterat att invandrade akademiker inte får använda sina kunskaper som de förvärvat i sitt hemland.

I Sverige är vi verkligen dåliga på att ta till vara invandrarnas kompetens. Det är ett resursslöseri utan dess like. Det säger även utbildningsministern.

Högutbildade invandrare tvingas ofta att acceptera arbeten av mycket enkel natur utan att samhället söker ta vara på den kompetens som de har med sig i bagaget när de kommer till Sverige, och det är olyckligt. Efter en tid försvagas självförtroendet. Det som är allra mest allvarligt är att det inte bara påverkar deras egen hälso- och livssituation utan också barnens, kanske i tredje och fjärde led.

I Borås är ungefär en fjärdedel av invånarna av utländsk härkomst. Här jobbar man på olika sätt med att försöka få in de människor som kommer från andra länder i samhället. Då är Invandrarakademin vid Högskolan i Borås, som Ana Maria Narti pratade om nyss, en viktig del.

Invandrarakademin i Borås har blivit mycket framgångsrik. Ett tecken på det är att den anlitas av kommuner i hela Sverige för att validera utbildningsbakgrund för personer med utländsk bakgrund. En annan del av verksamheten är att man tar in ett tjugotal personer varje termin på en utbildning som just ska komplettera deras utländska högskoleutbildning. Erfarenheterna visar att andelen som avslutar utbildningen är mycket hög och att de flesta får arbete efteråt. En anledning till att den är framgångsrik är att den intagningsprocedur som föregår utbildningen är mycket omfattande. De som antas måste ha en utländsk examen, goda kunskaper i svenska och i intervjuer visa att de har den motivation som krävs för att klara utbildningen. Under utbildningen har de också en mentor som de träffar varje vecka som hjälper dem och stöder dem i deras utbildning.

Den här utbildningen borde vara intressant även för andra orter. Varför finns den inte i Stockholm? Den frågan ställde en partikollega till utbildningsministern till mig häromveckan, kan jag tala om.

Det är viktigt att Invandrarakademin finns kvar.

Det är också viktigt att det finns studenter. Det är många som är intresserade och söker sig hit.

Men problemet är just nu det som Ana Maria Narti tar upp i sin interpellation, hur man ska försörja sig under den tid man studerar. Jag tänker inte upprepa de argument som Ana Maria Narti tagit fram, men jag köper inte att begränsningen till 40 veckor är till för att inte skapa för stora skillnader mellan studenter. Mellan de här studenterna och andra studenter finns det redan så stora skillnader. Dem måste vi minska. Då är det viktigt att man försöker hitta ett sätt så att de kan fortsätta sin utbildning utan att behöva ta lån. Vad tänker utbildningsministern göra åt det?

Anf. 16 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Det här är ett område som vi på Utbildningsdepartementet har engagerat oss mycket i. Vi har bidragit till den utveckling som vi nu ser i Borås, Malmö och Linköping, där man med extra resurser skaffar sig erfarenheter och kunskap om hur man ska arbeta för att höja kvaliteten i aspirantutbildningarna – eller vad vi månne kalla dem – och ge högskolan en tydlig och effektiv roll i detta.

Men högskolan har inte uppdraget att själv finansiera detta. Det är en fråga för arbetsmarknadsmyndigheterna. De frågor som ni ställer och som rör det specifika agerandet från AMS ber jag er att ställa till den minister som arbetar med ansvar för Arbetsmarknadsstyrelsens arbets-sätt. Det rör inte direkt Utbildningsdepartementets område.

Däremot håller jag alldeles med om att dessa studenters situation inte är direkt jämförbar med andra studenters situation. Om man kommer till Sverige med en utländsk examen har man redan då gjort en mycket stor investering i sitt liv genom att skaffa sig en relevant utbildning.

Vi har ett system i Sverige för att validera som ofta fungerar mycket bra när det gäller färdiga examina från utländska universitet och högskolor. Vi har ett system för kompletteringar där väldigt många med utländsk bakgrund upplever att det krävs för mycket poäng för att nå en viss kompetens. Men i våra legitimationsutbildningar, för till exempel läkare och sjuksköterskor, är det väldigt viktigt att ansvariga myndigheter hela tiden har kvalitetskravet tydligt för sig när de bestämmer vilka krav de ska ställa. Om detta för vi en dialog med relevanta departement och myndigheter.

För högskolans del gäller det att bättre förstå hur man ska arbeta. En erfarenhet av aspirantutbildningarna är att det inte räcker med att komplettera med kurser. Man kommer ut på en arbetsmarknad där man fortfarande har väldigt lite av kontakter, möter konkret diskriminering och har svårt att få det arbete som man har utbildning för. Malmö, Linköping och Borås har också varit framgångsrika i att ta fram modeller för kontakt med arbetsmarknaden genom mentorskap och genom att se till att vidga nätverket på arbetsmarknaden.

Jag kommer att fortsätta att ta initiativ för att utveckla högskolornas arbetssätt. Mona Sahlin leder arbetet med bättre mottagning och bättre uppställning från de myndigheter som är involverade så att man direkt när man kommer till Sverige kan få validering av de kunskaper som man har, inriktning på att lära sig svenska på ett relevant sätt – på universitet om så behövs, ute på en arbetsplats om så behövs – och sedan möjlighet att komplettera sin utbildning utan långa perioder av väntan.

Det arbetet pågår. Där har Mona Sahlin också ett utredningsresultat att ta ställning till när det gäller flyktingmottagande och hur vi ser till att få en mycket bättre process.

Från högskolans sida har vi gjort stora framsteg de senaste åren. Jag skulle vilja se ett ökat engagemang från AMS när det gäller att använda sig av högskolornas kompetens och kunskap. Det resonemanget för jag gärna med min kollega Hans Karlsson som är ansvarig för detta. Men från högskolornas sida ser jag en mycket positiv utveckling de senaste åren.

Här har vi ett av våra stora samhällsproblem. Mänskliga resurser förlösas. Märk väl att det inte bara handlar om akademiker som har utländsk examen. Det handlar också om akademiker med utländsk bakgrund som har en svensk examen enligt svenskt regelverk och svenska normer och som inte får ett arbete. Där blir problematiken belyst i sin fulla vidd, att det också handlar om arbetsmarknadens funktionssätt.

Anf. 17 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Förlåt, utbildningsministern, om jag är lite för engagerad i frågan. Vi har diskuterat detta tidigare. Vi diskuterade det när modellen med aspirantutbildning lanserades. Min synpunkt var att det är för lite. Det finns möjligheter att göra detta också i Stockholm, Göteborg och Umeå. Det finns möjligheter att göra stora insatser för att skillnaderna mellan olika utbildningar ska suddas ut.

Men det är sant att till och med folk med svensk utbildning och till och med folk med lärarbehörighet från lärarhögskolor inte får jobb. Vad ska vi göra åt det? Jag vet att det finns mycket goda möjligheter att bekämpa denna praktiska diskriminering i vardagen.

När jag träffade studenter från Medicinska föreningen i Stockholm för några veckor sedan upptäckte jag att de hade hittat en mycket bra modell för att undvika diskriminering. Studenter med utländsk bakgrund undervisar lärarna i hur man kommer in i kommunikation med folk med en annan kultur.

Jag har personligen varit uppe hos utbildningsministern och bett honom låta vissa invandrarorganisationer undervisa tjänstemän, politiker, skolledare och högskoleledare om hur man kan övervinna diskrimineringsströklarna. Jag fick väldigt många komplimanger då men ingen praktisk effekt av uppvaktningen.

Jag vet att så länge som invandraren är objekt för åtgärder så har vi segregation. Ni måste acceptera att vi svartsallar kan ta initiativ, att vi har vilja och lust att själva lösa problem. Ni måste börja lyssna på oss.

I går kom en segregationsrapport. Varje årlig rapport som kommer från Integregationsverket är en förödande segregationsrapport. När den lades fram hörde jag plötsligt folk säga att det är dags att sluta med omhändertagande. Jag har talat och skrivit om det så mycket och i så många år att jag knappt orkar ta upp det en gång till.

Ta-hand-om-politiken är destruktiv. Låt människorna ta ansvar och initiativ! Köp vår kunskap! Det är en kunskap som kommer från mångfaldens värld.

Anf. 18 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag håller med Ana Maria om att det är otroligt viktigt att man tar till vara på den resurs som invandrarakademiker och alla våra andra invandrare är. Vi behöver dem. Arbetsmarknaden behöver utbildad personal.

Jag vill framhålla det jag sade tidigare att det inte bara är dessa människor själva som det är fråga om. Det handlar om deras barn i tredje och kanske fjärde generationen. Om man inte har någon förebild att se upp till riskerar man att själv inte vilja utbilda sig. Vi behöver alla människor som vill utbilda sig och föra det här landet framåt.

Jag är trött på projekt. Invandrarakademin är ett sådant projekt som man startar. Man ger pengar en viss tid. Sedan tar pengarna slut. Då ska man ha det i den ordinarie verksamheten samtidigt som pengarna till den ordinarie verksamheten minskas. Jag får inte det här att gå ihop. Om man verkligen vill satsa på någonting ordentligt måste man också se till att det kan fortleva i framtiden. Jag hoppas att utbildningsministern ser till att Invandrarakademin får fortsätta i många år till. Den behövs.

Anf. 19 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Jag delar Ana Maria Nartis och Anne-Marie Ekströms engagemang, och inte minst Ana Maria Nartis perspektiv på integrationspolitiken. Inget omhändertagandeperspektiv fungerar inom utbildningspolitiken över huvud taget. Där handlar det om att skapa möjligheter för människor att ta initiativ, att växa själva och att ta ansvar själva.

Ana Maria Narti menar att omfattningen på utbildningen är för liten. Vi har bland annat den reguljära högskoleutbildningen som har vuxit mycket kraftigt. Den står öppen för alla. Att söka till en utbildning och till enstaka kurser är fullt möjligt för alla, och det är mycket goda möjligheter att komma in som en vanlig student med studielån. Men om vi talar om det mycket speciella, om de mycket speciella miljöer och de speciella förutsättningar som finns när det gäller den här gruppen, som Ana Maria Narti vill lyfta fram, är det någonting som högskolorna själva inte klarar av att leverera, utan de måste få det som en beställning av de myndigheter som sitter inne med resurserna för till exempel en arbetsmarknadsutbildning. Då är det AMS som köper utbildning av våra högskolor.

Mitt ansvar är att se till att högskolorna lär sig att bli duktiga på att ge sådan utbildning. Det är Borås, Malmö och Linköping exempel på. Men det ser vi också på lärarutbildningen i Stockholm.

AMS har skaffat sig goda erfarenheter av till exempel de särskilda satsningar som har gjorts på läkar- och sjuksköterskeutbildningar, där man har köpt upp relevant utbildning och köpt upp praktik och lyckats göra det möjligt för en stor mängd människor med utländsk bakgrund som har en läkarutbildning eller sjuksköterskeutbildning i botten. Där finns det goda erfarenheter. Jag menar att AMS bör ta ett större ansvar för att erbjuda den typen av uppdragsutbildning till denna grupp av människor boende i Sverige. Då ska vi se till att högskolorna inte har ett omhändertagandeperspektiv utan ett perspektiv som är det traditionellt akademiska – att stärka individen med kunskap.

Vi har nu också goda exempel som vi kan använda för att sprida vidare till andra högskolor och universitet för att förbereda dem för att kunna arbeta som goda säljare av utbildning till AMS som behöver bli aktivare på detta område.

Anf. 20 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Jag lovar att jag tar upp frågan även med arbetslivsministern.

Om det är något som jag har specialiserat mig på under mina år här så är det att studera hur AMS inte fungerar. AMS fungerar nämligen inte alls. Det är en lång och mycket spännande historia att se hur många stora och tunga system som finns inom AMS och hur de hindrar varandra från att agera effektivt. Det finns också en mycket spännande bok om detta. Den heter *Elefantsjuka* och är skriven av en före detta anställd på AMS, en poet som heter Ragnar Thorsie. Denna beskrivning av AMS liknar faktiskt en beskrivning av Tsarrysslands byråkrati på Gogols tid. Det är groteskt och faktiskt väldigt sanningsenligt.

Prot. 2003/04:83

16 mars

*Svar på
interpellationer*

Jag skulle till slut vilja att vi hastigt berör en fråga som alldeles för sällan tas upp, nämligen frågan om den kunskap som inte finns i Sverige. Alla valideringar, jämförelser, legitimeringar och ekvivaleringar bygger på att man jämför antalet poäng på en viss kurs med antalet poäng på en annan kurs i Sverige. Men det finns läkare som har jobbat med malaria. Och det är mycket bättre än att ha läst om malaria. Det finns civilingenjörer som har byggt i öknen. Och det är mycket bättre än att ha läst på KTH om hur det är att bygga i öknen. Och min väninna Amina från Somalia, som är läkarutbildad i Sovjet, kan på ett bättre sätt jobba med de somaliska kvinnor som föder för små bebisar och som därför måste leva med mycket hög spädbarnsdödlighet i den egna gruppen. Svenskarna måste lära sig att lära sig av andra kulturer och att ta del av annan kunskap än den som finns i Sverige.

Anf. 21 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Det som Ana Maria Narti så levande beskriver i sitt senaste inlägg är vad vi kallar reell kompetens i propositionen om den öppna högskolan som vi överlämnade till riksdagen för ett par år sedan. Många högskolor arbetar nu med att bli bättre på att fånga människors faktiska kompetens och inte bara se till formella utbildningsbevis. Högskoleverket är djupt inblandat i att också ta fram nya särskilda prov och tester för att fånga reell kompetens. Den senaste utredningen som vi fick till departementet handlade om antagning till högskolan i framtiden. Också där pekas på behovet av nya verktyg för att fånga den reella kompetensen. Det tror jag är mycket viktigt. Det är ett mycket svårt område. Det är nämligen mycket svårt att få detta så praktiskt och hanterbart som det behöver vara ute på en högskoleinstitution eftersom de som arbetar där inte alltid själva har kompetensen att bedöma vilken reell kompetens som man har skaffat sig. Men det är definitivt ett viktigt utvecklingsområde, och Högskoleverket jobbar också aktivt med att hitta nya sätt att arbeta.

Jag ställer inte upp på Ana Maria Nartis beskrivning av AMS. Den är så oerhört tacksam. Det är klart att det låter precis som om AMS skulle vara en koloss som inte gör något vettigt. Men jag menar att AMS spelar en mycket stor roll i praktiken för människors möjligheter att komma tillbaka efter att slagits ut från arbetsmarknaden. Det är också en erfarenhet som vi har om vi tittar på de senaste 15 årens utveckling i Sverige. Om vi inte hade haft aktiva arbetsmarknadsinsatser som förhindrade att människor föll ut i passivitet hade vi haft en lika hög arbetslöshet som den genomsnittliga i Europa. Men tack vare att AMS arbetar mycket aktivt har vi också sett när tiderna är bra att vi får en fin utveckling också när det gäller de grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden. De år som vi hade goda konjunkturer ökade sysselsättningen mer bland människor med utländsk bakgrund än bland människor med svensk bakgrund. Då var det antagligen elefanten AMS som också spelade en roll i detta.

Det finns mycket som man kan göra bättre, men jag godtar inga sådana enkla beskrivningar av en viktig och fin myndighet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 22 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Axel Darvik har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att lösa problemet med svenska elevers allt sämre resultat i matematik.

Jag vill inledningsvis säga att jag delar Axel Darviks syn på betydelsen av goda matematikkunskaper. Sådana kunskaper är nödvändiga för ett aktivt samhälls- och yrkesliv och utgör ofta en grundförutsättning för lärande i andra ämnen. Det är naturligt att matematik tillhör basämnena i grundskolan, att godkänt betyg utgör ett behörighetskrav till gymnasieskolan och att matematik är ett kärnämne i gymnasieskolan.

Elever i den svenska skolan uppvisar goda resultat i internationella undersökningar. I den senaste PISA-undersökningen för 15-åringar ligger svenska elevers matematikresultat över genomsnittet i OECD. Samtidigt visar skolstatistiken att alltför många elever i grundskolan inte når målen i matematik och att många elever inte uppnår nivån för Godkänd på de nationella proven i matematik i gymnasieskolan. Rapporter från landets tekniska högskolor visar att spridningen i de studerandes förkunskaper i matematik ökar och att resultaten i de inledande matematikkurserna försämrats de senaste åren. Detta är inte acceptabelt. Det är av vitalt intresse att matematikundervisningen utvecklas så att elevernas intresse för och kunskaperna i matematik ökar.

Så långt är jag enig med Axel Darvik. När det gäller åtgärderna däremot, står vi långt från varandra. Några enkla recept för att lösa problemen finns inte. Det handlar i stället om att attityden till ämnet måste förändras, att utmana traditioner och utveckla matematikundervisningens innehåll och didaktik, att ta till vara forskningsresultat och goda exempel och att skapa erfarenhetsutbyte och diskussionsmöjligheter mellan lärargrupper på olika nivåer i utbildningssystemet och så vidare. Insatser måste sättas in på alla nivåer i vårt utbildningssystem.

Mot den bakgrunden tillsatte regeringen våren 2003 en matematikdelegation sammansatt av ledande matematiker, didaktiker och lärare från olika stadier. Uppgiften är att utarbeta en handlingsplan med förslag till åtgärder för att förändra attityder till och öka intresset för matematikämnet samt utveckla matematikundervisningen. Handlingsplanen ska omfatta förskola, skola, vuxenutbildning, högskola och folkbildning och redovisas för regeringen senast den 28 maj i år. Delegationen har tillämpat ett öppet arbetssätt och har genom bland annat en egen hemsida, regionala konferenser och Matematikbiennalen haft kontakt med ett stort antal intresserade lärare från alla stadier under det år man arbetat. Delegationen har även engagerat internationella forskare i arbetet. Jag ser med stort intresse fram emot delegationens förslag.

Jag vill också nämna att den av regeringen tillsatta Tillträdesutredningen nu lämnat sitt betänkande. Utredaren föreslår bland annat förändringar i meritvärderingen till grundläggande högskoleutbildning som uppmuntrar eleverna i gymnasieskolan att välja kurser i bland annat matematik i större utsträckning än i dag. Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

*Svar på
interpellationer*

Dessutom vill jag påpeka att Axel Darvik har fel när han påstår att alla elever i gymnasieskolan läser *samma* matematik. Antalet obligatoriska matematikkurser varierar faktiskt mellan olika gymnasieprogram. Ytterligare matematikkurser är valbara. Undervisningen behöver heller inte vara identisk för elever som läser samma matematikkurs. Olika undervisningsmetoder och val av tillämpningar, som präglas av karaktären på programmen, motiverar och stimulerar eleverna att nå de gemensamma målen.

Axel Darviks och Folkpartiets förslag till lösning på matematikämnets problematik är bland annat att återinföra allmän och särskild kurs i grundskolan. Förslaget är märkligt då forskning och erfarenhet visar att elever presterar bäst i miljöer som karakteriseras av höga förväntningar. Den tidigare nämnda internationella PISA-studien visar att ju mer differentierat och selektivt ett utbildningssystem är, desto större är prestationsskillnaderna mellan elever med olika familjebakgrund och att länder som satsar på att uppnå likvärdiga resultat för elever med olika socioekonomisk bakgrund uppnår goda resultat.

Folkpartiet fortsätter sin politik som syftar till att sortera människor och där resultatet blir att för vissa elever skapas återvändsgränder i utbildningssystemet. För mig är det ett främmande synsätt. Inom ramen för en sammanhållen skola ska alla barn och ungdomar mötas utifrån individuella förutsättningar. Det gäller också i matematikämnet.

Anf. 23 AXEL DARVIK (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att tacka utbildningsministern för svaret och skicka med att det är mycket roligt att regeringen nu har samma höga ambition vad gäller matematiken som Folkpartiet har. Matematiken ju ett grundläggande ämne, ett fundament, som är väldigt viktigt för att man ska kunna lära sig nya saker och utvecklas som person.

Eftersom vi vet hur viktig matematiken är är det med stor fasa man läser en hel del av de rapporter som kommer. Ministern har letat fram PISA-rapporten från OECD, en organisation som bland annat har Mexiko, Tjeckien, Ungern och andra östeuropeiska länder som medlemmar – länder som inte har samma ekonomiska resurser att satsa på skolan som Sverige har. Sverige är det land som satsar allra mest på utbildning mätt i procent av BNP. I den här statistiken hamnar vi på plats 14 – långt efter till exempel flera av våra nordiska grannar. Detta ser jag som ett mycket dåligt resultat för den svenska skolan.

Thomas Östros nämnde om att man ska ändra attityden till matematik, utveckla didaktiken och använda sig av nya pedagogiska grepp i undervisningen så att det blir mer spännande och mer lockande för eleverna att läsa matematik. Han sade att vi inte är överens men där måste jag upplysa utbildningsministern om att han har fel. Vi har absolut inget emot de här förslagen, men de är inte tillräckliga.

Nu kommer jag till den del där jag ska försöka övertyga ministern om att regeringen här faktiskt är ute efter att gräva sin egen grav. Inom matematiken har man nämligen låst sig väldigt mycket vid vissa saker. Det gäller då till exempel att avskaffa förkunskapskraven och att man absolut inte får dela in några elever i grupper beroende på vilken nivå de ligger på – detta trots att de flesta i skolan, såväl lärare som elever, vet att med en alltför stor spridning i klassen tappar man så att säga elever i ändarna.

Absolut värst är naturligtvis att de elever som skulle behöva extra stöd, tid och hjälp inte får det eftersom undervisningen går för snabbt fram. Vidare får kanske en del motiverade elever inte tillräcklig stimulans. Därför skulle vi i Folkpartiet vilja ta bort förbudet mot att dela in elever i olika nivågrupper.

När det gäller matematiken på gymnasiet tror jag att jag måste förtydliga mig lite grann. Till exempel i fråga om kursen matematik A, som alla på gymnasiet måste läsa, är det samma mål för alla oavsett om man vill bli betongarbetare eller om man vill bli astrofysiker. Detta tycker jag är galet.

Ännu mer huvudlöst är möjligtvis till exempel Socialdemokraternas förslag om att en blivande betongarbetare ska gå igenom hela gymnasiet i samma klass som den som kanske vill bli någon typ av konstruktionsingenjör, alltså helt olika utbildningar vad gäller krav på praktiskt och teoretiskt kunnande – detta sagt utan att lägga någon värdering i vad som är det viktigaste för ett samhälle.

Jag skulle i stället vilja ha en tydlig uppdelning i lärlings- och yrkesutbildningar och studieförberedande utbildningar som också ger tre olika typer av examina. På det sättet ger man skolan möjlighet att anpassa sig efter eleverna. I dag måste eleverna passa skolans alltför trånga mall.

Anf. 24 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag har många gånger med intresse, och även med andra reaktioner, lyssnat på forsknings- och utbildningsministern när det gäller den svenska skolan, exempelvis vid hans förstamajtal i Sundsvall 2002.

Jag ska upprätthålla mig bara vid det sista stycket i det svar som statsrådet läste in till kammarens protokoll. Jag är ingen skolpolitiker. Visserligen har jag för länge sedan gått igenom Lunds Katedralskolas helmatematiska linje. Dessutom har jag en gång i tiden suttit med i Lunds skolstyrelse, som då leddes av skoldirektör K.-G. Ljunghill som var en känd person. För övrigt innehöll skolstyrelsen under ett antal år från 1948 – det kan jag tala om för talmannen – Tage Erlanders efterträdare på Fyrstadskretsens bänk, nämligen Folke Jönsson. Så var det!

Det är väldigt viktigt att slå fast att den beskrivning av Folkpartiets skolpolitik som statsrådet ofta ger uttryck för inte är korrekt. Vi syftar inte till att, som statsrådet säger, sortera människor. Att säga det är osakligt, oförsynt och på gränsen till oförsäamt. Vi i Folkpartiet med vår liberala skolpolitik har samma goda syfte som statsrådet har. Men att säga att det är fråga om en sorteringsskola stämmer faktiskt inte med verkligheten, utan det är en felaktig och grovt vilseledande ideologisk beskrivning av Folkpartiets syften. Jag tycker att statsrådet borde betänka det innan han ytterligare en gång upprepar detta.

Att sänka behörighetskraven skulle i lika hög grad kunna sägas vara att vilja ha en sorteringsskola som att vilja höja behörighetskraven. Det är lite olika riktningar man går i. Detta måste statsrådet betänka. Vad är en sorteringsskola? Vad är en kunskapsskola?

Vår skola lutar mer åt att vara en kunskapsskola än åt att vara en sorteringsskola. Jag tycker att det vore fel och vill inte säga att vi syftar till att ha en sorteringsskola. Det är ideologiskt farligt att uttrycka att någon skulle vilja hantera svenska skolungdomar så. Det är också väldigt oförsynt gentemot de lärare som har att hantera dem som inte har gått igenom

Lunds Katedralskolas matematiska gren. Det är faktiskt fråga om lite olika förutsättningar.

Det är väldigt viktigt att man kommer ut väl i livet, med goda förutsättningar på matematikens område, oavsett de personliga förutsättningarna. Därför, det måste jag säga, reagerar jag våldsamt mot begreppet ”sorteringsskola”. Att vi liberaler skulle, som det sägs i svaret, vilja syfta till att sortera människor är faktiskt inte korrekt.

Det här var vad jag ville säga. Jag skulle kunna lägga till ett väldigt tråkigt citat: ”Upp flyga orden, tanken stilla står.”

Anf. 25 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Gunnar Andrén satt med i Lunds skolstyrelse. Jag har suttit med i Uppsala skolstyrelse så där kan vi säkert få en intressant spänning i en skolpolitisk diskussion.

Vet Gunnar Andrén att jag har mött precis samma reaktion tidigare från ganska många folkpartister som betecknar sig som socialliberaler – inte riktad mot mig utan mot Folkpartiets ledning, framför allt mot det skolborgarråd som under ett antal år har härjat i Stockholm? Man har känt precis samma frustration. Vad har hänt med Folkpartiets liberala engagemang för en bra skola som håller ihop samhället och som ger alla en bra utbildning?

Vad kan man kalla det annat än en sorteringsskola när Folkpartiet lägger fram förslag om att eleverna redan i tioårsåldern efter ett lämplighetstest ska sorteras upp i dem som har studiebegåvning och dem som har en mer praktisk begåvning? Det påminner om den skola som Tage Erlander tillsammans med Folkpartiet kämpade mot när man tillsammans skapade grundskolan. De förslagen har nu kommit.

Vad kan vi säga annat än att det är en sorteringsskola när man konsekvent vill sänka kunskapskraven för de elever som man betraktar som sådana som inte riktigt kan få till sig den teoretiska kunskapen? Axel Darvik har precis beskrivit hur man vill sänka kunskapskraven redan från årskurs 7 i grundskolan.

Vad kan man kalla det annat än en sorteringsskola när man dessutom kraftigt vill sänka kunskapskraven i gymnasiet för alla dem som går yrkesinriktat program genom att ta bort kärnämnen i den svenska gymnasieskolan? Där är man nästan ensam i denna kammare. Man säger att kärnämnen är bra men bara för dem som ska bli astrofysiker, men inte för den som ska jobba som bilmekaniker. Vad handlar kärnämnen om? Ja, det är en baskurs i matematik, en baskurs i svenska, en baskurs i engelska, en baskurs i religion och andra kunskaper som man behöver för att kunna vara en god yrkesarbetare men också en aktiv samhällsmedborgare. Här föreslår Folkpartiet som enda parti i riksdagen att det inte ska gälla alla. Det ska gälla bara dem som har en teoretisk inriktning. Samtidigt hör vi hela den retorik som har kommit in via skolborgarrådet i Stockholm som har oroat så många folkpartister. Jag fick till och med ett brev från ett folkpartistiskt före detta statsråd som var djupt bekymrad över denna utveckling. Det är en retorik som tyder på att det nu är dags för lite gammaldags hantering ute i skolorna.

Jag fick reaktioner i valrörelsen inte bara från folkpartister utan också från människor som blev väldigt begeistrade över en sådan utveckling

och som kom till mig och berättade om alla saker som skulle inträffa med våra elever. De blev väldigt upptriggade av detta.

Det här är inte socialliberal politik av klassiskt snitt. Det är inte den politik som företrädaren till din kollega i skolstyrelsen Tage Erlander så väl samverkade med liberalerna om.

Jag förstår att Gunnar Andrén är upprörd, men rikta inte den upprördheten mot regeringen. Rikta den inåt ditt parti. Betänk samtidigt att det är klart att det var en av orsakerna till att högerväljarna i strid ström kom till Folkpartiet när valresultatet sedan skulle hämtas in.

Det är oerhört viktigt att vi har höga ambitioner för alla elever. Det är den av framgångsfaktorerna som man ser allra tydligast när man jämför olika länder. Har man höga ambitioner för alla elever då går det bra för dem som har det lätt för sig, men det går också bra för dem som har det lite tyngre för sig. Börjar vi sortera ut eleverna tidigt får vi också sämre resultat.

Matematiken är ett grundläggande ämne, säger Axel Darvik. Samtidigt vill han sänka kunskapskraven för en mycket stor grupp elever när det gäller just matematik. Jag återkommer till hur jag skulle vilja se att de eleverna fick större hjälp och stöd för att nå de mycket tuffa kunskapskrav som finns i vår skola men som måste gälla alla.

Anf. 26 AXEL DARVIK (fp):

Herr talman! För att informera utbildningsministern kan jag berätta att jag har träffat en del socialdemokrater som är djupt oroade för vart den socialdemokratiska skolan är på väg, inte minst med tanke på det nya förslag som har kommit om gymnasiereformen.

Utbildningsministern säger att Socialdemokraterna står för något slags kunskapsskola. Jag undrar vad det är för kunskapsskola. Det är inte Folkpartiet och socialliberalerna som står för en utslagningsskola, en sorteringsskola. Det är Socialdemokraterna som gör det. Det är Socialdemokraterna som har skapat en skola där enbart hälften av eleverna går ut gymnasiet med fullständigt betyg efter fyra år i gymnasiet. Det är en utslagning av oerhört stora mått.

Vi ser också hur en växande andel har betyget IG i matte. Det har vuxit fram en attityd inom Socialdemokraterna där det är fult med yrkesutbildningar som ger riktiga hantverksyrken. Man kan mycket väl tänka sig profilklasser inom vissa områden, till exempel dans och musik. Men när det handlar om matematik är det någonting fult. Det här föraktet vänder vi liberaler oss mot. Vi skulle vilja ha en lärlingsutbildning för dem som vill lära sig ett riktigt hantverk.

Jag var tidigare i dag ute på en gymnasieskola i Gustavsberg här i Stockholm. Jag fick ett starkt stöd bland både elever och lärare för att fortsätta att driva den kamp som vi liberaler driver. Jag fick bland annat från en lärare höra: När du går tillbaka till riksdagen säg att de ska slänga det nya förslag som Gymnasiekommittén har kommit med i papperskorgen och att de i stället ska göra som Axel Darvik säger, då blir det betydligt bättre.

Jag känner en trygghet när jag står i talarstolen och inte behöver oroa mig för de angrepp som utbildningsministern riktar. Det är faktiskt med den skola som vi har i dag som man har sänkt kunskapskraven och nivån

på kunskaperna. Sverige har åkt berg- och dalbana enligt de olika undersökningarna.

Det skulle naturligtvis vara en fördel om lärare hade möjlighet att dela in elever i grupper efter olika nivåer och möjlighet att anpassa utbildningen. Det innebär inte att man sänker kunskapskraven, utan det gör att man ger eleverna möjlighet att nå upp till de mycket högt ställda mål som vi vill ha. Det ger också möjlighet för skolan att anpassa sig till individen.

Den skola som Socialdemokraterna står för är en skola där alla elever ska stöpas i samma form. Gymnasiekommitténs förslag är ett mycket tydligt exempel på detta. Alla elever ska följa samma mall, och alla ska stöpas i samma form. Människor fungerar inte på detta sätt. Vi är olika, och vi har olika begåvningar och förutsättningar. Då vill vi att skolan ska vara ett verktyg för att man ska kunna utveckla sin egen begåvning. Såsom det är nu är det så att de som inte passar in i den socialdemokratiska mallen slås ut och hamnar utanför samhället. Så vill inte jag ha det.

Anf. 27 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Det är väldigt roligt att det kommer fler talare till denna starkt ideologiska debatt.

Jag vill börja med att säga att jag tycker att statsrådet, forsknings- och utbildningsministern, målar upp en alldeles för stor skillnad mellan liberal och socialdemokratisk utbildningspolitik, alldeles för stor, och gör det till ett huvudnummer genom att använda ett sådant uttryck som att förre skolborgarrådet i Stockholm, Jan Björklund, skulle ha "härjat". Det var det verb som han använde.

Detta ställer jag inte upp på. Detta är en nidsbild av de goda ambitioner som har funnits i Stockholm. Man kan säga som så att statsrådet uppenbarligen är både stolt och nöjd med vad han har åstadkommit. Nej, jag tycker att det en alldeles för låg ambition i den nuvarande skolan när man ser på resultaten bland annat i matematik. Jag tycker att man måste ha högre ambitioner. Det duger inte att vara nöjd och stolt i det här läget.

När statsrådet i svaret – och jag uppehåller mig då bara vid den ideologiska dimensionen – skriver: "För mig är det ett främmande synsätt." Med det menar han sorteringsskolan, som han kallar Folkpartiets skola men inte den egna skolan. Det vill jag inte säga att den syftar till, absolut inte. Men så säger ni: "Inom ramen för en sammanhållen skola ska alla barn och ungdomar mötas utifrån individuella förutsättningar." Det är alldeles utmärkt. Jag håller med om det. Varför skulle vi vilja ha någonting annat? Statsrådet får lugna sig på den här punkten om sorteringsskolan.

Jag skulle vilja lämna ett förslag på den här punkten. Vi har debatterat det här mycket. Om statsrådet slutar ljuga om vår politik på den här punkten lovar jag att inte säga sanningen om er.

Anf. 28 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! När jag såg att Axel Darvik hade lämnat in en interpellation om matematikundervisningen blev jag väldigt glad. Jag tyckte det vore kul om vi skulle kunna debattera matematikundervisningen här i kammaren och allvarligt över partigränserna diskutera hur vi ska kunna stärka och utveckla svensk matematikundervisning.

Det är en fråga som är högprioriterad för oss socialdemokrater och också en fråga som utbildningsministern tog upp i sin utvecklingsplan. Det har arbetats hårt med den under senare år, inte minst genom tillskapandet av Nordiskt centrum för matematik i Göteborg. Vi socialdemokrater har ägnat väldigt mycket energi åt att diskutera utvecklingen av matematik och naturvetenskapliga ämnen.

Vi har kanske tyckt att Folkpartiet har varit lite avlägsna i den debatten. Ni har talat mycket om humaniora, men väldigt sällan om matematik och naturvetenskapliga ämnen.

Därför måste jag säga att jag blev väldigt besviken när jag satt här i kammaren och hörde att det bara var ganska trist, traditionell uppdelningspolitik som Axel Darvik kom med, men väldigt lite av det nytänkande på matematikområdet som man möter bland de många pedagoger ute på fältet som jobbar med och engagerar sig i matematik. Jag tror inte att det är någon av dem som vill ha en uppdelning för tioåriga elever eller för högstadiet i allmänna och särskilda kurser.

Tvärtom möter man en vilja hos dessa pedagoger att engagera fler elever på matteområdet. Det gäller att inte få eleverna att tidigt tappa självförtroendet för matematik, utan det gäller att verkligen stimulera ungdomar så att de blir intresserade av matematik.

Det finns länder – till exempel Tyskland – där det inte går så bra med skolfrågor. Man var här från Tyskland och tittade på den sammanhållna svenska skolan. Eftersom den typen av uppdelning som Axel Darvik talade för har varit så förödande för tyskarna borde vi också utifrån detta inse att den metod som Axel Darvik anger inte är den rätta metoden.

Däremot behöver vi jobba på matematikområdet. Vi kan vara oerhört malliga över resultaten i modersmål och engelska i Sverige. Vi kan vara stolta över resultaten i matematik, men inte lika nöjda. Här måste vi ta ytterligare ett antal steg för att få fler elever att intressera sig för naturvetenskapliga ämnen.

Det är därför som Matematikdelegationen – som utbildningsministern talade om – är så viktig, och det är därför som det behövs resurser för utveckling. Men varför vill då Folkpartiet skära ned på utvecklingsresurserna till Myndigheten för skolutveckling? Det är ju den typen av pengar som krävs om man ska få den stimulans på matematikområdet som behövs. Varför gör inte ni mer allvar av den strävan som nästan alla andra politiska partier i utbildningsutskottet har, att stärka utbildningsvetenskapen?

Det händer väldigt mycket spännande saker när det gäller didaktik just på matematikområdet. Där borde ni vara med i stället för att bara säga nej och komma med gammaldags icke verkningsfulla metoder för att utveckla matematikämnet. Varför diskuterar ni inte den didaktiska utvecklingen i gymnasieskolan?

Jag har sett spännande exempel på hur man på nya sätt jobbar med matematik på till exempel bygglinjen. Man väger A-kursen i matte i karaktärsämnen och visar för eleverna hur betydelsefulla matematik-kunskaper är för den unge byggnadsarbetaren eller metallarbetaren. Det är den typen av tänkande som vi ska ha. Kom med på den vagnen, Axel Darvik, i stället för att använda en gammaldags och inte verkningsfull medicin när det gäller matteämnet!

Anf. 29 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Låt mig börja med att tacka Inger Lundberg för ett väldigt klokt inlägg där hon pekade på en utveckling av matematikdiskussionen som riksdagen skulle må väldigt bra av.

Som Axel Darvik säger är matematik ett grundläggande ämne, framför allt när det gäller möjligheterna att förkovra sig på de spännande naturvetenskapliga fälten. Utvecklingen går rasande snabbt. Vi har behov av medborgarkompetens i naturvetenskapliga ämnen för att man ska förstå några av de vägval som vi har framför oss. Vi har också behov av specialistkompetens för att vi ska kunna vara en ledande forskningsnation inom flera av dessa områden. Då spelar matematik en alldeles avgörande roll. Det är den dörr som öppnas eller som slås igen i ansiktet på oss.

Nu har vi chansen att få en samling kring en utveckling av matematikämnet, dess roll och dess status som jag hoppas och tror att vi kommer att få en bred uppslutning kring i riksdagen.

Gunnar Andrén bidrar på ett viktigt sätt, inte minst genom sitt senaste inlägg. Det styrker den intensiva känsla som jag har fått, att många folktoparter känner att det är dags att lämna den enklaste plakatpolitiken. De vill återknyta till Folkpartiets tradition på området och återigen kunna känna lite stolthet över folktopartistisk utbildningspolitik. Den känslan är väl utbredd bland aktiva folktoparter. Jag har stött på den i många sammanhang.

Gör ni detta tror jag att vi kommer att kunna finna varandra igen i en diskussion om hur framtidens skola ska se ut. Det gäller både matematikämnet och en rad andra ämnen.

Låt oss börja med grundskolan, eller varför inte med förskolan? Redan i dag finns det väldigt fina exempel på hur man kan introducera matematik på ett lekfullt sätt för de små barnen. Men man ska inte sätta press på dem att de ska uppnå vissa mål, utan man ska stimulera deras utveckling. Därför har vi mycket medvetet gett Matematikdelegationen i uppdrag att också fundera över förskolans och grundskolans roller.

Det handlar om att ha en gemensam skola med höga mål för alla elever. Samtidigt måste man inse att elever är olika. De lär på olika sätt, behöver olika mycket tid på sig och behöver stöd på olika sätt. Vi ska ha en fortsatt individualisering av skolan, men man ska inte åstadkomma det genom att göra det som skrämmer så många föräldrar. I många debatter har jag stött på frågan: Ska man sortera upp ungarna i nio–tioårsåldern? Hur mår då barn och föräldrar inför en sådan politik? Kan vi inte försöka att utveckla skolans innehåll mot mer av individualisering och samtidigt se värdet av att vi umgås med varandra och arbetar tillsammans?

Det borde ske en tuffare kvalitetsutvärdering av skolorna. Om vi fokuserar på matematikämnet och satsar på mer utvecklingsinsatser och utvärderingsinsatser kan hela vårt skolsystem komma i gång med matematik.

Jag förväntar mig nu att Matematikdelegationen lämnar förslag till hur vi stärker lärarutbildningen på matematikområdet, till hur vi stärker vidareutbildningen som är oerhört viktig, inte minst för grundskollärarna – där behövs det säkert göras insatser – samt till hur vi utvecklar didaktiken och innehållet i matematikundervisningen så att man fångar upp det

intresse som finns hos de flesta barn, men som för en del slocknar på vägen.

Men vi ska inte sänka kunskapskraven. Vi kommer alla att behöva matematik i ett modernt samhälle. Vi ska inte sänka kunskapskraven redan i grundskolan och sedan – som ni föreslår – säga till en stor grupp i gymnasieskolan: Ni behöver ingen matematik för ni ska bara ha ett yrke som ni ska leva på. Så tänker inte vi socialdemokrater.

Här finns goda möjligheter till att få en kraftsamling. Ambitionen och målet ska vara mycket höga. Sverige ska tillhöra de ledande i världen på matematikområdet. Det har vi förutsättningar att uppnå om vi också bedriver ett intensivt utvecklingsarbete under de kommande åren.

Anf. 30 AXEL DARVIK (fp):

Herr talman! Det är kanske upplyftande för skolministern att höra att två representanter för Socialdemokraterna är överens i skolpolitiken. Andra socialdemokrater är kanske mer oroade för vart denna flummiga skolpolitik är på väg.

Det förslag som vi har är att man ska möta eleverna på den nivå som de befinner sig på. Man ska anpassa skolan efter individen. Man kan arbeta i olika grupper till exempel på högstadiet. Var utbildningsministern har fått ifrån att man ska dela upp tioåringar, det vet jag inte. Jag vet inte om det är några tankar som han själv har haft eller om han har fått det någon annanstans ifrån.

Om man vill ha höga ambitioner i fråga om kunskap går det inte att ta bort förkunskapskravet och låta alla komma in på vilket program som helst på gymnasiet. Det visade sig i Västerås, och det var också det mycket tydliga medskick som jag fick av de elever som jag träffade tidigare.

Vår utbildningspolitik grundar sig på en tydlig utvärdering, en god arbetsmiljö och en hög kvalitet på skolan och de kunskaper som man får där. Det var också de krav som de flesta av mina kompisar ställde på gymnasiet när jag studerade där. De tyckte att detta var det absolut viktigaste i skolan. På flera av dessa punkter brister den socialdemokratiska skolpolitiken.

Inger Lundberg tog upp vårt budgetalternativ. Men man får nog läsa lite noggrannare. Vi satsar bland annat 200 miljoner på ett nytt kvalitetsinstitut för att höja kvaliteten inom skolan. Vi satsar 600 miljoner mer om året än vad regeringen gör på forskning som naturligtvis också kommer lärarhögskolorna till del så att de kan bedriva en bra och kvalitativ forskning kring de olika ämnena och utveckla dem.

Anf. 31 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! För mig är flum när man gör väldigt slarviga uttalanden och inte har hårddata bakom. Det är flummigt när Axel Darvik säger att svenska elever har dåliga resultat. Svenska elever hävdar sig väl. Det visar hårddata. Jag tycker inte att vi ska ha den typen av ytliga, flummiga uttalanden, utan vi ska grunda den svenska utbildningsdebatten både när det gäller gott och ont på de hårddata vi har. Dessa hårddata är positiva, men vi har en bit kvar att gå innan vi är i toppen när det gäller matematikämnet. Det finns dessutom en oroande internationell utveckling som

Prot. 2003/04:83
16 mars

Svar på
interpellationer

gäller vårt land och andra länder, att elever skyr de naturvetenskapliga utbildningarna, och det måste vi ta på väldigt stort allvar.

Sedan säger Axel Darvik här att han inte vill gruppera eleverna från 10 års ålder utan först i högstadiet. Vi får alltså besked om att pojkar och flickor som är 13 år och i en känslig ålder ska få beskedet att de ska delas upp i elever som är duktiga i matte och i elever som är dåliga i matte i stället för att alla elever ges möjlighet att utvecklas i matematikämnet. Vad vi ska ha är inte en skola som drar alla elever över en kam. Vi ska ha en skola som i ordets bästa mening individualiserar utbildningen utifrån varje elevs behov, inte en skola som grupperar eleverna.

Sedan måste jag säga, Axel Darvik, att jag har läst rätt mycket matte och jag kan räkna, och så mycket kan jag räkna ut som att Folkpartiet har betydligt mindre pengar för utvecklingsinsatser, bland annat på matematikområdet. Det är synd när nu Matematikdelegationen lägger fram sitt förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2003/04:304 om svenska högskoleutbildningens internationella anseende

Anf. 32 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Tobias Billström har ställt ett antal frågor till mig som rör den svenska högskoleutbildningens och de svenska examinas internationella anseende och konkurrenskraft.

I dagens samhälle, där både studerande och arbetstagare i allt högre grad rör sig över de nationella gränserna, är förståelsen och förtroendet för svensk högre utbildning oerhört viktigt. Jag vill att svenska studenters möjligheter att studera och arbeta utomlands ska förbättras samtidigt som vi bör öka rekryteringen av studenter från andra länder. Vi har all anledning att bejaka och stimulera den internationella rörligheten och arbeta mer aktivt med internationaliseringen av den svenska högre utbildningen.

Generellt sett har svensk högre utbildning ett gott internationellt anseende. Sedan läsåret 1998/99 överstiger antalet inresande utländska studenter inom de etablerade utbytesprogrammen antalet utresande svenska studenter. Totalt uppgick antalet inresande studenter i utbytesprogrammen till 9 500 år 2002, vilket var 4 500 fler än de utresande inom sådana program. Bara mellan läsåren 1998/99 och 2001/02 ökade antalet inresande utländska studenter med ca 1 700. Till detta kommer alla de studenter som kommer hit utanför etablerade utbytesprogram. Det intresse de utländska studenterna visar för Sverige tyder på att förtroendet för det svenska utbildningssystemet är stort. Det bedrivs också ett aktivt arbete för att öka kunskapen om och intresset för Sverige som utbildningsland. Bland annat har Svenska institutet på regeringens uppdrag utvecklat en webbplats med information till studenter i utlandet samt etablerat ett organ för nationell samordning av lärosätenas informations- och marknadsföringsinsatser i utlandet.

I slutet av 1990-talet inleddes den så kallade Bolognaprocessen. Det är ett mellanstatligt samarbete som omfattar 40 europeiska länder och syftar till att genom frivillig samverkan öka rörligheten bland studenter

och arbetstagare i Europa och öka Europas attraktionskraft gentemot andra världsdelar, bland annat genom att öka tydligheten och jämförbarheten inom och mellan de olika europeiska utbildningssystemen. Förtroendet för kvaliteten i de olika ländernas utbildningssystem är centralt i processen.

Bolognaprocessen har visat sig vara en stark drivkraft för många länder i Europa att reformera sina system. Även vi i Sverige behöver stärka högskolans konkurrenskraft och öka studenternas internationella rörlighet. Med utgångspunkt i Bolognaprocessen bör vi, enligt min mening, genomföra långtgående förändringar av svensk högre utbildning.

Jag anser att vi bör ändra den svenska examensstrukturen så att den blir tydlig och konkurrenskraftig på europeisk nivå. En central tanke i Bolognaprocessen är att dela in den högre utbildningen i tre cykler. Vi bör ta till oss detta synsätt. För att både svenska lärosäten och de studenter som har läst här ska kunna hävda sig internationellt, krävs att alla oklarheter kring de svenska examinas status arbetas bort. Vi bör därför införa en internationellt konkurrenskraftig masterexamen. Vidare bör studenter som läser i Sverige få studiepoäng och betyg som är gångbara utomlands.

Mot bakgrund av Bolognaprocessen har en projektgrupp inom Utbildningsdepartementet haft i uppdrag att se över vissa examensfrågor i högskolan. Projektgruppens huvudförslag är i korthet att dela in den högre utbildningen och dess examina i tre nivåer – grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå – som tydligt bygger på varandra. Gruppen föreslår också att en masterexamen som kan omfatta 40 eller 80 poäng införs och att magisterexamen avskaffas. För att svenska studiemeriter ska vara tydliga i ett internationellt sammanhang föreslår projektgruppen att det europeiska systemet för överföring av studiemeriter, ECTS, ska användas i högre grad än i dag. ECTS-studiepoängen föreslås införas för både grundutbildning och forskarutbildning, och betygsskalan inom ECTS föreslås införas som huvudalternativ för betygssättning i högskoleförordningen. Universitet och högskolor ska dock även fortsättningsvis kunna besluta att använda en annan betygsskala, om den är mer lämplig.

Projektgruppens slutrapport remitteras för närvarande, och jag ser fram emot diskussionen om gruppens förslag. Jag anser att förslagen är mycket intressanta, och regeringen avser att återkomma i frågan i en proposition under 2005.

Då Tobias Billström, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Göran Lindblad i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 33 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag får å Tobias Billströms vägnar tacka utbildningsministern för svaret. Han är på en annan förrättning, och därför står jag här i dag.

Man undrar när man hör och läser utbildningsministerns svar om det i första hand är volymmål som gäller snarare än kvalitetsmål, med tanke på uppräknningen av antal studenter och så vidare.

Utbildningsministern säger i svaret att Bolognaprocessen startades i slutet av 90-talet. Men då, Thomas Östros, är det väl hög tid att man

kommer i gång nu? Thomas Östros har utlovat en proposition 2005, men det är lite sent. Redan i dag är det många utländska studenter som är på väg hit eller redan är här som inte kan tillgodogöra sig en utbildning som är internationellt godkänd.

Min stora grabb – Jacob, 25 år – har läst ekonomi på Johnson & Wales i USA. Ska jag råda honom att gå en masterutbildning eller på det som egentligen inte är en masterutbildning, på Handels i Göteborg? Han funderar på att göra det. För tillfället jobbar han men har inte riktigt bestämt sig. Kan jag våga säga till Jacob att det kan han göra för att det kommer att bli jämförbart?

Hur har utbildningsministern tänkt göra med de utbildningar som faktiskt fungerar bra i Sverige i dag men som ändå inte är helt jämförbara? Vi har civilingenjörsutbildningen och civilekonomutbildningen som ju är på en alldeles speciell nivå. Hur anpassar man dem i det här systemet? Det gäller ju ändå, och det tror jag att vi kan vara överens om, att vi ska behålla det som är bra i det nuvarande och dra nytta av kvaliteten men samtidigt se till att ändra på det som inte uppfyller de internationella normerna.

Jag skulle vilja ha lite reflexioner kring dels tidsaspekten, om det verkligen inte kan gå lite fortare, dels kring frågan hur vi gör det här på ett bra sätt så att vi tar till vara det som är gott och sopar undan resten.

Anf. 34 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Det är roligt att höra att Göran Lindblad och Moderaterna verkar dela min uppfattning. Den magisterexamen som vi har är ju en moderat uppfinning. Den var bra på sin tid, när den instiftades i början på 90-talet och var i full sving i mitten på 90-talet, men enligt min bedömning har tiden redan passerat för den i och med den process som Sverige har varit väldigt aktiv i, Bolognaprocessen. Om jag kan tolka inlägget från Göran Lindblad som att vi har en uppslutning också från Moderaterna kring mina idéer om hur vi ska utveckla det svenska examenssystemet är jag väldigt glad för det. Vi ska naturligtvis se till att alla aktiva aktörer – universitet, högskolor, avnämare av olika sorter – får en chans att ge sina synpunkter. Vi har precis i dagarna skickat ut vårt förslag på remiss, och jag tycker att det är rimligt att vi får en ordentlig diskussion kring detta.

Samtidigt ser vi över högskolans antagningsregler. Där har vi också ett förslag som snart ska ut på remiss. Vi kommer också att se över möjligheterna att ytterligare stimulera profileringen av våra högskolor. Bara där har vi redan tre viktiga reformområden för den högre utbildningen som naturligtvis kommer att kräva ett gediget grundarbete på Utbildningsdepartementet.

Det är bra att Göran Lindblad är med på tåget, för jag tror att det vore väldigt bra att införa en masterexamen. Den ska dessutom kopplas till en framtida forskarutbildning.

För någon vecka sedan fick vi en rapport från Forskarutbildningskommittén som ser över hur vi moderniserar forskarutbildningen i Sverige och internationaliserar den. Det har naturligtvis en stark samhörighet med hur en masterexamen kommer att se ut i framtiden.

Det här är alltså ett område där vi arbetar med goda förslag, med remissbehandling och med ett bra grundarbete på Utbildningsdepartemen-

tet. Vi kommer i god tid att lämna en proposition för förändring, och jag räknar med att Moderaterna redan har ställt upp med stöd för den propositionen.

Prot. 2003/04:83
16 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 35 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! I den mån som Thomas Östros menar att vi ska verka för en globalisering som innebär att svenska utbildningar är internationellt översättningsbara och att vi här i Sverige kan tillgodogöra oss internationella utbildningar och lätt överföra dem till svenska förhållanden skulle mycket vara vunnet. Här har ju utbildningsministerns kollega Mona Sahlin i årtal talat om valideringar av internationella utbildningar för att kunna få människor som har kommit hit till landet att få arbete och utbildning på den nivå som de egentligen är kvalificerade för. Det har ännu inte hänt så mycket där heller mer än att det har varit tal om utredningar och så vidare.

Jag är fortfarande oroad för, och jag fick inget ordentligt svar av Thomas Östros, när det här kan ske. Kan man inte komma i gång lite snabbare? Det talas om en proposition 2005 och om att i god tid komma med förslagen. Jag tycker att det är *sen* tid, Thomas Östros. Här är det bråttom att vi gör något nu för de elever som kommer hit till nästa termin eller de studenter som redan är här. Det är faktiskt bråttom och angeläget.

Sedan kan vi vidga problematiken lite grann. Är det möjligt att man inom det medicinska, naturvetenskapliga området – läkarlinjen, tandläkarlinjen – nu när man tänker lite mer modernt skulle kunna tänka sig att sälja utbildningar? Tidigare har man bara gjort det till länder. Kan man numera också tänka sig att göra det till individer så att vi kan utnyttja den kapacitet som vi har på dessa fakulteter? I och med att vi har dragit ned här hemma – med all rätt eftersom behovet delvis var täckt inom i alla fall vissa av de här områdena – finns det en överkapacitet på en del fakulteter. Skulle Thomas Östros vara beredd att ta tillfället i akt och säga att ja, vi kanske kan samarbeta kring det om *jag* är beredd att samarbeta kring de här andra frågorna – försåvitt att Thomas Östros menar det jag tror.

Anf. 36 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Det här är nästan för komplicerat för mig.

Jag är också lite otålig i den meningen att jag hade kunnat tänka mig att vi hade gjort de här förändringarna redan i början av 90-talet. Varför har vi en examen som inte är direkt anpassad till de internationella sammanhangen? Unckel valde att skapa en svensk variant av masterexamen som inte riktigt har den internationella lyskraft som behövs.

Nu behövs det ett utvecklingsarbete. Vi föreslår ju en fördjupad masterexamen med stark koppling till forskning och forskarutbildning. Det snyter man inte ur näsan på ett par veckor på en institution. Nu pågår ett utvecklingsarbete på landets universitet där man dels deltar i remissomgången, dels mycket aktivt börjar diskutera hur vi ska lägga upp en framtida masterutbildning för att vi ska ligga i världstopp när det gäller kvalitet och attraktionskraft. Det är roligt att se att jag har fått en så positivt respons från högskolevärlden för det här initiativet – och nu också från Moderaterna.

När det gäller utbildningarna till civilingenjör och läkare, de legitimationsutbildningar vi har, är det inte alldeles självklart att man direkt säger att Bolognaprocessens tre cykler ska överföras också till dem. Det gör inte heller alla andra länder. För läkarutbildning skulle det till exempel vara en återgång till forna tiders med.kand.-utbildningar, där man stannar på mitten. Jag tror inte i dagsläget att det är en bra utveckling. Vi ska vara rädda om de delar där vi redan har stark kvalitet och internationellt renommé. Men i fråga om rader av andra utbildningar kommer Bolognaprocessens tre cykler att vara en kvalitetshöjning. Det kommer att stärka möjligheten för Sverige att vara attraktivt som utbildningsland.

Som svar på den konkreta frågan kan jag mycket väl tänka mig att vi i framtiden också öppnar för möjligheten att ta ersättning för kostnaden för studenter av individer. Det är en fråga som det måste tittas på noggrant, för här handlar det om en rad olika juridiska spørsmål. Men det är en långsiktig idé, och svenska högskolor bör kunna vara attraktiva. Redan i dag får de ju sälja uppdragsutbildning till utländska myndigheter, utländska företag, delstater och annat.

Anf. 37 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Det har väl framgått med önskvärd tydlighet att jag inte tänker stå här och försvara den Unckelska magisterexamen på något som helst sätt. Men det som bekymrar mig är att Thomas Östros och hans parti ändå sedan 1994 har haft ansvaret för att göra något åt det här och försöka få en bättre internationell examen än vi har nu.

Jag tycker faktiskt att det går lite sakta. Jag är bekymrad när vi nu skriver 2004. Thomas Östros har väl kanske tyckt så här de senaste fyra fem åren i alla fall. Då hade det varit hög tid att redan nu vara i gång med det här. Vad jag värnar om nu är de enskilda studenter som mer eller mindre luras hit till Sverige och inte har möjlighet att få den examen de hade hoppats på.

Men jag är ändå glad över den här debatten. Vi hade rätt mycket mer samsyn än jag trodde när jag gick hit. Det får man väl vara glad och tacksam över.

Anf. 38 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Jag ska fatta mig mycket kort. Det var en fantastisk uppslutning för en sådan här återställarpolitik. Om Göran Lindblad menar att vi redan 1994 skulle ha återställt den reform som Unckel genomförde 1993 med stöd av Moderaterna kanske det är ett sätt vi kan använda oss av någon annan gång om det skulle bli aktuellt.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2003/04:323 om Skolverket

Anf. 39 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Tobias Billström har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att korta beslutsvägarna i Skolverket avseende prövning av ansökningar om fristående skolor.

Minervaskolan i Umeå AB har före den 1 april 2003 hos Statens skolverk (Skolverket) ansökt om godkännande för skolplikt och rätt till bidrag för en ny fristående skola motsvarande grundskolans årskurser 4–9.

Interpellanten framhåller att Skolverket haft mer än tio månader på sig och att kommunen yttrat sig vid flera tillfällen och att huvudmannen har tvingats avge yttranden.

Enligt förordningen (1996:1206) om fristående skolor ska Skolverket vid handläggning av ärenden om godkännande och bidrag bereda lägeskommunen tillfälle att yttra sig över ansökan när det gäller fristående förskoleklasser respektive fristående skolor som motsvarar grund- och sarskolan.

En förutsättning för att en ansökan ska kunna remitteras till kommunen är att den är fullständig, annars åtgår viss tid för komplettering av ansökan. Om kommunens yttrande är negativt ur den sökandes synvinkel, skickas yttrandet till den sökande för kommentar. Det är med andra ord inte bara den tid Skolverket behöver, utan även den tid som den sökande och den aktuella kommunen använder, som påverkar handläggningstiden.

Vad som inte framgår av interpellationen är att huvudmannen, som sedan flera år driver en fristående grundskola och en fristående gymnasieskola i Umeå, under början av året har varit föremål för Skolverkets inspektion.

Anledningen till att Skolverket inte har fattat något beslut i detta ärende är att verket avvaktar resultatet av inspektionen för att slutligt kunna ta ställning till Minervaskolans ansökan om godkännande och bidragsrätt för ytterligare en skola i huvudmannens regi.

Det faktum att Minervaskolan i Umeå AB ännu inte har fått något beslut från Skolverket med anledning av sin ansökan beror således inte på att verket skulle sakna resurser för att handlägga denna ansökan.

Då Tobias Billström, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Tomas Högström i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 40 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Herr talman! Tobias Billström är förhindrad och jag tar svaret i stället för honom.

Det interpellationen handlar om är alltså Minervaskolan i Umeå, som sedan åtskilliga år bedriver utbildningsverksamhet i form av dels en grundskola, dels en gymnasieverksamhet. Det är en framgångsrik, mycket framgångsrik, verksamhet som man ägnar sig åt. Inte minst det faktum att ungefär 1 600 elever nu köar har lett till att skolan redan före den 1 april 2003 ansökt om att få starta ytterligare verksamhet. Det gäller en grundskoledel med klass 4–9.

Vad händer sedan? Då sker det en skriftväxling. Naturligtvis kan det mycket väl vara en administrativ process i det här sammanhanget. Men vi står nu nästan ett år senare och fortfarande har Minervaskolan i Umeå AB inte fått besked – trots att eleverna inom kort ska göra sina val. Jag tycker ärligt talat inte att detta är acceptabelt. Detta är inte acceptabelt av en myndighet som har till uppgift att göra de här prövningarna, särskilt

inte med beaktande av att vi ändå kan utgå från att vi har en väl fungerande verksamhet vid Minervaskolan i Umeå. Det omvittnas av elever, föräldrar och lärare.

Interpellationen handlar om vilka åtgärder statsrådet avser att vidta för att korta beslutsvägarna på Skolverket med avseende på tillståndsgivningen.

Av svaret kan jag konstatera att det inte berörs. Något svar ges inte av statsrådet med anledning av interpellationen. Man konstaterar att det är en administrativ process. Ja, det är en administrativ process. Jag skulle vilja sträcka mig så långt som till att det är en byråkratisk process numera.

Man kan av svaret också konstatera att det faktum att Minervaskolan i Umeå ännu inte har fått något beslut från Skolverket med anledning av sin ansökan inte beror på att verket skulle sakna resurser för att handlägga denna ansökan. Det har man heller inte ifrågasatt. Vad man har frågat är: Avser statsrådet att vidta åtgärder för att korta beslutsvägarna på Skolverket med avseende på tillståndsgivning utifrån det exempel vi nu ser? Jag tycker inte att det ska behöva ta ett år. Det här beskedet skulle ha kommit under hösten 2003. Det är rimligt.

Anf. 41 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Som talmannen förstår kan jag inte ge mig in i detta myndighetsärende och diskutera handläggningen av det mitt under den process där själva myndighetsbeslutet är på väg att tas.

Jag kommer alltså inte att ge mig in ytterligare i den diskussionen.

Däremot är det naturligtvis viktigt att Skolverket ska arbeta kompetent och grundligt. De ska ta in alla de uppgifter som de bör ta in. De har då att göra med olika aktörer. De uppgifterna kan komma in snabbare eller långsammare, och det påverkar handläggningstiderna. De bör naturligtvis också ta hänsyn till sin egen utbildningsinspektion och de resultat som finns där.

Finns det tecken på att Skolverket inte handlägger enligt de principerna ska regeringen naturligtvis reagera. Det är den principiella uppfattning jag har.

Anf. 42 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Herr talman! Jag respekterar att statsrådet redovisar att han inte kan ingripa i det enskilda ärendet. Men vi använder det enskilda ärendet som exempel för att visa på en beslutsprocess som tar väldigt lång tid. Utifrån det exemplet tycker jag att statsrådet ändå kunde redovisa den generella uppfattningen att Skolverket ska ha en snabb, rättssäker handläggning.

Det är ett bra erkännande när det kommer. Något som man också borde kunna uttala sig om med anledning av det här ärendet är att man har passerat gränsen. Det borde även statsrådet kunna konstatera.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 43 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Börje Vestlund har frågat mig hur jag vill ge forskarvärlden incitament och medel för att kunna utföra grundläggande forskning inom de områden som är samhällsinriktade och inte direkt tillväxtfrämjande.

Jag vill börja med att instämma med Börje Vestlund att vi i Sverige som forskningsnation har all anledning att vara stolta. Sverige tillhör den grupp av länder som satsar mest offentliga resurser på forskning, men har även ett mycket forsknings- och utvecklingsintensivt näringsliv. År 2001 avsattes närmare 4,2 % av BNP på forskning och utveckling. Svensk forskning håller även en hög kvalitet. I förhållande till sin storlek är Sverige en av världens största producenter av vetenskaplig kunskap, och svenska artiklar citeras oftare än världsgenomsnittet.

Målet för svensk forskningspolitik är att Sverige ska vara en ledande forskningsnation. Staten har ett huvudansvar för grundforskning och forskarutbildning. Satsningar på grundforskning och forskarutbildning är av godo för alla sektorer eftersom dessa satsningar lägger grunden för kunskapsutvecklingen i samhället. Forskningens kanske viktigaste uppgift är att bidra med ny kunskap och till en hög kunskapsnivå. Genom en hög utexaminering av forskarutbildade och genom att det vid våra universitet och högskolor finns kompetens inom många olika områden har vi en beredskap att fånga upp innovativa idéer både för näringslivets behov och för samhällsutvecklingen i stort.

Diskussionen har under den senaste tiden handlat mycket om vilken roll som den offentligt finansierade forskningen har för tillväxten. Enligt min uppfattning finns det ingen motsättning mellan forskning som grund för tillväxten och forskning inom andra samhällsinriktade områden. En diskussion om vad forskningen kan göra för att öka tillväxten är samtidigt en diskussion om samhällsinriktad forskning och tvärtom.

Tillväxt är beroende av alla sektorer i samhället. Exempelvis måste näringslivet ha en hög kompetens inom miljöområdet för att stödja en hållbar samhällsutveckling. Med denna kunskap kan svensk industri dessutom skapa produkter som kan finna nya nischer på exportmarknaderna. Statens satsningar tillsammans med näringslivet på den gröna bilen utvecklar kompetensen för att bygga miljövänligare fordon som är till nytta för såväl samhället i sin helhet som för industrin.

Den 1 januari 2001 inrättades en ny organisation för forskningsfinansiering. Förutom Vetenskapsrådet, som fördelar närmare 2,5 miljarder kronor för forskarinitierad grundforskning, fördelar de två forskningsråden Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, som finansierar grundforskning och behovsstyrd forskning, samt Verket för innovationssystem, som finansierar behovsmotiverad forskning, tillsammans närmare 2 miljarder kronor för forskning och utveckling med relevans för olika sektorer i samhället.

I styrelserna för de tre forskningsråden är en majoritet av ledamöterna utsedd av forskarsamhället. Det är regeringens uppfattning att aktiva forskare är mest kompetenta att avgöra vilken forskning som håller högst kvalitet. Styrelsen för Vinnova utses av regeringen och består av perso-

*Svar på
interpellationer*

ner som har god kunskap om det kunskapsbehov som finns inom näringsliv, arbetsliv och offentlig förvaltning. Samhällsinriktad forskning är viktig, och det tydliggjordes genom inrättandet av den nuvarande organisationen.

Vinnovas uppgift är att främja hållbar tillväxt och samhällsutveckling genom finansiering av behovsmotiverad forskning. Vinnovas stöd till forskning ska utgå ifrån hela samhällets behov. Regeringen har i sin instruktion gett Vinnova i uppgift att bland annat främja utvecklingen av effektiva svenska innovationssystem inom verksamhetsområdena teknik, transport, kommunikation och arbetsliv. Även andra myndigheter har ansvar för forskning inom sina områden. Exempelvis har såväl Vägverket som Banverket medel för forskning, utveckling och demonstrationsverksamhet som stöd för sina verksamheter. Tillsammans med Vinnova stöder de forskning inom transportområdet, och denna är relevant för hela samhället, inklusive för näringslivet.

Forskningens uppgift är att stödja hela samhällets kunskapsutveckling. All forskning, även den tillväxtorienterade, är samhällsinriktad genom att den bidrar till en hög kunskapsnivå och hög kompetens inom olika samhällsområden.

Anf. 44 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Jag vill först tacka utbildningsministern för svaret. Jag instämmer i en del av vad som anförts, inte minst när det gäller Sverige som forskarnation men också i att aktiva forskare är de som är mest kompetenta att avgöra vilken forskning som håller högst kvalitet.

Jag vill betona att det inte är kvaliteten på forskningen och inte heller storleken på anslagen till forskning som denna interpellation tar upp. Jag vill helt enkelt belysa de motsättningar som ibland kan finnas mellan å ena sidan den tillämpade forskningen, å andra sidan den mer samhällsinriktade forskningen.

Låt mig ta ett par exempel.

I dag pågår en aktiv och intensiv forskning för att få fram så effektiva och motorstarka fordon som möjligt. Det gäller såväl vanliga personbilar som lastbilar. Effekten av denna forskning blir att personbilarna kan köra fortare och fortare trots att man har tydliga hastighetsbegränsningar. Det finns motorkapacitet att köra dubbelt så fort.

Man kan lasta mer än 100 ton på relativt ordinära lastbilar, trots att vår infrastruktur bara kan bära mellan 40 och 60 ton.

Forskningen kring infrastrukturen sker på Banverket, på Vägverket, på VTI och i viss mån på Vinnova. Någon sammanhållande forskning för att möta det behov som såväl samhället som näringslivet har finns inte. Tvärtom får vi laga och lappa och nästan be högre krafter om nåd för att vägar och järnvägar ska hålla en tid till.

När det gäller järnvägen kan vi konstatera att vi har svårt att införa de nya snabbjärnvägarna där man kan köra ända upp till 300 kilometer i timmen. Då måste vi bygga helt nya spår. Vi har inte hängtt med när det gäller att forska fram ny teknik för detta. Vi har egentligen bara gammal teknik.

Vi har heller inte haft en forskning som har inneburit att vi kan få fram detta på det transportekonomiska området.

Ett annat exempel visar på väldigt stor framgång. Det är den smått otroliga framgång vi tillsammans med många länder har i fråga om IT och telekommunikation. Jag tror inte att vi för tio år sedan ens kunde ana vilken utveckling som skulle ske på det här området.

I dag talar vi om mejl, SMS, wap och annat, och vi visste knappt vad de orden betydde för bara några år sedan. Man har varit otroligt framgångsrik, och forskning och utveckling har gått oerhört snabbt.

Men ändå måste vi som politiker och bärare av det här samhället också slå vakt om välfärden, hälsan och miljön. I dag vet vi att vi blir påverkade av att använda en del av de här apparaterna och produkterna. Vi vet inte hur mycket. Vi vet bara att en del människor har den uppfattningen att de faktiskt mår dåligt av det här. Vi vet också att strålning *kan* påverka oss, men vi vet inte hur mycket och i vilken omfattning. Vi har, vad gäller forskningen, inte kunnat hänga med och kunnat utröna varför det är på det här sättet. Jag tror inte att vi på något sätt kan uppnå de helt perfekta avvägningarna, men den forskningspolitik vi bedriver, inte minst i vårt land och inom EU, borde kunna inriktas på att vi ska kunna dra maximal nytta av den forskning som görs.

Jag vill fråga: Vilka åtgärder, långsiktiga och kortsiktiga, kan statsrådet vidta för att vi ska kunna undvika den här typen av misstag i framtiden? Vi kan påvisa ett bakslag i dag, men vad kan man göra i framtiden för att vi inte ska hamna i den här situationen?

Anf. 45 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Det är en väldigt viktig avvägning som Börje Vestlund tar upp och en inom forskningspolitiken klassisk sådan: Hur mycket resurser ska avsättas till fritt sökande, hur mycket ska vi rikta mot problem som vi upplever i dag kräver en lösning, och hur ska vi hitta mekanismer för detta?

Vi skulle kunna säga – och jag tror inte någon i riksdagen håller det för en bra lösning – att vi ständigt tar en stor del av forskningskakan och specialdestinerar till olika områden. Så fort vi stöter på ett problem så tillsätter vi ett forskningsprojekt. Ibland finns det en tendens till sådant i vissa länder, och risken är att man hamnar i väldigt politiskt styrd forskning med låg kvalitet och med dåliga resultat. Den vägen har vi inte valt i Sverige. Vi har valt att ställa resurser till forskarnas förfogande så att deras nyfikenhet kan resultera i forskningsprojekt som vi av erfarenhet vet blir till stor nytta för oss när vi sedan ställer frågor.

Men det är klart att det också finns relevanta frågor att ställa till forskarvärlden. Det kan gälla frågeställningar som är väldigt aktuella och som har stor vikt i samhällsdiskussionen. Sådan är ju till exempel frågan om mobilers strålning och eventuella konsekvenser på människokroppen av denna. Det är klart att det då är viktigt att man också har instrument för att kunna få svar på frågor. Finns den forskningen av hög kvalitet i Sverige i dag, eller finns den internationellt? Forskarvärlden är internationell, och kunskap kan hämtas från Sverige men också från andra länder.

Hur gör vår industri på området, som ju har all anledning att lägga mycket stora forsknings- och utvecklingsresurser på utveckling av sina egna system men också på utveckling av förståelse för konsekvenserna av de systemen? Finns det handslag vi kan göra mellan samhälle och

näringsliv för att stimulera forskning om frågor kring mobilstrålningens risker? Det här är frågor som man arbetar med på Miljödepartementet, och miljöministern arbetar också med vilka typer av initiativ som kan tas för att se till att också beslutsfattare får mer av vetenskaplig kunskap kring mobiltelefonins risker, om det finns några.

Man kan ställa motsvarande fråga när det gäller utveckling av andra typer av kommunikation, till exempel alltmer effektiva och motorstarka fordon, allt högre krav på snabba järnvägstransporter och vilken typ av teknik som kan levereras för att få så säkra transporter som möjligt. Här närmar vi oss, tycker jag, också frågan om ansvaret för utveckling för företag som arbetar i de här branscherna. De företag som producerar grundmaterial till järnvägen, de företag som producerar tågsätt och de företag som producerar bilar har ett stort eget ansvar. Vi får inte lockas till att staten tar över någonting som också måste utvecklas av dem som producerar produkterna. Men också här har vi exempel på handslag som kan vara mycket intressanta.

Gröna bilen-projektet, som jag tog upp i mitt interpellationssvar, är ju ett sådant där stat och näringsliv tillsammans instiftat ett forskningsprojekt där vi stöttar utvecklingen i näringslivet genom att vara med och bidra till avancerad forskning på det här området, och där näringslivet ställer resurser till förfogande för att också syssla med risktagande, som forskning innebär. Det är inte uteslutet att man kan hitta fler sådana modeller när vi ställer den här typen av frågor.

Men grunden, att vi inte ska lockas till att varje gång vi stöter på ett problem reglera de befintliga resurser som finns i forskarsamhället, finns det en stark uppslutning kring. Att använda våra myndigheter och våra olika aktörer för att också få svar på angelägna frågor tycker jag är fullt relevant att diskutera också i riksdagen.

Anf. 46 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Jag tror att utbildningsministern och jag är ganska överens i den frågan. Forskarvärlden måste präglas av nyfikenhet och av en vilja att få fram det nya, det bättre, inför en ny tid. Det man gör i dag i forskarvärlden ska kanske användas om 10, 20 eller 30 år. Kanske Thomas Östros och jag går omkring med rullator – vad vet jag. Det är i alla fall inte det nödvändiga just för dagen.

Det jag försöker peka på är kanske det Thomas Östros kommer fram till, nämligen att det nu kan vara dags att i större utsträckning säga så här nu och hitta metoder för det, när man kommer med dessa fantastiska innovationer. Jag kan tycka att det är jätteroligt att gå på bilmässor, andra tekniska mässor eller bostadsmässor och se allt det nya. Men vilket ansvar har just den näringen för att vi faktiskt kan bära fram det här i samhället i framtiden?

Jag är naturligtvis uppfylld av frågor om trafik och kommunikationer eftersom jag jobbar med de frågorna här i riksdagen, men jag kan se också andra delar av näringslivet, inte minst industrin, och hur man där kommer fram.

Gröna bilen är ett utmärkt projekt. Men man kan ställa sig frågan: Finns det skäl att fundera över varför vi inte har kommit längre när det gäller att utveckla bensinmotorn? Den har faktiskt funnits en bit över hundra år, och ändå har vi inte kommit längre, trots att vi under de sista

20–25 åren har påpekat detta. Men det kanske skulle innebära just att vi skulle komma med pekpinna till forskarvärlden.

Det viktiga i det här sammanhanget är att hitta möjligheterna. När man har de här fantastiska innovationerna kan man inte förvänta sig att samhället ska stå och bara ta emot innovationerna och tro att vi ska kunna tillämpa dem i infrastrukturen, i ett system som finns i vårt samhälle som är gammalt. Vi måste hitta brytpunkten där vi faktiskt kan sätta in dem i ett sammanhang och där vi kan få resurser till samhället. Men man måste också kunna bruka produkten och inte tro att samhället ska ta emot den, sätta in den och klara finansieringen. I så fall tror jag att vi kommer att få stora problem i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.19 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

10 § Svar på interpellation 2003/04:267 om strandskyddet

Anf. 47 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Rolf Gunnarsson har frågat mig om jag avser att arbeta för att vissa förslag som undertecknarna av en budkavle föreslår genomförs. Förslagen är följande:

- Justering av lagtext så att kommunernas möjlighet vidgas till exempel genom att få rätt att via översikts- eller detaljplan reglera skyddsvärda områden samt områden möjliga att undanta från strandskyddet.
- Kommunen fattar beslut om dispenser från strandskyddet. Dessa ska kunna överklagas men länsstyrelsen blir sista instans.
- Naturvårdsverkets möjligheter att överklaga begränsas till områden av riksintresse.

Kommunernas roll och ansvar för strandskyddet är av central betydelse i diskussionen om tillämpning och eventuell ändrad utformning av strandskyddet. Regeringens ambition är att åstadkomma ett ändamålsenligt strandskydd med en rimlig avvägning mellan olika allmänna intressen.

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag utarbetat rapporten *Kartläggning m.m. av strandskyddsbestämmelserna* (rapport 5185). Naturvårdsverkets rapport berör ett stort antal frågeställningar kring strandskyddet. Rapporten har varit ute på en bred remiss och vi har fått in ett

omfattande remissmaterial. Det beredningsarbete som pågår visar sammantaget att det finns ett flertal frågor som kräver ytterligare överväganden. Det är lämpligt att hantera dem i ett sammanhang. Som jag nyligen har framfört i svar till ledamöter i denna kammare avser jag att återkomma beträffande de åtgärder som jag kommer att vidta när det gäller strandskyddet.

Strandnära lägen är tveklöst en mycket dyrbar resurs i dag, men med stora variationer gällande tillgång och efterfrågan i landet. Strändernas värde visas bland annat av att det är något man vill använda för att få människor att bosätta sig i glesbygd. Det är följaktligen viktiga värden som fördelas, vilket jag också framhållit vid tidigare debatter i kammaren. Från vissa håll framförs att det ska vara korta vägar mellan givaren och mottagaren. Min uppfattning är att det kan vara tveksamt om avståndet mellan beslutsfattare och den som har nytta av beslutet är alltför kort. Jag har vid tidigare interpellationsdebatter rörande strandskyddet påpekat att jag anser att det inte är den bästa vägen att föra ned hanteringen helt på kommunal nivå. Den utvärdering av strandskyddsärenden som utförts av Naturvårdsverket har stärkt mig i denna uppfattning.

Möjligheten att överklaga är en viktig del i ett rättssamhälle. I miljöbalken finns angivet hur överklagandeprocessen ser ut beträffande strandskyddet och annat områdesskydd. Om en kommun fattat beslut om dispens rörande områdesskydd är instansordningen för överklagande länsstyrelsen, miljödomstolen och slutligen Miljööverdomstolen. Att ha en annan instansordning för strandskyddsprövningen än vad gäller andra ärenden enligt miljöbalken beträffande dispenser och tillståndsfrågor i skyddade områden, det vill säga att låta länsstyrelsen bli sista instans är inte logiskt.

Naturvårdsverket är i dag tillsynsmyndighet och har det centrala ansvaret för tillämpningen av miljöbalken. Att begränsa Naturvårdsverkets möjlighet att överklaga beslut till endast områden av riksintresse skulle medföra att klagoberättigade ideella föreningar och enskilda får en vidare klagorätt än Naturvårdsverket. Vidare skulle Naturvårdsverkets möjlighet att påverka tillämpningen begränsas till vissa särskilda områden. Jag bedömer att detta skulle minska förutsättningarna att uppnå en enhetlig tillämpning och att förslaget därför inte är lämpligt att genomföra.

Om kommunerna genom översiktsplanen får möjlighet att undanta områden från strandskydd innebär det en principiellt mycket genomgripande förändring av regelverket. Översiktsplanen är ett dokument som inte är juridiskt bindande och som fastställs av kommunen själv. Allt sedan strandskyddet tillkom på 1950-talet har länsstyrelserna haft en central roll när det gäller förordnanden om strandskyddet. Rätten att förordna om strandskydd bedömdes dock ge ett otillräckligt skydd. Därför infördes ett generellt skydd år 1975. Knappast någon naturvårdslagstiftning torde ha haft större betydelse än strandskyddsbestämmelserna för att bevara värdefulla strandområden. Den föreslagna förändringen är så genomgripande att strandskyddet i praktiken skulle få en annan karaktär. Ett ställningstagande är nu heller inte lämpligt med hänsyn till att frågan inte behandlats i Naturvårdsverkets utredning.

När det gäller bedömning av strandskydd inom detaljplan har Naturvårdsverket i sin utredning föreslagit att ett antal förutsättningar ska vara uppfyllda för att strandskyddet ska upphävas. De är tyvärr för omfattande

för att jag ska kunna redovisa dem här. Den som är intresserad kan ta del av dem i verkets rapport. Flera remissinstanser har kritiserat verkets förslag som alltför detaljreglerande och alltför stelbent. Jag har förståelse för de invändningarna. Vi arbetar därför inom departementet med att utforma ett förslag där förutsättningarna för upphävande av strandskyddet förtydligas utan att det ska ske med en betungande detaljreglering. Med hänsyn till att vi arbetar med förslaget kan jag inte nu gå närmare in på detta.

Prot. 2003/04:83
16 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 48 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Någon direkt lösning på de problem som undertecknarna av budkavlen kom med finns inte i svaret, även om det var en liten öppning på slutet.

Jag ska berätta om upprinnelsen till min interpellation. Det är den politiska bredden som manifestationen har. Jag har varit politiker i 20 år, och jag tror aldrig att jag har sett någon manifestation som har den här bredden, från vänsterkanten med kommunalråd som är vänsterpartister till moderater, från Norrbotten i norr till Närke, Örebro län i söder. Den är undertecknad av bland andra Olle Lindström, moderat från Boden, Peter Hultqvist, socialdemokrat från Borlänge, Stig Henriksson, vänsterpartist från Fagersta och Lars Matsson-Frost, centerpartist från Mora, för att ta fyra tunga kommunalpolitiker.

Budkavlen är rubricerad "Vägval för Sveriges glesbygd – Bas för konkurrenskraftig skogsnäring eller rekreationsområde för storstadsbor?". Det är en tung rubrik, och den säger det mesta. Min interpellation handlar inte bara om anpassat strandskydd utan jag kopplar ihop det med annat precis som man gör i budkavlen. Jag vet för övrigt att den finns på departementet, eftersom man ringde därifrån och frågade när jag interpellerade. Jag är glad att den har dykt upp där. Detta är en viktig interpellation.

Det här är en interpellation som också gäller möjligheten för oss i glesbygden att få folk att stanna kvar. Under snart tio år i riksdagen har jag lärt mig att glesbygds- och landsortsfrågor är lite tyngre att få igenom och få genomslagskraft för än frågor som gäller storstäderna.

Undertecknarna, de 73 kommunalråden, visar på en bredd. Det finns också ett stort antal industriedare bakom den här viktiga budkavlen, som jag hoppas att departementet fäster stor vikt vid.

I glesbygden är arbetstillfällena skapade av framför allt malmen och skogen, där råvarorna finns. Vi vet också att skogsindustrin är mycket viktig för den del av landet som har skrivit under budkavlen. Jag såg en siffra på att skogsindustrin står för 61 % av handelsnettot.

Strandskyddet kommer också in. Som undertecknarna skriver är det viktigt att den svenska glesbygden kan erbjuda attraktiva boenden för unga familjer som väljer att stanna, trots hög utbildning och lockande storstadsregioner. Jag instämmer till hundra procent. Orden är inte mina utan kommunalpolitikernas.

Det är som sagt en miljöfråga. Vi som bor i de här länen kan det här och tar hänsyn till miljön. Det kanske är att sticka ut hakan att säga att vi tar till oss det lite mera än man kanske gör om man bor i storstäder. Jag tror inte att den faran finns, att oansvariga kommunalpolitiker skulle radera varken miljön eller strandskyddet om det blev lite andra regelverk

som styrde. Jag tror att vi är ganska bra på att vårda, bevara och utveckla den här biten. Jag är inte alls rädd för att det här skulle kunna skötas lite annorlunda.

Det är inte bara en bredd bakom budkavlen. Häromdagen fanns en reservation här i kammaren från Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern som också handlade om strandskyddet. Det finns enskilda socialdemokratiska motioner som går i samma riktning som budkavlen. Det finns en väldig bredd, till och med en majoritet. Nu sitter de inte i näringsutskottet, så det blir ingen omröstning. Det är kanske tur för miljöministern, för då skulle det bli majoritet för oppositionen. Oppositionen är som sagt brokig.

Jag tror att det är dags att man tar det här på mycket stort allvar. Jag har anledning att återkomma till det.

Anf. 49 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Den här frågan är inte på något sätt ny. Från Centerpartiet har vi under åtskilliga år motionerat om att just få till stånd ett strandskydd där kommunerna får bestämma. Strandskyddet innebär ju en restriktion på vad som får utföras inom den strandskyddade zonen, som vanligtvis sträcker sig 100 meter från strandkanten. I dag är det länsstyrelserna, det vill säga staten, som beslutar om dispens från strandskyddet, även om detta ibland också kan delegeras till kommunerna.

Vi ser från Centerpartiet ingen som helst anledning till varför staten indirekt ska fatta beslut om strandskydd. Vi är i vårt land ganska rika på sjöar. Bara i Uppsala län har vi både hav, stora sjöar – Mälaren – och åar – Fyrisån. Men vi har också små bäckar, till exempel Husbybäcken, och en insjö – Fälaren. Samma restriktioner gäller för dessa olika typer.

Häromdagen hade Centerpartiet en stor Sabokongress i riksdagen med 70 kommunpolitiker från hela landet. Vi undrade vilka frågor de tyckte att vi skulle väcka i riksdagen som har betydelse för just byggnationen, för hur man kan utvecklas. Det samstämmiga svaret var att ta bort möjligheterna för staten att bestämma över våra strandskydd, eftersom det bara ställer till oreda. När staten bestämmer över strandskyddet tar man inte alltid hänsyn till hur det ser ut i kommunerna. Vi måste nämligen också vara medvetna om att det finns problem där man byggt för nära stranden. Men detta klarar alltså kommunerna av själva mycket väl.

Jag förstod inte riktigt svaret. Först i slutet – det är ungefär som med tidningen att det viktigaste brukar stå i slutet – säger miljöministern att ”vi arbetar därför inom departementet med att utforma ett förslag där förutsättningarna för upphävande av strandskyddet förtydligas utan att det ska ske med en betungande detaljreglering”. Och med hänsyn till att man arbetar med förslaget kan ministern nu inte gå närmare in på detta.

Men miljöministern måste väl ändå ha en åsikt och miljöministern har väl makt i den här frågan? Miljöministern måste väl också vara noga med att lyssna på vad kommunala företrädare säger? Miljöministern måste väl dessutom tycka att det är angeläget att vi får en bra miljö i alla våra kommuner och att kommunmedborgarna själva kan fatta beslut?

Från Centerpartiets sida vill jag verkligen stryka under detta, och det var bra att den här frågan återigen kom upp i riksdagen genom denna interpellation. Jag vill ha svar, ett klart ja eller nej, från ministern. Anser

ministern sig ha en tilltro till att kommunpolitikerna själva kan klara av den här frågan?

Prot. 2003/04:83
16 mars

Anf. 50 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag fäste mig vid ett litet stycke i det svar som miljöministern gett. Där står att "kommunernas roll och ansvar för strandskyddet är av central betydelse i diskussionen om tillämpning och eventuell ändrad utformning av strandskyddet" och att "regeringens ambition är att åstadkomma ett ändamålsenligt strandskydd med en rimlig avvägning mellan olika allmänna intressen".

I dagens Bohuslänningen öses beröm över Lena Sommestad. Det står bland annat att hon visar att hon är öppen för dialog, lyssnar och tar med sig frågorna, och att detta inte bara är en läpparnas bekännelse. Därför känner jag mig fri att gå upp i den här debatten och tala om hur strandskyddet kan påverka precis det som Lena Sommestad tog upp vid sitt besök i Bohuslän, nämligen att det är viktigt att hållbar utveckling och samhällsplanering kommer upp på den politiska agendan. Hon erkänner också att det finns brister i skärgårdspolitiken.

Lena Sommestad uttrycker det så att man förr tänkte mer på just hållbar utveckling och att det fanns en dynamisk kraft som gjorde att man tänkte på den. Därför vill jag ta upp frågan om en ökommun som just är begränsad i sin samhällsplanering, en ökommun som arbetar för en utveckling av den egna kommunen. Man kan fråga sig om det över huvud taget är möjligt att förena konsekvent miljövärdstänkande med exploatering av ett stycke skärgårdsnatur eller ett så kallat utökat strandskydd.

För en kommun som består av enbart öar utan fast förbindelse med fastlandet är närheten till havet given och stranden är av hävd en gemensam tillgång där varje exploatering innebär en exploatering av skärgårdsnaturen. Detta är man också mycket väl medveten om. De som bor i en ökommun vet om detta. De vet att det är deras egen omgivning som exploateras.

I den kommun jag tänker på har man gjort en strandskyddsinventering som speglar kommunens tankar och intentioner med beaktande av bevarande, miljöhänsyn, livskvalitet och samförstånd samt förutsättningar för ett väl fungerande samhälle under årets alla månader. Den inventering som gjorts, liksom förslaget, har föregåtts av ett sensationellt tillvägagångssätt. Utredaren har vandrat runt stränderna på samtliga öar för att därigenom kunna bedöma vattenområdenas värde för natur- och friluftsliv samt inventerat strandliv med snorkel och cyklop. Det handlar om en sträcka på 138 kilometer. Det är en kunskap som jag tycker ska tas till vara. Nu har beslutet överklagats, men jag hoppas att Lena Sommestad tar med sig min vädjan om den kunskap som finns bland öbefolkningarna.

Anf. 51 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Precis som de föregående talarna sagt finns det ett enormt tryck ute i kommunerna beträffande den här frågan. Det gäller inte minst i glesbygdskommuner och mindre kommuner, som på olika sätt kanske har problem med utflyttning och med bärkraft.

I lördags hade vi distriktsstämma i Örebro län. Då hade vi också en frågestund med möjligheter att föra samtal om för lokalpolitiker aktuella

*Svar på
interpellationer*

frågor. Spontant tog en lång rad representanter för småkommunerna upp just detta med strandskyddet och sade, precis som också sagts här, att detta inte är någon ny fråga. Det har år ut och år in diskuterats olika möjligheter för kommunerna att få ett större inflytande över hur de skulle kunna locka till sig fler bofasta i lägen som inte kommer i konflikt med bevarandeintressena. Dessa finns, och kommunerna är bäst på att lösa dem.

Jag vill ta min utgångspunkt i den lilla öppning som trots allt finns mot slutet av svaret där det sägs att man arbetar med detta och att någon form av förslag är på väg. Samtidigt vill jag förmedla budskapet från dessa småkommuner att det inte får ta alltför lång tid. Det är bråttom, eftersom många av dem verkligen kämpar mot en negativ befolkningstillväxt. Här finns möjligheter att få in folk till dessa kommuner där de också är skattebetalare och utgör underlag för den välfärdsutveckling som kan komma till stånd.

Det är alltså bråttom, och därför vill jag fråga miljöministern: Delar miljöministern den upplevelse som finns i små kommuner om den utsatta situation som de befinner sig i och den möjlighet som ett mer strandnära byggande och boende skulle kunna ge i lägen där inte dessa konflikter finns? När tänker ministern komma med förslag i den här frågan?

Den andra delen är den oro som miljöministern uttrycker i sitt svar. Om kommunerna får ett större inflytande kommer den enhetliga tillämpningen som hon ser som positiv att kunna luckras upp. Jag vill då fråga miljöministern: Är det verkligen rimligt att det ska vara en enhetlig tillämpning över hela landet i en fråga där förutsättningarna är så totalt olika?

Det är å ena sidan befolkningstäta områden och å andra sidan glesbygd i småkommuner med massor av småsjöar och kanske vattendrag där en del inte alls har något tryck på sig från allmänheten där kommunerna kan göra avvägningarna mellan bevarande och utvecklingsintressen. Är det rimligt med en enhetlig tillämpning, som ministern påpekar, när förutsättningarna ser så totalt olika ut?

Anf. 52 LARS TYSKLIND (fp):

Fru talman! Frågan om strandskyddet visar att det finns en konflikt mellan högexploaterade områden och glesbygdsområdena. Själv är jag från Bohuslän. Det är ett högexploaterat område där strandskyddet har betytt väldigt mycket för att hålla stränder fria. Jag förstår mycket väl att man känner konflikt på andra ställen där man har oerhört stor tillgång till stränder.

Jag vill ta upp tråden där Rosita Runegrund slutade. Hon talade i och för sig om en ökommun. Vi behöver inte nämna namnet, men det finns bara en förutom Gotland. Den ligger väster om Göteborg. Vi kan säga att det är Öckerö, så behöver vi inte hymla om det.

I den kommunen hade kommunen och länsstyrelsen tillsammans gjort ett oerhört arbete med inventering utifrån vissa normer för att göra ett lokalt anpassat strandskydd. Man tog bort bitar som ansågs orimliga. Det var hamnanläggningar och så vidare. Man lade till bitar på strandängar. Ibland blev det mer än 300 meter och ibland betydligt mindre.

Man tyckte att man hade gjort ett mycket seriöst arbete. Besvikelsen var oerhört stor i Bohuslän när detta överklagades. Jag tror inte att ären-

det är avgjort ännu, utan det ligger på regeringens bord. Man talar om kommunens centrala roll och tycker ändå att det behövs någon form av överordnat beslut. Det var just det man arbetade med där. Samtidigt kunde man kombinera det med kommunens centrala roll.

Själva strandskyddsgränsen togs fram i en kommunal demokratisk och öppen process där alla fick vara med. Man fick en acceptans. Det är ungefär som i plan- och bygglagsprocesser där man trots allt får vara med och delta. Själva beslutet fattades sedan av en statlig myndighet. Det var Länsstyrelsen i Västra Götaland som fattade beslutet.

Följden blev att man ändå tyckte att man fått en rimlig gräns som man kunde acceptera och som med all säkerhet sedan hade varit väldigt lätt att försvara. Om detta hade fått genomföras tror jag att även dispensärendena blivit betydligt färre. Man hade i ett otvunget läge tagit ställning till samtliga stränder. Det var verkligen samtliga stränder man hade gått igenom.

Det sades visserligen här att det pågår ett arbete och att något ytterligare inte ska nämnas om detta. Men jag vill ändå höra om miljöministern har någon uppfattning om det kan vara ett möjligt tillvägagångssätt att en enskild kommun kan göra sitt lokalt anpassade strandskydd med ett regionalt statligt beslut som bekräftar detta och att man sedan har att rätta sig efter det. Det värsta för kommunerna med gott om stränder är att de känner något slags vanmakt. De kan inte ens föra en process kring det. Jag vill ställa den frågan.

Anf. 53 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Låt mig först konstatera att det finns väldigt många olika uppfattningar om strandskyddet. Jag är väl medveten om den opinion som redovisas här. Jag har själv träffat representanter och också mottagit budkavlen. Vi har också över hundra remissinstanser med klart motstridiga uppfattningar. De värnar om aspekter som inte har diskuterats så mycket här i dag. Det gäller den biologiska sidan och naturresurserna.

Även i glesbygdsområden kan det finnas skäl att värna stränderna. Det handlar inte bara om den allemansrättsliga tillgängligheten utan också om att skydda växt- och djurliv. Vi är väl medvetna om att det finns stora regionala skillnader i Sverige och att det kan finnas skäl att beakta detta i den fortsatta hanteringen av strandskyddslagstiftningen. Det kom också till uttryck redan i direktiven till den utredning som Naturvårdsverket har gjort.

Strandskyddet är i och med att det ligger i miljöbalken som en skyddslagstiftning en del av en nationell lagstiftning liksom allt områdesskydd, som jag sade i mitt svar. Det skulle vara en mycket stor förändring att föra ned den frågan till kommunerna. Det skulle vara ett brott med den strandskyddslagstiftning vi haft sedan vi fick strandskydd att det icke skulle vara en nationell fråga. Därför ser jag det som en ganska stor förändring. Det skulle krävas mycket stora utredningar för att gå vidare på den linjen.

Jag har också väldigt tydligt uttryckt att jag på grund av erfarenhet ser problem i en alltför stor delegering till kommunerna. Vi ska vara medvetna om att de allra flesta kommuner redan i dag har hantering av dispenser under strandskyddet. De har en ganska stor handlingsfrihet som de har fått genom delegation av länsstyrelserna.

När det gäller upphävande av strandskydd inom detaljplan är det väldigt ofta ett mycket bra samarbete mellan kommuner och länsstyrelser när man utformar planerna. Vissa planer överklagas sedan av Naturvårdsverket. Då får vi en diskussion och ett prejudikatsärende om hur nära man till exempel kan gå när man upphäver, vad som är lämpligt och så vidare.

Det finns alltså ett stort utrymme. Jag tycker inte att vi ska överbetona att det skulle ligga en död hand över frågan och att det inte skulle finnas några som helst möjligheter. Kommunerna har ett stort utrymme och spelar en väldigt viktig roll här. Lars Tysklind gav också goda exempel på hur man har arbetat i Öckerö.

Jag vill understryka att den här typen av inventeringar är oerhört viktig. Det finns självklart ett stort utrymme för samarbete mellan kommuner och länsstyrelser när man kartlägger och inventerar strandskyddet i den egna kommunen eller i det egna länet.

Vi ska alltid ha en enhetlig tillämpning av lagstiftning. Men vi bör se på om det finns skäl att ta in ytterligare kriterier för på vilken grund man kan göra bedömning. I dag har vi ganska tydliga kriterier för under vilka villkor som man kan få dispens.

Däremot har vi inte tydliga kriterier för det som jag tog upp sist i mitt svar. Det gäller upphävande av strandskydd när till exempel en tätort expanderar. Det kan vara i situationer när det finns få möjligheter för ett samhälle eller en planläggare att hitta mark.

När får man då upphäva strandskyddet? Här kan man tänka sig olika kriterier för att tydliggöra. Det jag tycker är viktigt är att vi kan få en tydligare lagstiftning på området när det gäller just upphävande av strandskydd. Det tror jag kan ha betydelse för alla typer av kommuner både i glesbygd och i mer hårt exploaterade områden.

Anf. 54 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! För att det inte ska föreligga någon oenighet om hur vi ser på miljön vill jag ta upp vad som sägs i både budkavlen och interpellationen: "Vi som lever och verkar i dessa bygder är mer än de flesta medvetna om värdet av att vårda, bevara och utveckla våra tillgångar. Hela skogsnäringen lever på just denna långsiktighet. Strandskyddet är en viktig del i detta och ska försvaras." Därmed föreligger ingen oenighet, som jag sade redan i mitt inledningsanförande.

Rosita Runegrund sade att det i dag gavs beröm till miljöministern i Bohuslänningen. Om miljöministern skulle haka på vad som föreslås i budkavlen skulle det bli väldigt mycket beröm i många tidningar. Det är ett väldigt brett upprop. Jag vill bara nämna vad som står sist i uppropet så att jag inte missar det. Det är verkligen en handske som kastas.

Vi talar om tillväxt. Det är modeordet nummer ett här i kammaren. Det är tillväxt, tillväxt och åter tillväxt. Sedan har vi olika synpunkter på hur vi ska få till den tillväxten. Personligen tror jag att den är helt nödvändig för att vi ska klara vad vi måste klara från samhällets sida de närmaste åren.

I sammanfattningen står det: Att utveckla livskraftig glesbygd är den övergripande målsättningen. En viktig del i detta arbete är att anpassa strandskyddsbestämmelserna. För detta krävs ett mer decentraliserat anpassat beslutsfattande som ger möjlighet till nybyggnation i attraktiva

strandnära områden vilket på sikt underlättar rekrytering till företag i glesbygden. Så har man sammanfattat det som de 73 ledande kommunalpolitikerna och företagsledarna har skrivit under.

Sedan kommer man till förslaget på lösningar. Det är läsning som måste vara guld värd. Om jag vore minister skulle jag gå hem till min kammare och fundera på det här. Några förslag till lösningar är för det första justering av lagtext så att kommunernas möjligheter vidgas, till exempel genom att få rätt att via översikts- eller detaljplaner reglera skyddsvärda områden samt områden möjliga att undanta från strandskyddet. För det andra föreslår man att kommunen fattar beslut om dispenser från strandskyddet. Detta ska kunna överklagas, men länsstyrelsen föreslås bli sista instans. För det tredje föreslås det att Naturvårdsverkets möjlighet att överklaga begränsas till områden av riksintresse.

Nu kommer den där meningen om tillväxt som måste vara guld värd. Jag börjar bli tjugatig när det gäller de här 73 tunga namnen, men de är verkligen tunga. Jag känner en stor del av de här personerna. Det är tunga politiker – det erkänner jag oavsett vilket politiskt hemvist de har. Så här säger de: ”Om regeringen menar allvar med att hela Sverige ska leva och ger oss förutsättningar för detta så tar vi kommuner och det lokala näringslivet ansvar för att skapa tillväxt i våra delar av landet. Det krävs åtgärder nu.”

Det är väl läsning som är mumma, i alla fall för en minister! Här skriver alltså de ledande kommunalpolitikerna från Avesta, Boden, Grums, Haparanda, Malå, Ockelbo, Lindsberg och Ljusnarsberg – för att plocka några ställen.

Jag hoppar nu till de sista raderna. Jag kanske var ouppmärksam på vad ministern sade, men nämnde hon någon tid då det kunde komma en förändring? Jag tror att flera av oss frågade det. Men det var många som frågade, och jag förstår att det kan vara problem att komma ihåg alla frågor som vi bombarderar ministern med. Finns det någon tidsplan? Jag tror att det vore intressant att höra för dem som har gått in med budkavlen, och även för andra människor. Det gäller inte bara de här länen, utan andra län har också varit med i debatten. Jag pratar nu bara för de län som finns i budkavlen. Det är tryggt att höra att den finns i någon låda – eller ligger den kanske till och med på skrivbordet hos ministern? Jag tror att detta är en viktig bit, speciellt det här med tillväxten på slutet. Vi pratar ju tillväxt i kammaren ganska ofta – varje dag och flera gånger om dagen – men här har vi verkligen tunga ord som handlar om det.

Anf. 55 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Miljöministern sade att det skulle bli en enormt stor förändring om man skulle ändra på de strandskyddsbestämmelser som finns i dag. Ja, det är det som behövs – det är det vi vill se! Vi vill se en stor förändring. Vi vill inte att staten ska bestämma om de här bitarna över kommunen, utan vi tycker att kommunpolitikerna har möjlighet och kunskap att göra detta.

Jag tycker att det är ganska vettiga förslag som man kommer med. Det gäller speciellt det första. Förslagen är: Justering av lagtext så att kommunernas möjligheter vidgas, till exempel genom att få rätt att via översikts- eller detaljplaner reglera skyddsvärda områden samt områden möjliga att undanta från strandskyddet. Man visar att man förstår att det

Prot. 2003/04:83
16 mars

*Svar på
interpellationer*

finns problem. Det ska man bevaka; det handlar ju om att vara aktsam om naturen, miljön och den biologiska mångfalden. Men det handlar också om att se efter var man kan hitta möjligheter att bygga där människor vill bygga. Vi har ofta även pratat om att det behövs gräddhyllor, inte minst i våra storstadsområden, där man kan bo vackert. Den möjligheten måste kunna finnas.

Miljöministern pekar på översiktsplanen. Jag kan inte låta bli att reagera lite grann på den också. Det skulle vara bra om vi hade en översiktsplan som var bindande så att vi inte bara får ett bokhylladokument som man använder en eller två gånger under mandatperioden men oftast inte bryr sig om. Jag skulle vilja ha en översiktsplan, för då skulle man kunna få i gång diskussionen ordentligt i fullmäktige. Vad är det vi tycker att vi ska bygga? Vad är det vi bör vara aktsamma om? Var finns det risker där till exempel hus kan rasa ned i älvar? Den problematiken finns ju också, men jag är övertygad om att kommunpolitikerna klarar av även den.

Anf. 56 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag nämnde inte kommunens namn. Det gjorde däremot Lars Tysklind. Precis som han säger så har vi haft stor nytta av strandskyddet. Det har varit till hjälp för oss som bor vid stränderna.

Jag är uppvuxen på en ö, och jag vet hur rädda vi är om vår miljö. Men jag vet också vilken kunskap det finns hos en öbefolkning som kämpar för att behålla en levande bygd. Barn ska kunna växa upp där, och man ska kunna ha en positiv företagsutveckling.

Jag har stor respekt för processen när ett ärende behandlas på regeringsnivå. Men jag kan också säga till miljöministern att jag är öppen för en dialog med henne när det så passar. Då kan vi föra den diskussionen, och jag kan få tala om hur viktigt jag tycker att det är att man tar till vara den kunskap och den kompetens som finns hos de politiker som är uppväxta inom en ökommun.

Jag har här ett brev som jag gärna vill lämna över och som jag har fått just från Öckerö kommun. Jag tror att miljöministern därmed förstår varför jag gick upp i interpellationsdebatten i dag. Det är egentligen inte en debatt från min sida, utan en vädjan. Jag tror att det ibland är så vi får göra. Som en representant för Bohuslän lämnar jag över detta brev.

Anf. 57 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Vi får hoppas att det inte blir problem med diarieföringen när skrivelsen hamnar så här utanför kansliet.

Tack för svaren! Jag hoppas att miljöministern kan återkomma i sitt svar om hur snabbt man avser att komma fram med förslag.

Det finns ett stort utrymme hos kommunerna, säger miljöministern. Men många kommuner upplever det inte så, utan som ett kineseri i tillämpningen som gör att man många gånger inte ens försöker sig på ett arbete med nybyggnation i områden som skulle kunna vara attraktiva. Man upplever att regeringen har bristande förtroende för kommunpolitikens omdöme när det gäller att göra avvägningar mellan bevarandebestånd och utvecklingsintressen.

Jag väddar till miljöministern att sno på med förslagen och ge kommunpolitikerna möjlighet att medge undantag om inte det rörliga friluftss-

Anf. 58 LARS TYSKLIND (fp):

Fru talman! Det är väl på sin plats att inte sticka under stol med att det även finns en motsatt reaktion ute i kommunerna. Man är alltså även orolig åt andra hållet – för att stränderna ska exploateras. Det finns båda schatteringarna, i alla fall i kustkommuner.

Jag tror att vi är helt överens om att det finns en stor bredd i strandskyddet. Det gäller den biologiska mångfalden. Bara för att man har många stränder ger inte det i sig större möjligheter. Det ger förstås större chanser till dispenser, men det beror inte på mängden i sig. Man måste naturligtvis inventera stränderna nog.

Jag försökte säga att jag och Folkpartiet anser att detta fortfarande är en nationell fråga. Men man måste på något sätt kunna få in kommunen och det kommunala perspektivet. Annars har inte kommunerna något reellt inflytande. Om det är någonting man kan inom kommunerna så är det att driva samrådsprocesser. Man har ju stor vana vad PBL, översiktsplaner och sådant. Att driva något i samspel måste vara det absolut bästa sättet för att få fram ett fint underlag för en kommun. Om det sedan blir ett regionalt beslut av en länsstyrelse i stället för ett statligt beslut så konfirmerar det vad man har kommit fram till. Om inte jag missminner mig så fick man i Öckerö större områden som var strandskyddade efter inventeringen än innan den. Även om man tog bort på vissa ställen så breddade man på så många andra att det som man sedan hade kvar inom strandskyddet var det som man verkligen ansåg vara bevarandevärt.

Jag tycker att miljöministern ska se över den modellen och undersöka om inte det är en framkomlig väg för att få en acceptans och en känsla av rimlighet ute i kommunerna.

Anf. 59 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Låt mig inledningsvis säga att jag tycker att den redogörelse som Lars Tysklind gjorde här ger en bra bild av hur det kan fungera med ett samarbete mellan kommuner och länsstyrelse. Det ligger mycket nära den ansats jag gärna vill se i strandskyddslagstiftningen, men jag ska inte i dag sätta ned foten och säga exakt hur det ska bli. Det tror jag att ni alla ska vara glada för, därför att det innebär att vi just nu har en öppenhet och en dialog med väldigt många intressenter för att lyssna in olika aspekter i den här frågan.

Rigmor Stenmark betonar återigen att det här ska bli en stor förändring, att vi ska förändra den här skyddslagstiftningen och föra ned den på kommunerna och göra detta till en helt kommunal fråga. Jag vill då än en gång understryka att det faktum att detta ligger i miljöbalken, och har så gjort länge, inte ska ses som ett misstroende mot kommunerna. Vi ska vara medvetna om att detta handlar om svåra avvägningar.

När Naturvårdsverket i sin undersökning har gått igenom de dispenser som har getts visar det sig att 65 % av dem som har avgjorts på kommunal nivå har bristfälliga underlag. Det finns en väldigt stor lokal kunskap som vi ska dra nytta av. Det är många som har påtalat det för mig, inte minst från mindre kommuner. Men det finns också en omfattande sakkunskap, och den finns inte minst på våra länsstyrelser. Jag

*Svar på
interpellationer*

tycker att vi i stället ska utveckla dialogen och samarbetet mellan kommunal och statlig nivå på det här området.

Till Rolf Gunnarsson vill jag säga att jag tror att det finns en enighet om att vi vill ta till vara naturvårdsintressena. Oenigheten finns väl om i vilken form det ska ske och på vilket sätt. Vi har olika uppfattningar om hur vi bäst värnar dem. Vi får fortsätta diskussionen när vi går vidare med det här arbetet.

Jag tror att det finns många möjligheter att skapa en regional utveckling och ett attraktivt boende i glesbygden redan i dag. Jag vidhåller att det finns stora möjligheter. När jag uppvaktas av många som arbetar med strandskyddsfrågor betonar man ofta att man inte behöver ha huset precis nere vid strandkanten. Det kan mycket väl ligga en liten bit högre upp men kanske inom strandskyddet. Man har en stor medvetenhet om att man vill göra en god strandplanering. Man vill ha en allmän tillgänglighet och så vidare. Mycket sådan strandplanering släpps fram i dag genom upphävanden.

Sedan tycker jag att man också måste acceptera att det kan finnas vissa fall när regeringen går in och säger att just i det här fallet vill vi markera att nu har vi kanske gått för långt och för nära och att det finns andra möjligheter att göra en bättre strandplanering. Väldigt ofta tas detta till intäkt för att det är fullständigt omöjligt i alla sammanhang att uträtta någonting alls. Så är inte fallet, vill jag hävda, även om, som jag än en gång vill understryka, vi ser att det finns behov av tydligare riktlinjer för när man kan upphäva inom strandskydd. Om vi går in för att se på sådana riktlinjer har vi också möjligheter att beakta en del av de frågor som ni har tagit upp här.

Jag är också medveten om att mycket av frustrationen kring strandskydd, dispensgivning och så vidare har att göra med olika villkor i norra och södra Sverige och inte minst med att stränderna från början är mer exploaterade i södra Sverige, vilket bland annat har öppnat för fler dispenser.

Det här är en fråga som vi arbetar intensivt med, men den kommer att ta en viss tid. Jag kan i dag inte säga exakt när vi kan komma till riksdagen med en proposition eller på annat sätt återkomma till detta. Det har att göra med att vi har så motstående intressen i den här frågan och en sådan väldig spännvidd i våra remissvar. Ska vi få en rimlig balans och en bra struktur på en förtydligad strandskyddslagstiftning kommer det att ta en viss tid innan vi är där. Vi arbetar mycket intensivt med frågan och kommer att återkomma så snart som möjligt.

Anf. 60 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! I svaret säger statsrådet att det inte är logiskt att länsstyrelsen ska vara sista instans. Det är ingen idé som jag har knyckt från min egen hjärna, utan det är också en uppföljning av den här budkavlen och den diskussion som har förts. Den hälsningen får väl statsrådet föra vidare till sina partikolleger ute i landet som har föreslagit att det ska vara så här.

Här i kammaren finns det socialdemokratiska motioner. Jag har en här från mitt eget hemlän där samtliga socialdemokrater motionerar i frågan. Egentligen hade det kunnat bli en kul interpellationsdebatt om de socialdemokrater och vänsterpartister som representerar den här budkav-

len hade varit med. Nu går det kanske inte till så realistiskt i politiken, men det finns i alla fall underlag för en riktig, omfattande debatt i frågan.

Jag tror på kommunerna och på att kompetensen finns i kommunerna. För att få det till protokollet måste jag avsluta med tillväxtmeningen en gång till. Det blir kanske lite tjugigt, men den risken tar jag. Den mening- en lyder: ”Om regeringen menar allvar med att hela Sverige skall leva och ger oss förutsättningar för detta så tar vi kommuner och det lokala näringslivet ansvar för att skapa tillväxt i våra delar av landet.

Det krävs åtgärder nu!”

Statsrådet var inne på detta med tiden. Med risk för att vara tjugigt även på den punkten undrar jag om det handlar om ett år eller kortare tid än ett år. Kan vi få någon tid som riktlinje för att tala om för dem som ligger på oss i den här frågan?

Det här är mitt sista anförande, och jag vill tacka statsrådet för debatten. Det blev ju en omfattande debatt i den här frågan. Det är kanske inte sista gången, utan vi får kanske återkomma.

Anf. 61 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! När det gäller tidpunkten vill jag säga att vi arbetar med detta inom Regeringskansliet. I och med att vi ännu inte är klara med på vilket sätt vi bör gå vidare, vilken omfattning det kan ha och behovet av ytterligare utredning, kan jag inte säga exakt hur lång tid det tar, men vi har det som en mycket hög prioritet att komma framåt så snart det är möjligt med den här frågan.

Jag håller helt med om att tillväxtfrågorna ofta står högt på agendan i väldigt många sammanhang. Jag tror att det kan vara viktigt att avslutningsvis påminna om att vi inte bara behöver tillväxt, utan vi behöver också en långsiktigt hållbar utveckling. Det är också det som strandskyddslagstiftningen handlar om. Det handlar inte om att vi just nu befinner oss i en akut situation som vi ska åtgärda genom att förändra grunderna för strandskyddet, utan vi ska utforma en lagstiftning som håller i många år framöver. Den ska ha legitimitet och vara tydlig och begriplig. Jag hoppas att vi genom fortsatt dialog och genom att ta till oss varandras synpunkter kan hitta en vettig väg framåt. Jag tror inte att alla kommer att bli nöjda, men jag tror att vi kommer att få en ännu bättre strandskyddslagstiftning. Jag tycker att vi har en bra strandskyddslagstiftning som vi ska vara stolta över, men jag tror att vi kan göra den ännu bättre. Jag hoppas att vi ska kunna återkomma så snart som möjligt med detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2003/04:326 om svenskt bistånd

Anf. 62 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Ewa Björling har frågat mig om jag bedömer att det är rätt att Sverige lämnar bistånd till Negotiations Support Unit, NSU, i en pågående internationell konflikt. Ewa Björling undrar också hur jag bedömer det faktum att Sverige stöder en verksamhet där det, enligt interpellanten, finns risker för att resurserna används i syfte att motarbeta det

som den svenska regeringen står för: en demokratisk utveckling, respekt för rättssamhället och mänskliga rättigheter. Vidare efterfrågar Ewa Björling en extern utvärdering av stödet till NSU.

Låt mig inleda med att säga att regeringen djupt beklagar att den israelisk-palestinska konflikten förblir olöst och att den fortsätter att skörda människoliv. Vi arbetar med stort engagemang, både enskilt och inom ramen för EU och FN, för att fredsprocessen ska återupptas och för en rättvis och varaktig lösning på konflikten.

I det svenska utvecklingssamarbetet har vi blivit alltmer medvetna om vikten av att koppla konfliktfrågor till orättvisor, ojämlikhet, förtryck och motsättningar mellan olika befolkningsgrupper. Insikten har vuxit om att säkerhet förutsätter demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna, jämställdhet samt ekonomisk och social utveckling. Dessutom krävs rättvis fördelning, miljöhänsyn och förstärkt internationellt samarbete. Samtidigt vet vi att fred och säkerhet är en förutsättning för utveckling.

I linje med detta är de övergripande målen för svenskt utvecklingssamarbete med Västbanken och Gaza att verka för fredlig utveckling och stärka fredsprocessen. Fredsprocessen främjas av uppbyggandet av en fungerande palestinsk demokratisk rättsstat och ett levande och aktivt civilt samhälle. Den palestinska myndighetens möjlighet att fungera är avgörande för att fredsförhandlingarna ska kunna återupptas. Det finns ingen alternativ förhandlingspartner för Israel.

Bakgrunden till det internationella stödet till NSU är att det under Osloprocessen snart framgick att de palestinska förhandlingarna ofta hamnade i ett kunskapsmässigt underläge gentemot sina israeliska motparter. Resurser och kapacitet att ta fram relevanta och sakligt välunderbyggda underlag inför förhandlingarna återspeglade parternas ekonomiska resurser i övrigt till palestiniernas nackdel. De ojämlika ekonomiska förhållandena mellan parterna föranledde det brittiska biståndsorganet Department for International Development, DFID, att i en förstudie 1999 konstatera stora behov av att uppgradera det juridiska och administrativa stödet till de palestinska förhandlingarna.

Det brittiska stödet utformades genom uppbyggnad av en särskild enhet, NSU, inom PLO:s Negotiations Affairs Department. Stödet till NSU kanaliseras via det brittiska managementinstitutet Adam Smith's Institute, som har i uppgift att rekrytera experter till NSU. NSU är uppdelat i två enheter: policyenheten samt medie- och kommunikationsenheten. Policyenheten ger råd i ärenden som berör de så kallade slutstatusfrågorna, till exempel flyktingar, gräns- och vattenfrågor och Jerusalems status. En annan viktig uppgift för NSU har varit att förmedla de palestinska förhandlingspositionerna till det palestinska samhället och till omvärlden – inklusive Israel. Syftet är att förstärka medvetenheten om att det, utvecklingen på marken till trots, finns en palestinsk beredskap för och vilja till seriösa förhandlingar om en permanent lösning på konflikten.

Sverige ger sedan januari 2000 stöd till NSU. Utöver Sverige och Storbritannien ger även Nederländerna, Norge och Danmark stöd. Storbritannien står för cirka två tredjedelar av bidragen. Det svenska bidraget uppgår till drygt 5 miljoner kronor per år. Även det svenska stödet för-

valtas av Adam Smith's Institute. Inga svenska medel går direkt till den palestinska myndigheten eller PLO.

Det finns starka skäl till att stödet till NSU har fortsatt trots att fredsprocessen ofta stöter på stora svårigheter och nu befinner sig i en återvändsgränd. Material som ska behandlas i fredsförhandlingarna är mycket komplex, och när förhandlingarna återupptas måste kapacitet finnas på båda sidor. Också i nuläget sker emellanåt kontakter av förhandlingskaraktär mellan parterna då palestinska ståndpunkter behöver utformas och preciseras.

Vad gäller det svenska biståndet i allmänhet ingår Sida ett särskilt avtal för varje projekt. Dessa avtal innehåller noggranna regler för såväl den innehållsliga och finansiella redovisningen av projektet som för hur revisionen ska utföras. Revisionen görs av stora internationella och auktoriserade revisionsbyråer. Jag vill understryka att regeringen har stort förtroende för Sidas hantering av det svenska biståndet.

Sida gör tillsammans med UD en kontinuerlig utvärdering av stödet till NSU. Sverige och övriga givarländer anser att NSU-projektet har varit framgångsrikt. Det brittiska parlamentets kommitté för internationell utveckling har nyligen granskat det brittiska stödet till de ockuperade palestinska territorierna. I rapporten, som offentliggjordes i februari i år, beskrivs stödet till NSU så här: "Sedan de officiella fredsförhandlingarna kollapsade för två år sedan, har NSU breddat sitt mandat i syfte att kunna bidra till att skapa bättre förutsättningar för återupptagna förhandlingar och till diplomatiska fredsinitiativ av olika slag. DFID:s stöd till NSU är ett exempel på hur utvecklingssamarbetet på ett ändamålsenligt och konkret sätt kan stödja fredsprocessen. DFID:s 'flaggskeppsprojekt' till stöd för NSU kan betraktas som en modell för det fortsatta utvecklingssamarbetet."

Jag delar denna uppfattning.

Anf. 63 EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag tackar biståndsministern för det utförliga svaret.

Låt mig till att börja med poängtera att den här debatten inte handlar om stödet till palestinerna i sig utan snarare sättet som det genomförs på. Mitt syfte är att säkerställa att pengarna verkligen går till den fattiga palestinska befolkningen som är i stort behov av hjälp. En hel del frågor kvarstår dock som jag skulle vilja få svar på.

I september 1997 presenterade docent Sune Persson vid statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet på uppdrag av Sida en rapport om den palestinska myndighetens roll och framväxt, dess roll i förhållande till det civila samhället och framtida problem och möjligheter. Den här rapporten grundade sig på fältstudier, intervjuer och i första hand palestinskt källmaterial. Där gjordes bedömningen att det svenska biståndet till Västbanken och Gaza borde skäras ned och att biståndet i stället skulle ges direkt till det palestinska civila samhället.

Slutsatsen i rapporten var att direkt stöd till den palestinska myndigheten omedelbart skulle upphöra på grund av förekomsten av centralism, korruption och maktmissbruk. Den palestinska myndigheten bedömdes ha ett odemokratiskt styre, understödd av de palestinska säkerhetstjänsterna som myndigheten byggt upp. Säkerhetstjänsterna var redan då enligt de avtal som tecknades mellan Israel och den palestinska myndig-

Prot. 2003/04:83

16 mars

Svar på
interpellationer

heten alltför många och alltför stora med otydliga befogenheter att stötta den politiska elit som omfattade många palestinier som har skaffat sig en privilegierad ställning.

Fru talman! Trots docent Perssons rekommendation som skedde redan 1997 och återkommande kritik från flera etablerade internationella organisationer och tidigare och pågående utredningar från exempelvis IMF där palestinska myndigheter misstänktes eller bevisligen har förskingrat biståndsmedel i terrorsyfte eller för privat bruk har den svenska regeringen inte upphört att anslå pengar till den palestinska myndigheten. I stället hemligstämplades den här rapporten, och biståndet fortsatte ostört under ett flertal år – utbetalningar med svenska skattebetalares pengar.

Fru talman! Detta tycker jag är anmärkningsvärt. Vidare motverkar det vårt goda rykte som ett av de mest transparenta länderna inom EU och kanske i hela världen. Därför vill jag ställa några ytterligare frågor.

Kan biståndsministern svara mig på vem som hemligstämplade dessa handlingar och varför? Anser biståndsministern inte att också dessa pengar borde gå direkt till den palestinska civilbefolkningen? Och vad är de verkliga motiven till att detta fortfarande pågår?

Anf. 64 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Tack för frågorna. Detta är väldigt viktigt. Fattigdomen i de palestinska områdena har ökat drastiskt under de senaste tre åren. I dag är det nästan två miljoner människor som lever på mindre än två dollar om dagen. För tre år sedan handlade det om 650 000 människor. Det är en utveckling som jag tror att vi båda två oroas mycket av.

Många av dessa frågor har figurerat i pressen under den senaste tiden. Jag tackar för möjligheten att få klargöra en del saker.

Sune Perssons rapport hemligstämplades då det vid tillfället pågick förhandlingar och det fanns saker i denna rapport som skulle kunna störa förhandlingsarbetet. Sedan har den hemligstämpeln hängt kvar, och rapporten lämnades nu ut efter förfrågan från både medier och privatpersoner.

I rapporten sades det mycket riktigt att man inte ska stödja den palestinska myndigheten, vilket inte heller sker. Det stöd som går till den palestinska befolkningen i dag handlar om välfärdsprojekt, stöd till palestinska barn, stöd till skolor, humanitärt stöd och stöd till enskilda organisationer. Det går inget stöd direkt till den palestinska myndigheten, precis i enlighet med vad som stod i Sune Perssons rapport.

Det som också stod i Sune Perssons rapport var att han ansåg att man borde fortsätta med den typen av bistånd som ledde till att minska fattigdomen och till att öka, eller i varje fall att upprätthålla samhällsservicen på godtagbara nivåer. Precis den linjen har det svenska biståndet hållit under de senaste åren.

Huvudfokus i det svenska biståndet i dag är just att jobba med barns välfärd, olika typer av sysselsättningsskapande program, upprätthållande av samhällsservice och tyvärr, om jag får uttrycka mig så, väldigt mycket humanitärt bistånd beroende på den förskräckliga situation som i dag råder i de palestinska områdena.

Det svenska biståndet har i väldigt hög grad använts i enlighet med Sune Perssons rapport från 1997.

Den IMF-rapport som Ewa Björling refererade till publicerades i slutet av förra året. I den beskrevs också stora problem som man tidigare har haft i den palestinska myndigheten. Man skrev också att sedan den nuvarande finansministern Alam Sayyad tillträdde för lite drygt två år sedan har betydande förbättringar gjorts och att man i dag ser att den palestinska myndigheten arbetar på ett väldigt bra och genomarbetat sätt i hanteringen av sina finanser. Att det har varit problem var precis det som stod i IMF-rapporten. Men man sade också att man i dag inte ser samma problem, och det tycker jag är viktigt att komma ihåg i vårt samarbete med olika palestinska organisationer.

Men, som sagt, det går inget svenskt bistånd direkt till den palestinska myndigheten utan via andra organ. Och en stor del av det svenska biståndet går till humanitära insatser via UNRWA och via andra FN-insatser eller via enskilda organisationer.

Anf. 65 EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Som biståndsministern och jag är överens om har mycket kritik i flera år och från olika håll riktats mot den palestinska myndigheten och dess sätt att leda, administrera och använda sig av biståndsresurserna. Som jag tidigare nämnde gäller det framför allt bristen på insyn och öppenhet i organisationen. Det är korruption, och det förekommer maktmissbruk.

Det är naturligtvis inte acceptabelt att den svenska regeringen tillsammans med andra länder har fortsatt att ge stöd till något som går emot det som den säger sig värna, nämligen demokratisk utveckling, respekt för mänskliga rättigheter och rättssamhället. Därför kräver vi nu ett klargörande om vilka åtgärder som regeringen avser att vidta för att garantera att svenska skattebetalares pengar inte går till propaganda, inte minst då det handlar om offentligt bistånd vid pågående internationell konflikt.

Biståndsministern nämner att våra pengar går via andra organ. Men hur pass säkerställt är det att detta verkligen går till de saker som vi har beslutat om? I pressen har man fått en känsla av att de som har varit inblandade i de här märkliga transfereringarna, som väldigt få beslutsfattare verkar vilja tala om eller inte vilja ha några externa utvärderingar om, inte riktigt tål offentlig kritik. Mig veterligen har man inte gjort någon extern utvärdering vad gäller detta.

Vi har alla ett ansvar för att svenska skattebetalares pengar verkligen går till rätt saker, till det som vi har beslutat om. Då måste besluten tåla att vistas i dagsljus. Det viktigaste måste ändå vara att vi framåt ser att biståndsmedel inte går till korrupta regimer av vilket slag det än vara månede och att resurserna verkligen når dit vi har menat.

Fru talman! Jag har ytterligare en fråga till biståndsministern: Anser inte ministern att det här undergräver fredsprocessen när vi inte kan visa det öppet? Dessutom har vi ju nu väldigt länge gett bistånd i den här formen. Det känns inte som att det har blivit till det bättre.

Prot. 2003/04:83

16 mars

*Svar på
interpellationer*

Jag skulle vilja höra från regeringen varför stödet fortsätter på samma sätt år efter år trots att inget av de missförhållanden som man pekar på i rapporten egentligen har korrigerats.

Anf. 66 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Det är många olika frågor som ligger i Ewa Björlings olika frågor – om jag får uttrycka mig på det sättet. Svenskt bistånd till den palestinska befolkningen handlar om att skapa förutsättningar för en fredsprocess både genom stöd till enskilda organisationer och genom FN-systemet och internationella organisationer för att jobba med humanitära insatser och för att jobba på en förståelse på gräsrotsplanet för att förhandlingar måste till. Det handlar också, som sagt, om att stödja sysselsättningsskapandet och om att få till en ekonomi.

Den palestinska ekonomin har minskat med nästan en tredjedel på ett par tre år. Det handlar om olika sådana typer av insatser. Men framför allt är syftet att få i gång fredsprocessen igen på olika sätt. I det arbetet har vi sett, och ser fortfarande, NSU som en mycket viktig del. De utvärderingar som har gjorts avseende NSU visar att de underlag som tagits fram har varit av väldigt hög kvalitet, av god akademisk kvalitet, och har använts som kunskapsunderlag och förhandlingsunderlag på olika sätt.

Sanningen är ju den att styrkeförhållandena ekonomiskt mellan de två parterna är enormt olika. Syftet med stödet till NSU har varit att lite lite grann minska de styrkeskillnaderna och att ge den palestinska myndigheten och den palestinska organisationen möjlighet att förhandla på ett någotsånär likvärdigt sätt.

Det tycker vi från regeringens sida är ett bra sätt att stödja fredsprocessen och en återupptagen fredsprocess, för sanningen är att det även i dag – som tur är – pågår en del kontakter mellan israeler och palestinier. Genèveinitiativet är ett exempel på det. Till olika typer av den sortens initiativ behövs det akademiska underlag, kompetenta och bra underlag, från båda sidor som man kan förhandla utifrån. Därför tycker jag fortsatt att stödet till NSU har varit bra och är bra. Det visar utvärderingarna, och det visar de samtal som vi haft med de andra givarna – holländare, briter, danskar och norrmän. Vi är helt eniga om att stödet är bra, fungerar bra och når avsett syfte.

Precis som Ewa Björling sade ser situationen i dag inte speciellt mycket ljusare ut men desto större är behovet av att fortsätta att stödja den här typen av insatser eftersom det är bara genom samtal, samtal och åter samtal som man kommer att hitta en lösning.

Anf. 67 EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag tackar biståndsministern för de svar som hon har kunnat ge mig här i dag. Men hur kan regeringen tro att man gynnar fred i Gaza och på Västbanken genom att stötta någon som lever genom att förtrycka folket och som ökar korruptionen och visar ett så totalitärt beteende?

Alla vill vi ha en palestinsk stat, en demokratisk stat, som värnar mänskliga rättigheter och verkliga rättssystem. Alla vill vi också se till att palestinerna får humanitär hjälp och en framtida möjlighet att skapa en egen stat. Men då behövs det också att vi hjälper till med att skapa möjliga lösningar på konflikten. Precis som biståndsministern säger gäl-

ler det att fortsätta att prata och prata. Men detta kräver att parterna sätter sig vid förhandlingsbordet igen, på riktigt, för sedan september 2000 har Arafat inte drivit någon fredsprocess. Tvärtom började intifadan när det såg som ljusast ut.

Min förhoppning är att regeringen i framtiden skapar nya, mer effektiva kanaler för att kunna bidra till den fred, till den fredliga lösning, som vi alla vill ha.

Vad gäller detta med utvärderingen instämmer jag inte riktigt i Carin Jämtins synpunkter. Mig veterligen är ingen extern utvärdering gjord avseende NSU. Det är i alla fall det svar som vi ledamöter i Sidas styrelse har fått. Betänk bara det faktum att givarna träffas två gånger per år för samordning av stödet till NSU och att en gemensam, *an external review*, är planerad men ännu inte gjord!

I fortsättningen är det alltså väldigt viktigt med mer av öppenhet och insyn just för att, som jag tidigare sagt, kunna bedöma att pengarna verkligen går till det som vi har beslutat om – till den palestinska civilbefolkningen.

Det är också väldigt viktigt för oss förtroendevalda att det existerar en öppenhet och insyn – detta för att svenska folket verkligen ska behålla biståndsviljan.

Avslutningsvis vill jag ställa en fråga som jag ännu inte har fått svar på: Vem hemligstämplade detta material?

Anf. 68 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Hemligstämplingen skedde hos Sida – på den tiden i samråd med UD, 1997.

Jag ska fortsätta med att repetera: Det går inget svenskt bistånd till den palestinska myndigheten, utan det går genom projekt med olika partner, samarbetspartner, för att stötta fredsprocessen och för att motverka fattigdom i de palestinska områdena.

Vi är, som sagt, helt överens om att vi måste arbeta med det svenska biståndet för att hitta möjliga lösningar i fredsprocessen och för att komma vidare i det arbetet. Det är därför som vi har visat en stor öppenhet för att stödja det så kallade Genèveinitiativet. Kommer det fram andra förhandlingsinitiativ från seriösa parter kommer regeringen självklart att seriöst titta på möjligheterna att stödja också de initiativen.

Vi vet att det är många svenska folkrörelser, kyrkor och andra, som jobbar med att föra ihop grupper från både Israel och Palestina för att på det sättet skapa folkliga diskussionskanaler. Det tycker jag också är väldigt viktigt, och det stöds med svenskt bistånd på olika sätt.

Själva NSU har utvärderats av Adam Smith's Institute. Sedan kan man diskutera om det är en extern revision eller inte men man har tittat på det från Adam Smith's Institute och funnit att det fungerar bra och att underlagen är bra. I olika sammanhang har vi också märkt att underlagen är av hög kvalitet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 69 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Marie Wahlgren har ställt tre frågor till mig om villkoren för seniorforskare vid Sveriges lantbruksuniversitet och om antalet doktorander.

Sverige tillhör de länder som satsar mest skattemedel på forskning per invånare. En grundpelare i regeringens forskningspolitik är att staten utgör garanten för en vital och fri grundforskning. Detta har stärkts genom den nya myndighetsorganisation för forskningsfinansiering som regering och riksdag har inrättat. För att utveckla och garantera den svenska forskningens kvalitet höjer regeringen under åren 2000–2005 anslagen till forskning och forskarutbildning med ca 1,7 miljarder kronor.

En prioriterad fråga i regeringens forskningspolitik är och har varit det generationsskifte som svensk forskning står inför. Regeringen har särskilt uppmärksammat behovet av att utbilda fler forskare och trygga situationen för yngre och nydisputerade forskare. Det förestående generationsskiftet blir också ett viktigt tema i nästa forskningspolitiska proposition, som Utbildningsdepartementet ansvarar för.

Enligt regeringens mening är det generellt sett angeläget att få till stånd en ökad kraftsamling och en starkare profilering av lärosätenas forskning. Det innebär att seniorforskare som bedriver intressant forskning av hög kvalitet bör ges goda förutsättningar att finansiera sin verksamhet. Dessa forskare torde också vara attraktiva för externa finansörer. Regeringens politik för att främja starka forskningsmiljöer och god forskning innebär att en stor del av de statliga forskningsresurserna bör fördelas efter prövning av forskningsfinansierande myndigheter, som exempelvis de forskarstyrda forskningsråden.

Sveriges lantbruksuniversitets (SLU) statsanslag uppgår till 1,2 miljarder kronor per år. Någon uppdelning i grundutbildningsanslag och så kallade fakultetsanslag görs inte, utan universitetet ska inom denna ram bekosta verksamhetsgrenarna grundläggande högskoleutbildning, forskning och forskarutbildning och fortlöpande miljöanalys. Universitet beslutar självt om hur stora delar av denna summa som ska gå till de olika verksamhetsgrenarna och om de interna prioriteringarna inom respektive område. Ca 60 % av SLU:s statsanslag, eller ca 800 miljoner, avsätts innevarande år för forskning och forskarutbildning. Detta är en ansevärd summa. Till detta kan läggas ytterligare ca 625 miljoner i externa medel som SLU:s forskare tar hem.

Det ankommer på SLU:s styrelse och på universitetsledningen att få en fungerande verksamhet inom de ekonomiska ramar och med de verksamhetsmål som statsmakterna har beslutat om. Hur dessa mål ska uppnås ligger på SLU:s ledning att ansvara för. I detta ansvar ligger också att ha en personalstyrka med en kompetens som är lämpad för den verksamhet som ska bedrivas. Det är också universitetets ansvar att se till att erforderliga handledare finns för forskarutbildningen.

Under de senaste decennierna har antalet examinerade i forskarutbildningen mångdubblats, och det är regeringens mening att examinationen bör öka ytterligare. Vi behöver forskarutbildade i både högskolan

och näringslivet. Vad gäller SLU specifikt vill jag framhålla att SLU under de senaste åren har fått ett ökat uppdrag vad gäller antalet examina i forskarutbildningen, och enligt de planeringsförutsättningar som angetts i regleringsbrevet för SLU ska antalet examinerade öka under nästa fyraårsperiod, 2005–2008.

SLU har av tradition genom sin roll som "sektorsuniversitet" en klar profilering för den gröna sektorn. Inom ramen för SLU:s verksamhet ligger – förutom nyfikenhetsbaserad grundläggande forskning för vilken staten är garant – också ett ansvar för en mera tillämpad forskning, vilken i stor utsträckning också bör finansieras av berörda näringar.

Prioritering, profilering och kraftsamling för att skapa starka forskningsmiljöer är något som samtliga lärosäten har ett ansvar för, och det ankommer på det enskilda lärosätet, och sålunda också på SLU, att på bästa sätt hantera de problem som kan uppstå i samband med att förändringar sker i verksamheten.

Anf. 70 MARIE WAHLGREN (fp):

Fru talman! Jag vill tacka jordbruksministern för svaret. Det finns naturligtvis flera skäl till att jag kommer med de här frågorna just nu. Ett av dem är att jag i en artikel i Universitetsläraren såg det som många av oss har befarat, nämligen att våra universitet i dag befinner sig i den situationen att man behöver säga upp seniorforskare. Vi som har befunnit oss i universitetsvärlden och vet hur svårt det är att få en fast tjänst på ett universitet inser att det är ett tecken på att den ekonomiska situationen för universiteten är väldigt allvarligt. Den är kanske allvarligast just i SLU:s fall, där den dåliga ekonomin de facto leder till uppsägningar av seniorforskare. Jag skulle vilja veta hur ministern ser på den här utvecklingen, framför allt då den verkar vara accelererande.

Man kan också säga att det blir en konflikt med tanke på regeringens krav på utökat antal doktorander när man inte utökar de fasta medlen till universitetet. De pengarna måste i så fall tas från någon annanstans. Då är det framför allt teknisk och administrativ personal och seniorforskar-tjänster som blir föremål för neddragningar.

Det andra skälet till att jag har tagit upp den här frågan är att jag har haft förmånen att besöka flera av SLU:s institutioner under den senaste tiden. Jag upplever att det finns en stark ekonomisk stress just bland seniorforskare, en ekonomisk stress som delvis faktiskt blivit ett arbetsmiljöproblem men som jag också ser som ett allvarligt problem när det gäller kvaliteten på forskningen framöver. Det finns risk för att det blir allt större fokus på ekonomin och alldeles för lite fokus på egentlig forskning. Om dagarna för seniorforskarna mer går åt att oroa sig för hur de ska få ihop pengarna än till att tänka på forskningsanmälning och vilken forskning de ska bedriva är det inte bra för Forsknings-Sverige.

Anledningen till att jag ställde frågan till jordbruksministern och inte till utbildningsministern är att en av de saker som jag funderat mycket på sedan jag kom in i jordbruksutskottet är varför SLU ska ligga under Miljödepartementet och inte under Utbildningsdepartementet. Skälet måste vara att SLU har särskilda kvaliteter som institution. Jag tycker inte att det har framkommit av ministerns svar. I stället skulle jag vilja påstå att det här svaret lika bra hade kunnat vara skrivet av Thomas Östros.

Prot. 2003/04:83

16 mars

Svar på
interpellationer

Jag känner en viss oro inför en del av formuleringarna i ministerns svar, bland annat följande: "Inom ramen för SLU:s verksamhet ligger – förutom nyfikenhetsbaserad grundläggande forskning för vilken staten är garant – också ett ansvar för en mera tillämpad forskning, vilken i stor utsträckning också bör finansieras av berörda näringar."

Jag är orolig för den socialdemokratiska synen på vad som är tillämpad forskning. Det är en skillnad mellan tillämpad forskning och utveckling. Utveckling ska naturligtvis betalas av näringen, men tillämpad forskning är så mycket mer än näringsinriktad forskning. Jag ska komma tillbaka till det i ett senare inlägg. Jag skulle bara vilja fråga hur ministern anser att SLU ska klara alla de uppdrag som vi ger dem med den situation som finns i dag, vilket bland annat innebär att man hade 43 miljoner kronor back i budgeten i fjol och har ett sparbeting på minst 17 miljoner kronor i år.

Anf. 71 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag tycker att det var en komplimang som Marie Wahlgren gav mig när hon sade att det lika gärna kunde ha varit Thomas Östros som gett det här svaret. Vi måste ha en konsistent politik för våra universitet. Jag tycker att det inte finns någon motsättning mellan detta och att vi har ett sektorsuniversitet som ligger under Jordbruksdepartementets ansvarsområde. Jag ser fördelar med att vi har det här universitetet inom den gröna näringen, och jag ser också fördelar med att vi kan låta grundforskningen möta den tillämpade forskningen. I den socialdemokratiska forskningspolitiken ligger ju att staten har ett särskilt ansvar för att stötta forskningens frihet, en vital grundforskning och forskarutbildning.

Sedan oroar sig Marie Wahlgren för seniorforskarna. Det är klart att vi inte vill ha en modell där lärosätena på ett mekaniskt sätt fördelar resurserna för forskning och forskarutbildning. Vi vill ha ett system där man noga prövar hur dessa resurser ska användas. Det innebär att SLU, liksom andra universitet, noga får prioritera och noga får avgöra hur man ska kunna bygga upp hög vetenskaplig kvalitet så att man står sig i konkurrensen nationellt och internationellt.

För SLU:s del har detta inneburit att man har gjort förändringar i verksamheten och omprioriteringar som också har gynnat det som Marie Wahlgren betonar, alltså den grundläggande forskningen. Men omprioriteringar i verksamheter leder inte så sällan till personalförändringar. Det är då ett ansvar och ett uppdrag för universitetsledningen att hantera dessa problem. Jag tycker att man har gjort det på ett mycket bra sätt, så jag känner inte den oron.

Det är klart att de seniorforskare som jobbar inom de områden som universitetet väljer att profilera sig inom har mycket goda möjligheter att få forskningsanslag, inte bara basanslag utan de kan också attrahera annan extern finansiering.

Anf. 72 MARIE WAHLGREN (fp):

Fru talman! Det bekymmersamma är ju att de forskare som i dag attraherar extern finansiering befinner sig i ett moment 22. Jag har besökt flera av de institutioner som det satsas på och som är framgångsrika och får mycket extern finansiering. Den externa finansieringen är nästan

alltid sådan att den inte täcker hela kostnader. Den täcker inte *overhead*-kostnader och inte höga lokalkostnader.

Jag träffade en institutionsföreståndare på flyget för inte så länge sedan. Han sade: Nu är jag i den sitsen att det antligen går jättebra. Vi har fått pengar från EU och till och med från Vetenskapsrådet, vilket nästan är omöjligt för folk på SLU eftersom dess profil inte ligger inom det området. Det betyder att jag måste jag säga upp en till. Har jag inte full täckning måste jag ta av mina fakultetsanslag. Då måste jag avskeda en av de lärare som undervisar mycket. Dessa lärare kan inte dra in några stora externa medel.

Slutligen hamnar man i ett ekorrhjul. Vad man än gör löser sig inte situationen ekonomiskt. Jag är oroad över att ministern inte är oroad över situationen på SLU. Den är allvarlig. Jag har varit på minst fem sex olika institutioner, och det finns inte en enda institution där man inte hyser oro för ekonomin och där inte ekonomin är det centrala budskapet. Det gäller från Umeå till Alnarp, från tillämpad till väldigt grundläggande forskning.

När det gäller detta med grundläggande forskning och tillämpad forskning är jag inte orolig för den grundläggande forskningen, även om jag borde vara det också. Jag är orolig för den tillämpade forskningen och den ganska snäva syn som ministern tycks ha på vad som är tillämpad forskning när hon säger att näringen ska betala den.

Jag ska ge ett par exempel på vad jag anser vara tillämpad forskning, och jag har hämtat dem ur två av regeringens propositioner och skrivelser.

Jag läser ordagrant: Forskning skapar förutsättning för bred kunskap, kompetensuppbbyggnad och bidrar därmed till hästsektorns utveckling. Exempel på områden där forskning kan behöva utökas är hästens sociala betydelse, den betydelse den har för samhället och olika faktorer med betydelse i synnerhet för barns och ungdomars säkerhet i samband med hästsport.

Det här är tillämpad forskning. Men jag kan inte se att hästsektorn som är en ganska fattig sektor inom svenskt näringsliv skulle ha råd att betala denna forskning. Jag kan inte heller se att Vinnova eller Vetenskapsrådet skulle betala sådan forskning. Möjligtvis skulle Formas kunna göra det, men jordbruksministern ger ju inte några utökade anslag till Formas.

Ett annat område är fiskeriområdet. Där påpekar regeringen i sina propositioner att det behövs mer forskning när det gäller kust- och insjöfisket samt fritidsfisket. Det bör stärkas och långsiktig strategi för forskning och utveckling inom fiskeområdet bör utarbetas. Detta är också tillämpad forskning. Jag kan inte se att fiskerinäringen skulle ha råd att betala denna forskning.

Hur tänker ministern se till att den typen av forskning finns i Sverige framöver?

Anf. 73 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag är mycket medveten om att SLU under en tid inte har haft någon enkel ekonomisk situation. Ledningen för SLU har ett stort uppdrag, att anpassa verksamheten och strukturen på ett sådant sätt att tillgängliga medel kan användas på ett klokt sätt. Man måste också skapa

en sådan ansvarsfördelning mellan fakulteter och institutioner att man får en fungerande miljö. Det har på många sätt varit en omvälvande tid inom SLU. Men jag har uppfattat att ledningen har klarat uppdraget på ett bra sätt och att man nu har en kraftfull struktur inför de utmaningar som ligger framför universitetet.

Jag ska inte upprepa vad jag har sagt. Men när det gäller den externa finansieringen är det inte riktigt så illa som Marie Wahlgren hävdar. Det har tillförts vissa pengar genom extern finansiering inom SLU:s område. Jag kan nämna att det via Vetenskapsrådet har tillförts 30 miljoner till SLU. Formas är inte heller helt utan pengar. Därifrån har pengar tillförts både till fiskerisektorn och till ekologisk odling. Det har alltså tillförts vissa pengar inom ramen för det som Marie Wahlgren efterfrågar.

Man kan alltid säga att näringen inte kommer att kunna betala. Det är klart att det krav på ökad andel extern finansiering som vi ser och att man i vissa fall upplever en brist på basfinansiering av forskartjänster inte ska negligeras. Det är sådant som uppfattas som problem i universitetsvärlden och säkert kan utgöra problem i vissa sammanhang. Men jag tycker inte att man kan se på helheten med så negativa ögon som Marie Wahlgren gör.

Vi håller på med en omstrukturering av SLU. Inom ramen för den omstruktureringen finns det en satsning på grundforskning och på basresurser. Vi har samma krav på SLU som på alla andra universitet, att man ska kombinera med extern finansiering. Jag menar att vi har goda förutsättningar för att få ett antal goda resultat från den här forskningen.

Anf. 74 MARIE WAHLGREN (fp):

Fru talman! Problemet är ju hur man på SLU och de som befinner sig i den här verksamheten uppfattar situationen.

I dag lade man fram en rapport från Högskoleverket. I den rapporten står det att av de som är doktorander på SLU på nästan alla institutioner – utom en – är det ingen som vill gå vidare till en seniorforskarkarriär därför att situationen för seniorforskare är så svår och allvarlig som den är.

Jag har ganska goda kontakter på personnivå inom SLU. Det betyder att jag kanske får en bild som skiljer sig något från den bild som jordbruksministern får när hon är i kontakt med ledningen. Situationen är alarmerande. Den är exakt så svart som jag beskriver den.

Det här är människor som normalt sett är väldigt entusiastiska över sina arbeten. Det är människor som gladeligen jobbar 55–60 timmar i veckan, och har gjort så i hela sina liv, men i dag orkar de inte längre. I dag säger de: Javisst, jag har inget emot att jobba 15 timmar extra i veckan med någonting som har att göra med forskning, men jag orkar faktiskt inte göra det med ekonomiplanering.

Situationen är som jag beskriver den, och det är allvarligt. På något sätt måste vi som politiker minska kraven eller sätta till mer pengar. Det finns bara dessa två alternativ.

Anf. 75 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag har inte skäl att ifrågasätta det som Marie Wahlgren säger, att det finns forskare som upplever sin situation på det här sättet. Men jag är inte beredd att skriva under på att det skulle vara alla senior-

forskare som finns på SLU. Jag utgår från att huvuddelen av seniorforskarna känner att de har tilltro inför framtiden.

SLU:s statsanslag för forskning ligger avsevärt högre än fler andra lärosätens, så det är inte så att SLU är i strykclass när det gäller anslag för forskning och forskarutbildning. Av det totala anslaget är det i 2002 års siffror 715 miljoner kronor som man har för de här ändamålen.

Jag är alltså inte beredd att ge den dystra bilden. Men det är klart att jag skriver under på att vi ska ha uppmärksamhet på relationen mellan basresurser och externfinansiering. Jag skriver också under på att SLU inte har en enkel ekonomisk situation. Men min bedömning är att de är på rätt väg.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2003/04:83
16 mars

*Svar på
interpellationer*

13 § Svar på interpellation 2003/04:309 om uppror i jägarföreningar

Anf. 76 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Sven-Erik Sjöstrand har frågat mig om jag avser att avvisa den begäran om ändring i 28 § jaktförordningen (1987:905) som Länsstyrelsen i Dalarnas län har lovat att arbeta för och om jag avser att ta initiativ till en ökad dialog med jägarorganisationerna för att diskutera vikten av ett avståndstagande från den illegala jakten samt ta fram alternativa lösningar för att minska skador orsakade av rovdjur.

I 28 § jaktförordningen finns bestämmelser om när ägare eller vårdare av tamdjur får döda ett angripande rovdjur utan föregående myndighetsbeslut. Den frågan behandlades av riksdagen i samband med propositionen om en sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57). Bakgrunden var att Rovdjursutredningen i betänkandet *Sammanhållen rovdjurspolitik* (SOU 1999:146) föreslog att 28 § förordningen ändras så att ägaren eller vårdaren av ett tamdjur får döda björn, varg, järv eller lo som är under direkt angrepp på tamdjuret. Det skulle således inte längre krävas att rovdjuret först angripit och skadat eller dödat ett tamdjur. Det är den ändringen i förordningen som länsstyrelsen vill göra.

Regeringen gjorde i den nämnda propositionen den bedömningen att det var mindre lämpligt att ändra förutsättningarna för skyddsjakt enligt 28 § jaktförordningen på det sätt utredningen föreslagit. Detta gällde inte minst järven, som under de senaste åren minskat i antal på ett mycket oroande sätt. Vidare anfördes i propositionen att flera remissinstanser uttryckt farhågor för att en sådan ändring av förutsättningarna för skyddsjakt enligt 28 § förordningen kommer att medföra stora svårigheter att bevisa om ett jaktbrott begåtts eller om det varit fråga om tillåten skyddsjakt. Regeringen ansåg att dessa farhågor framstod som berättigade.

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen för tre år sedan tog ett flertal motioner upp frågan om ändring av 28 § jaktförordningen. Inte heller riksdagen fann det dock lämpligt att ändra förutsättningarna för skyddsjakt i enlighet med utredningens förslag (bet. 2000/01: MJU9). För ett år sedan avslog riksdagen på nytt ett flertal liknande motioner om en ändring av 28 § förordningen (bet. 2002/03: MJU9).

Den 2 mars anordnade miljö- och jordbruksutskottet en offentlig utfrågning om skyddsjakt på rovdjur. Utfrågningen föranleddes av det stora antalet motioner med yrkanden om ändringar i jaktförordningens bestämmelser om skyddsjakt. Utskottet tar ställning till yrkandena i ett betänkande som man planerar att justera den 30 mars. Det har kommit in två olika framställningar till departementet om ändringar av 28 § jaktförordningen. De är från Svenska Jägareförbundet och Svenska Rovdjursföreningen. Vid utskottets utfrågning aviserade dessutom Naturvårdsverket att det ämnar komma in med förslag till ändring av 28 § förordningen. Framställningarna kommer att remissbehandlas. Regeringens ställningstagande till bestämmelserna om skyddsjakt på rovdjur kan därför ske först sedan riksdagen fattat sitt beslut och de olika framställningarna om ändringar i jaktförordningen har remissbehandlats.

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag nyligen redovisat hur arbetet med att förebygga jaktbrott kan förbättras. Verket konstaterar att Svenska Jägareförbundet i sin rovdjurspolicy arbetar för att illegal avlivning motverkas. Särskild utbildning om detta riktas till jaktledarna, och böcker har producerats som tar upp faunakriminalitet och jaktetik.

Länsstyrelserna får lämna bidrag av statsmedel för skadeförebyggande åtgärder, exempelvis för uppförande av rovdjurssäkra elstängsel. Viltskadecenter vid Grimsö Forskningsstation utför ett omfattande arbete med forskning och information om åtgärder för att förebygga skada av vilt. Det pågår således redan ett arbete med att ta fram alternativa lösningar för att minska skadorna av rovdjur.

Anf. 77 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Först vill jag tacka ministern för svaret på min interpellation. Denna debatt skulle vi egentligen haft i mitten av februari, men på grund av en resa med EU-nämnden fick jag dra tillbaka interpellationen. Det är ju svårt att delta i en debatt när man är i Warszawa.

Jordbruksministerns svar är försiktigt, och jag har full förståelse för detta eftersom rovdjursfrågorna och kanske i första hand § 28 har blivit laddade frågor. Av svaret framgår att regeringens ställningstagande till bestämmelserna om skyddsjakt först kan ske när riksdagen fattat sitt beslut och de olika framställningarna om ändring i jaktförordningen har remissbehandlats.

Rovdjursfrågan är en fråga som debatteras hett. Jag anser att de stora rovdjuren är en del av den biologiska mångfalden i Sverige och att dessa djur därför måste ges utrymme att existera. Rovdjuren har liksom alla andra arter en rätt att existera för sin egen skull, oavsett om vi människor betraktar dem som nyttiga eller skadliga.

När man i debatten pratar om rovdjur, skyddsjakt och § 28 syftar man i regel på varg. I debatten kan man höra att vargen är en avvikande individ, att den har ett onormalt beteende eller att den hotar glesbygden. Hos vissa människor finns det tyvärr en beräknande antivargstämning. Detta har nu gått så långt att vissa jägare har hotat med att inte delta i eftersök av trafikskadat vilt. Jag tycker att det är olyckligt att oskyldiga trafikskadade vilda djur ska få lida i det strategiska kriget mot varg.

När jakthundar skadas eller dödas av varg får det ganska stor publicitet i medierna. Först kommer det i dagspressen. Sedan rapporteras samma händelser i jakttidningar som även gärna följer upp med mer

ingående reportage hos familjer som mist en hund, en ”familjemedlem”, under tråkiga former.

Jag förstår naturligtvis hur det kan kännas att få sin hund varggiven. Det är något som man verkligen vill slippa. Men det går inte att komma ifrån känslan av att det finns krafter som i alla lägen vill förstärka tragedin för att få ett känslomässigt och gångbart argument mot vargförekomsten.

I en undersökning av Jens Karlsson och Sverker Thoresson – jag tror att rapportens namn är *Jakthundar i vargrevir* – har man gjort en jämförelse av jakthundsanvändningen i fem olika vargrevir och statistiken över vargangeppen på hundar från år 1999 till 2000.

Den här undersökningen visar att i genomsnitt dog ca 8 % av de över 600 jakthundarna i vargreviren under jaktsäsongen. Och av dessa 8 % säger man i undersökningen att 0,6 % dödades i trafiken, 0,8 % av varg och 2,6 % av andra orsaker vid jakt. 3,9 % dödades vid andra tillfällen än något av de tre förstnämnda. Den här undersökningen visar, liksom många andra undersökningar, att det är ett mindre antal av hundarna som dödas av varg.

De protester som jägarna i Dalarna genomför har resulterat i att Länsstyrelsen i Dalarna har gått jägarna till mötes och vill diskutera ett mildrande av jaktförordningen. Jag undrar: Hur ser ministern på de här protesterna? Och hur kan vi förändra detta så att det blir en mer positiv dialog? Jag hoppas att ministern kan uttrycka sig lite mer tydligt.

Anf. 78 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Den här frågan är väldigt aktuell också i mitt hemlän. Därför tar jag mig före att tränga mig på i debatten. I Örebro län har vi ju tre av nio föryngningar som är konstaterade under förra året. Det är Hasselforsreviret, Stadrareviret och det nyetablerade reviret i Kilsbergen.

Jag delar Sven-Erik Sjöstrands uppfattning att vargen är en del av den biologiska mångfalden och har sin plats också i Sverige. Men jag tror, och är övertygad om, att människors möjligheter att freda sina tamdjur, framför allt får och annan boskap, är en mycket viktig fråga när det gäller möjligheten att faktiskt nå etappmålet om 200 vargar utanför renbetesområdet. Det är avgörande, något som också exempel från andra länder visar, att det finns en förståelse och en acceptans hos befolkningen i de områden där vargen etablerat revir och där den finns i större förekomst.

Svenska Rovdjursföreningen, som ju inte kan anses vara några vargfobiker precis, har följt upp miljö- och jordbruksutskottets utfrågning, som det också hänvisas till i interpellationssvaret, med en skrivelse till utskottets ledamöter som också har skickats till regeringen där man tar upp det perspektiv som jag nu har lyft fram. Man säger med tanke på § 28 jaktförordningen: ”Om en ny text kan formuleras som uppfyller kraven på tydlighet såväl som tamdjursägares behov av att ingripa i tid, och rovdjurens behov av skydd mot missbruk är mycket vunnet!”

Så jag vill fråga ministern om hon är beredd att skyndsamt vidta de ändringar som krävs i § 28 för att beakta både rättssäkerheten och målen för vargstammen. Att det ska vara skyndsamt har med möjligheten att nå etappmålen att göra. Det handlar om att skapa en acceptans, en förståelse för vargen som en del av vår natur.

Prot. 2003/04:83

16 mars

Svar på
interpellationer

Dessutom får vi ju, när vi träffar länsstyrelser och hör från folk i olika delar av landet, reda på att de här pengarna till stängsling och så vidare tar slut ganska snabbt, särskilt i områden där behoven är stora. Är ministern beredd att föreslå mer resurser för att klara de förebyggande åtgärder som krävs i form av stängsling med mera? Det handlar ju inte om några stora pengar i det stora hela.

Anf. 79 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Vi verkar vara rörande ense om att rovdjuren har en plats i den svenska faunan. Vi har ju också tydliga mål för vår rovdjurspolitik. Det gläder mig att vi verkar vara ense om att rovdjurspolitiken ligger fast.

Det är ju inte första gången som 28 § jaktförordningen diskuteras. I ett skede var det ju så att vi inte ens hade möjlighet till skyddsjakt på varg. Det gjordes en korrigerings, men det har funnits en återhållsamhet med att ändra den här paragrafen ytterligare innan vi har nått målen med föryngringar. Det handlar ju om att använda rätt medel för att nå de mål som vi är ense om att vi vill uppnå. I det här sammanhanget är det en balansgång, som vi alla känner till, mellan legitimiteten för politiken, förtroendet för politiken och svårigheten att kontrollera att vi inte får former av illegal jakt som vi inte önskar och som skulle hota de mål som vi vill uppnå.

Vi har nu ett antal framställningar. Vi har två som redan har inkommit till departementet, från Svenska Jägarförbundet och Svenska Rovdjursföreningen. Vi har ännu inte registrerat någon från Naturvårdsverket. Men det här berör så att säga alternativa möjligheter att formulera den här paragrafen. Vi vet att vi får ett betänkande från miljö- och jordbruksutskottet, och när den informationen finns tillgänglig kommer givetvis vi i departementet att bereda de här frågorna skyndsamt. Det är vår uppgift.

Jag vill understryka att illegal jakt är någonting som vi inte accepterar. Det har vi markerat genom hur vi betraktar illegal jakt. Det är grovt jaktbrott. Vi har också avdelat särskilda pengar för att utreda jaktbrott. Naturvårdsverket har haft särskilda uppdrag för att se hur man kan koppla ihop att förebygga jaktbrott med annan verksamhet, exempelvis inventeringsverksamheten.

Jag tycker att jägarorganisationerna har markerat hur de ser på den illegala jakten. Jag kan också med tillfredsställelse notera att jägarna i Dalarna återigen medverkar i eftersöken efter vilt. Man har gått tillbaka till den ordning som har gällt tidigare.

Jag menar att vi i första hand ska se till att vi har effektiva förebyggande åtgärder. Vi har frågan om stängsling, där det också är så att vi arbetar via de organisationer som har ett ansvar, bland annat Viltskadecenter, på att göra det här mer effektivt.

Vi jobbar med andra medel. Sven Erik Sjöstrand tog upp frågan om hundarna. Där kan man också vidta förebyggande åtgärder genom att se till att hundar inte spårar på varg. Vi gör det i fråga om olika viltslag och det går även att träna hundar så att de inte spårar på varg. Därmed kan vi undvika en del av de problem som jägarna uppfattar.

Det finns alltså en hel del att göra när det gäller de skadeförebyggande åtgärderna. Ytterst handlar det sedan om att få en acceptans och ett

förtroende för politiken. Jag kan återkomma senare till vad man kan göra för att få en ännu bättre dialog än den vi har i dag med olika intressenter.

Prot. 2003/04:83
16 mars

Anf. 80 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Jag tycker verkligen att det var trevligt att höra att jägarerna i Dalarna återigen är med på eftersökning av vilt. Jag tackar ministern för de uppgifterna, för det visste jag inte. Jag tror också att det är viktigt för en fortsatt bra dialog. Det kan leda till en massa saker.

Jag tror också att vi är överens till exempel när det gäller § 28, som diskuteras mycket. Det gäller att förenkla denna paragraf och att man måste kunna tolka den på samma sätt över hela landet. Det har varit ett problem. Det finns också artiklar och undersökningar som tyder på att om man ändrar § 28 i syfte att skydda jakthundar från vargangrepp, alltså om man ändrar för mycket, kommer det endast att försvåra vargstammens bevarandestatus. Det har inte egentligen någon betydelse för att skydda jakthundarna. Jag tror att man måste vara väldigt försiktig när man ser på det här. Det är inte bara så att man vid första angreppet får skjuta en varg, även om det gäller en kär och nära vän. Man måste också tänka lite på vargens möjlighet att fortleva.

För några veckor sedan var Naturskyddsföreningen och uppvaktade oss i miljö- och jordbruksutskottet. Det var väldigt trevligt. Vi fick då information om svenskarnas attityder kring vargen. Jag tycker att det är viktigt att nämna något om det. 78 % anser att det är en upplevelse att höra en varg yla i Sverige. 90 % anser att varg ska finnas i Sverige och hela 71 % vill ha fler vargar än i dag. Det är de mycket duktiga rovdjursforskarna på Grimsö som har gjort den här undersökningen.

Vid uppvaktningen kom Naturskyddsföreningen också med några konkreta ståndpunkter som jag anser vara ganska bra. Man sade att vi ska behålla rovdjurspolitiken och målen för stammarnas storlek. Vi ska satsa på mer saklig information om rovdjuren. Vi ska satsa mer pengar till förebyggande åtgärder och ersättning vid förlust.

Man sade att beslut om skyddsjakt på varg ska fattas av Naturvårdsverket. Många vill att den ska ned på kommunal nivå. Det tycker jag är ganska oroväckande.

Ändra inte jaktförordningen § 28 så att dödandet av varg underlättas ytterligare, säger Naturskyddsföreningen. Med det menar de att man naturligtvis måste kunna förenkla och förtydliga paragrafen.

Den rådande rovdjurspolitiken är ett stort steg framåt då vi har fastslagit att de stora rovdjuren ska värnas. Samtidigt kan rovdjurspolitiken tolkas som ett misslyckande eftersom vi vet att många människor tar lagen i egen hand och dödar rovdjuren illegalt, som ministern säger. Det ska vi inte acceptera.

Det finns utredningar som visar på en omfattande tjuvjakt. Sedan lodjursprojektet startades i mitten av 1990-talet har uppskattningsvis mellan 133 och 157 lodjur dödats årligen i Sverige. Det är fler än vad som skjuts legalt. Cirka en tredjedel av de björnar som fällts inom det södra området har fällts illegalt. Ett trettiotal döda vargar har påträffats. Det är oroväckande.

Anser jordbruksministern att vi gör tillräckligt för att minska den illegala jakten? Vad gör regeringen för att öka dialogen med de berörda? Det är ju inte bara jägare utan många ute i samhället som är berörda. Jag

Svar på
interpellationer

tror att dialog, kunskap och information är väldigt viktigt. Här kan vi göra mycket mer.

Anf. 81 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Jag skulle naturligtvis i mitt förra inlägg ha frågat jordbruksministern mer direkt om hon tycker att det är önskvärt med en översyn av § 28 på ett sätt som uppfyller kraven på tydlighet såväl som tamdjursägares behov av att man ingriper i tid och rovdjurens behov av skydd mot missbruk. Det är den balansering som Svenska Rovdjursförbundet föreslår.

Jag blev litet orolig för skyndsamheten när jag läste svaret till Sven-Erik Sjöstrand eftersom det talas om en remissomgång. Det vet man ju vart det kan bära hän. Här finns ju ganska klara förutsättningar.

Jag antar att det skulle räcka med ett samtal med Lagrådet och Högsta domstolen för att klara ut hur en sådan här förordning ska se ut. Regeringen är ju proffs på att sprida förordningar över riket. Det skulle ni säkert klara utan någon mer omfattande remissomgång i synnerhet som jag förmodar att det finns en majoritet i riksdagen för en sådan förändring. När väl den politiska inriktningen är klar brukar regeringen klara av att formulera förordningar med hjälp av lagråd och andra.

Min andra fråga gäller resurser till förebyggande åtgärder. Det behövs mer resurser. Är ministern beredd att verka för att det ska komma till stånd?

Anf. 82 BJÖRN VON DER ESCH (kd):

Fru talman! Det går lätt troll i en sådan här debatt, inte minst när det gäller varg. Man borde kanske titta lite mer på siffran 200 vargar. Det är lite magi i den siffran – 200 är runt och jämnt.

Det ska vara 200 i Sverige. Det kanske är riktigt. Problemet är att de inte är i Sverige, utan i en tredjedel av Sverige. Det gör att trycket där de finns är mycket högre än om vi hade haft den spridning som var tänkt från början.

Det har också framkommit tidigare i debatten att det ska vara 200 för att man ska få en stark stam. Det skulle man också kunna uppnå genom att importera någon pigg varghanne från andra sidan Östersjön.

Det har helt försvunnit ur debatten. På så sätt skulle man kunna få ned antalet vargar och uppnå samma syfte med en livskraftig stam. Framför allt skulle man kanske få lättare acceptans av landsbygdsbefolkningen.

Landsbygdsbefolkningen känner, om inte rädsla, så i alla fall obehag. Jag har pratat med människor i Värmland och även i Uppland. Det är inte något låtsasspel detta att man är rädd för vargen. Det kanske inte finns motiv för den rädslan. Det vet jag inte. Det väsentliga är att människor ska känna sig trygga och inte känna obehag. Vi har att tillgodose båda de sidorna även nu när vi diskuterar hur lagarna ska utformas.

Anf. 83 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Den här diskussionen visar på de olika intressen som finns och den balans man måste ha i de åtgärder man vidtar.

Sven-Erik Sjöstrand säger att vi inte ska ändra § 28 i jaktförordningen.

Sven Gunnar Persson säger att vi ska ändra den så fort det bara går.

Björn von der Esch säger att vi ska ifrågasätta målen i rovdjurspolitiken.

Jag har stor förståelse för dem som bor i dessa områden och känner oro. På något sätt måste vi koka ihop detta till något som ger förtroende hos allmänheten och särskilt hos de medborgare som bor i de områden där rovdjuren finns.

Jag fick en fråga om den illegala jakten och om jag tycker att staten har gjort tillräckligt när det gäller att stävja illegal jakt. Jag nämnde tidigare att vi rubricerar illegal jakt som grovt jaktbrott. Det innebär att det handlar om fängelse i minst sex månader eller högst fyra år. Vi har avsatt särskilda pengar för att kunna utreda jaktbrott; det är pengar till polisväsendet och länsstyrelserna.

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag övervägt hur man kan förebygga jaktbrott dels genom att koppla det förebyggande arbetet till inventeringsverksamheten, dels genom att göra en översyn av organisationen på området och utbildning av fältpersonal. Man ska väl aldrig vara nöjd. Man kan säkert överväga om man kan vidta ytterligare åtgärder.

Det är värdefullt att jägarorganisationerna mycket tydligt har markerat att illegal jakt inte är acceptabelt och också att det svärta ned jägarorganisationerna.

Vi har inte varit inne så mycket på frågan om en dialog. Men det är angeläget med en stor förståelse hos allmänheten. Det är angeläget att få ett förtroende hos dem som bor i de berörda områdena. Här kan vi göra mer. Det handlar om kunskap och information.

Naturvårdsverket har särskilda medel för att jobba med de här frågorna. Inom Naturvårdsverket har man också bildat Rådet för rovdjursfrågor, där de olika intressenterna är företrädare. Det är företrädare för jakten, jordbruket, den ideella naturvården, rennäringen och forskningen. Genom rådet har vi också chans att förbättra dialogen. Frågan om ändringar i 28 § jaktförordningen vet jag också har varit uppe till diskussion i Rådet för rovdjursfrågor. Det finns också regionala rovdjursgrupper som länsstyrelserna har bildat, vi har tre rovdjurscenter i Sverige, och Naturvårdsverket har nyligen lämnat förslag till förstärkta insatser för rovdjursinformation där man trycker på samverkan mellan myndigheter och intresseorganisationer.

En nyckel till att nå framgång med att få en acceptans för rovdjurspolitiken är inte bara att överväga att ändra 28 § jaktförordningen, utan vi har också andra medel, förebyggande insatser och förtroendeskapande insatser.

Anf. 84 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Jag delar ministrarnas syn på att mera säkert kan göras. Man får aldrig vara nöjd – det är riktigt – men samtidigt är jag medveten om att vi har väldigt många duktiga forskare som gör ett mycket fint arbete i landet. Vi har rovdjurscenter som har gjort ett fantastiskt arbete.

Men vi har också starka intresseorganisationer som slåss för sina saker. Jägarorganisationerna är starka, och de hörs och syns i medierna. Det är också väldigt många män i den här debatten. Det ser vi här i dag också – vi är tre män här. På den hearing vi hade den 2 mars tror jag att av 45–50 inbjudna var ungefär 40 män. De kvinnor som var där kom från

till exempel Naturskyddsföreningen och Rovdjursföreningen – de kom inte direkt från jägarföreningarna. Så ser nog verkligheten ut.

Jag tror att kraftfulla åtgärder måste till för att minska konflikten mellan människor och rovdjur. Det är också en förutsättning för att minska den illegala jakten. Men vi måste också betona människors möjlighet att leva parallellt med rovdjuren, och detta måste utvecklas. Det är ändå så att vi under nästan hundra år har varit utan rovdjur – vi har inte haft varg så lång tid nu – och därför har vi tappat kunskap om hur man försvarar tamdjuren och om att man inte behöver vara rädd för rovdjuren. Jag tror att vi saknar den kunskapen, för det är en kunskapskedja som är bruten. I många andra länder har man en mer avslappnad syn på rovdjuren, och den måste vi nog få tillbaka. Det får vi kanske bäst genom mer information, seminarier och utbildning – kanske inte genom att öppna upp för ytterligare skydds jakt, utan det är nog andra åtgärder som behövs. Vi måste också ha en öppen debatt och bemöta debatten med saklig information och konstruktiv dialog. Det tror jag är viktigt.

Anf. 85 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Vi har cirkulerat kring ett antal frågor här för att kunna lösa de problem som vi gemensamt har definierat: Vi måste få förtroende för rovdjurspolitiken. Det handlar då om att vidta olika typer av förebyggande insatser och också ha en bra dialog med de olika intressenterna. Det känns som om vi är väldigt överens i den delen – en bra dialog – och det känns som om vi egentligen inte menar att vi ska ifrågasätta målen för rovdjurspolitiken.

Jag svarade inte Björn von der Esch om de 200 vargarna och vad vi kan göra för att få en kraftfull vargstam. De 200 vargarna är ett delmål, och när vi har uppnått det delmålet ska vi utvärdera och se hur vi ska gå vidare för att fastställa en miniminivå. Det var ett beslut som riksdagen tog för tre år sedan. Uppdraget för regeringen är alltså att komma tillbaka när vi har nått delmålet, och då kan vi ta den här diskussionen. Fram till dess får vi jobba med de andra medlen. Det handlar då om att skapa förtroende och ha dialog.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelser
2003/04:75 till konstitutionsutskottet
2003/04:119 till socialförsäkringsutskottet

15 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU26
Finansutskottets betänkanden 2003/04:FiU16, FiU18 och FiU22

Justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU14
Försvarsutskottets betänkande 2003/04:FöU4
Trafikutskottets betänkande 2003/04:TU6
Näringsutskottets betänkande 2003/04:NU10
Bostadsutskottets betänkande 2003/04:BoU6
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2003/04:SfU9

Prot. 2003/04:83
16 mars

16 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Propositioner

2003/04:45 Stärkt konsumentskydd vid småhusbyggande
2003/04:67 Den reviderade Eurocontrolkonventionen
2003/04:111 Ett utvidgat straffansvar för människohandel
2003/04:113 Stärkt barnperspektiv i mål om utvisning på grund av brott

Lagutskottets betänkanden

2003/04:LU8 Konsumentfrågor
2003/04:LU13 Åtgärder mot s.k. fakturaskojeri och modemkapning
2003/04:LU15 Vissa frågor rörande fastigheter

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

2003/04:SfU6 Människosmuggling och tidsbegränsat uppehållstillstånd
för målsägande och vittnen
2003/04:SfU5 Det reformerade pensionssystemet

17 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 12 mars

2003/04:347 av *Ola Sundell* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Häktet i Östersund

2003/04:348 av *Carl-Axel Roslund* (m) till statsrådet Barbro Holmberg
Utsatta invandrarbarn

2003/04:349 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Överenskommelsen om vårdens ägarformer

2003/04:350 av *Rosita Runegrund* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Anhörigvården

den 15 mars

2003/04:351 av *Lennart Beijer* (v) till näringsminister Leif Pagrotsky
Electroluxkoncernens planer på att flytta produktion utomlands

den 16 mars

2003/04:352 av *Camilla Sköld Jansson* (v) till justitieminister Thomas Bodström

Häktesplatser i Östersund

2003/04:353 av *Ulrik Lindgren* (kd) till statsrådet Morgan Johansson
Missbrukarvården

2003/04:354 av *Rigmor Stenmark* (c) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Bostad till nya invånare

2003/04:355 av *Rosita Runegrund* (kd) till miljöminister Lena Sommestad
Strandstädning

2003/04:356 av *Gunnar Nordmark* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros

Läs- och skrivinläring

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 mars.

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 12 mars

2003/04:895 av *Sven Bergström* (c) till miljöminister Lena Sommestad
Omprövning av vattendomar

2003/04:896 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
Uttagningen av kvotflyktingar

2003/04:897 av *Kalle Larsson* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Situationen för hmongfolket i Laos

2003/04:898 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Rättegången mot HRFT

2003/04:899 av *Erling Wälivaara* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds
Brott mot mänskliga rättigheter i Turkmenistan

2003/04:900 av *Alice Åström* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
USA:s blockad och utvecklingen av demokrati på Kuba

2003/04:901 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Ungdomsbrottslighet

2003/04:902 av *Anita Sidén* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Rättegångskostnader och brottsoffer

2003/04:903 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till justitieminister Thomas Bodström

Våldtagna kvinnors situation i rättssystemet

2003/04:904 av *Jan-Olof Larsson* (s) till finansminister Bosse Ringholm
Svart arbetskraft bland underentreprenörer

2003/04:905 av *Tuve Skånberg* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Medicinsk abort

2003/04:906 av *Anita Sidén* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Lagföring av våldtäktsbrott

2003/04:907 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
Asylsökande från Irak
2003/04:908 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Storumans flygplats Gunnarn
2003/04:909 av *Karin Svensson Smith* (v) till statsrådet Ulrica Messing
Trängselprissättning
2003/04:910 av *Christin Nilsson* (s) till socialminister Lars Engqvist
Jämlik vård
2003/04:911 av *Sonja Fransson* (s) till socialminister Lars Engqvist
Nationella hjälplinjen
2003/04:912 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till socialminister Lars Engqvist
Personalbehörighet inom äldreården
2003/04:913 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till statsrådet Berit Andnor
Uppsökande verksamhet
2003/04:914 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Åtgärder mot så kallade *skimming*-brott
2003/04:915 av *Per Erik Granström* (s) till näringsminister Leif Pagrotsky
Svenska läskproducenter
2003/04:916 av *Dan Kihlström* (kd) till kulturminister Marita Ulvskog
Barnkanalen

den 16 mars

2003/04:917 av *Tina Ackeoft* (fp) till socialminister Lars Engqvist
Abort för utländska kvinnor i Sverige
2003/04:918 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Utlämningen av de ryska krigsfångarna
2003/04:919 av *Maria Larsson* (kd) till näringsminister Leif Pagrotsky
Kvinnligt företagande

Frågorna 2003/04:895–906 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 mars.

Frågorna 2003/04:907–919 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 mars.

19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 11 mars

2003/04:835 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Säkerhet för Yanar Mohammed
2003/04:865 av *Kent Olsson* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Speciell EU-representant för Tibet

2003/04:870 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Carin Jämtin
Situationen för HBT-personer i Uganda

Svaren 2003/04:835 och 865 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 mars.

Svar 2003/04:870 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 mars.

20 § Kammaren åtskildes kl. 20.05.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 16.19 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
3 § Svar på interpellation 2003/04:327 om strukturell diskriminering.....	2
Anf. 1 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	2
Anf. 2 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s)	2
Anf. 3 JOE FRANS (s)	3
Anf. 4 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	4
Anf. 5 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s)	4
4 § Svar på interpellation 2003/04:289 om lärarbehörighet och lärartäthet.....	5
Anf. 6 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	5
Anf. 7 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	6
Anf. 8 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	7
Anf. 9 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	8
Anf. 10 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	10
Anf. 11 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	10
Anf. 12 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	11
5 § Svar på interpellation 2003/04:290 om åtgärder för integration på högskola och universitet	12
Anf. 13 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	12
Anf. 14 ANA MARIA NARTI (fp)	13
Anf. 15 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	13
Anf. 16 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	14
Anf. 17 ANA MARIA NARTI (fp)	16
Anf. 18 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	16
Anf. 19 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	17
Anf. 20 ANA MARIA NARTI (fp)	17
Anf. 21 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	18
6 § Svar på interpellation 2003/04:297 om svenska elevers kunskaper i matematik.....	19
Anf. 22 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	19
Anf. 23 AXEL DARVIK (fp)	20
Anf. 24 GUNNAR ANDRÉN (fp)	21
Anf. 25 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	22
Anf. 26 AXEL DARVIK (fp)	23
Anf. 27 GUNNAR ANDRÉN (fp)	24
Anf. 28 INGER LUNDBERG (s)	24
Anf. 29 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	26
Anf. 30 AXEL DARVIK (fp)	27
Anf. 31 INGER LUNDBERG (s)	27
7 § Svar på interpellation 2003/04:304 om svenska högskoleutbildningens internationella anseende	28
Anf. 32 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	28
Anf. 33 GÖRAN LINDBLAD (m)	29

Anf. 34	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	30
Anf. 35	GÖRAN LINDBLAD (m)	31
Anf. 36	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	31
Anf. 37	GÖRAN LINDBLAD (m)	32
Anf. 38	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	32
8 §	Svar på interpellation 2003/04:323 om Skolverket	32
Anf. 39	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	32
Anf. 40	TOMAS HÖGSTRÖM (m).....	33
Anf. 41	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	34
Anf. 42	TOMAS HÖGSTRÖM (m).....	34
9 §	Svar på interpellation 2003/04:307 om forskningens inriktning.....	35
Anf. 43	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	35
Anf. 44	BÖRJE VESTLUND (s)	36
Anf. 45	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	37
Anf. 46	BÖRJE VESTLUND (s)	38
	Ajournering.....	39
	Återupptagna förhandlingar	39
10 §	Svar på interpellation 2003/04:267 om strandskyddet	39
Anf. 47	Miljöminister LENA SOMMESTAD (s).....	39
Anf. 48	ROLF GUNNARSSON (m)	41
Anf. 49	RIGMOR STENMARK (c)	42
Anf. 50	ROSITA RUNEGRUND (kd).....	43
Anf. 51	SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	43
Anf. 52	LARS TYSKLIND (fp).....	44
Anf. 53	Miljöminister LENA SOMMESTAD (s).....	45
Anf. 54	ROLF GUNNARSSON (m)	46
Anf. 55	RIGMOR STENMARK (c)	47
Anf. 56	ROSITA RUNEGRUND (kd).....	48
Anf. 57	SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	48
Anf. 58	LARS TYSKLIND (fp).....	49
Anf. 59	Miljöminister LENA SOMMESTAD (s).....	49
Anf. 60	ROLF GUNNARSSON (m)	50
Anf. 61	Miljöminister LENA SOMMESTAD (s).....	51
11 §	Svar på interpellation 2003/04:326 om svenskt bistånd	51
Anf. 62	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	51
Anf. 63	EWA BJÖRLING (m)	53
Anf. 64	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	54
Anf. 65	EWA BJÖRLING (m)	55
Anf. 66	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	56
Anf. 67	EWA BJÖRLING (m)	56
Anf. 68	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	57
12 §	Svar på interpellation 2003/04:301 om seniorforskare vid Sveriges lantbruksuniversitet	58
Anf. 69	Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	58
Anf. 70	MARIE WAHLGREN (fp).....	59
Anf. 71	Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	60

Anf. 72 MARIE WAHLGREN (fp)	60	Prot. 2003/04:83
Anf. 73 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	61	16 mars
Anf. 74 MARIE WAHLGREN (fp)	62	
Anf. 75 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	62	
13 § Svar på interpellation 2003/04:309 om uppror i jägarföreningar	63	
Anf. 76 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	63	
Anf. 77 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	64	
Anf. 78 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	65	
Anf. 79 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	66	
Anf. 80 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	67	
Anf. 81 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	68	
Anf. 82 BJÖRN VON DER ESCH (kd)	68	
Anf. 83 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	68	
Anf. 84 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	69	
Anf. 85 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	70	
14 § Hänvisning av ärenden till utskott	70	
15 § Förnyad bordläggning	70	
16 § Bordläggning	71	
17 § Anmälan om interpellationer	71	
18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	72	
19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	73	
20 § Kammaren åtskildes kl. 20.05	74	

